

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning

2020

ISSN 2535-2806

MINA fagrapport 64

Frøsetting hos eik, gran og blåbær som grunnlag for museprognoser

Vurderinger basert på en 100-års oversikt fra Aust-Agder

Vidar Selås

Selås, V. 2020. **Frøsetting hos eik, gran og blåbær som grunnlag for museprognoser. Vurderinger basert på en 100-års oversikt fra Aust-Agder.** - MINA fagrapport 64. 89 s.

Ås, februar 2020

ISSN: 2535-2806

RETTIGHETSHAVER

© Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Forskningsutvalget, MINA, NMBU

FORSIDEBILDE

Småskogmus. Foto: Vidar Selås, NMBU

NØKKEWORD

Klatremus, markmus, museår, skogmus, smågnagere

KEY WORDS

Bank vole, field vole, rodent peak year, small rodents, wood mouse

Vidar Selås (vidar.selas@nmbu.no), Fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Postboks 5003 NMBU, NO-1432 Ås.

Forord

De fleste steder i Norge er smånagernes bestandsvariasjoner så markerte, og effektene av disse så merkbare, at det neppe er noe museår fra siste hundre år som ikke er nevnt i skriftlige kilder. Slike beskrivelser kan gi et verdifullt supplement til vitenskapelige registreringer, som nødvendigvis vil være mer avgrenset i tid og rom. For tidligere Aust-Agder fylke finnes det i tillegg god informasjon om frøsetting hos plantearter som er kjent for å ha betydning for smånagerbestandene. Fylket er derfor spesielt godt egnet med tanke på å dokumentere samvariasjon mellom frøsetting og musebestand.

Deler av informasjonen om både smånagere og frøsetting brukt i denne rapporten er gitt også i tidligere publikasjoner. Imidlertid har stadig flere kilder blitt digitalisert og søkbare, og den økte tilgjengeligheten på informasjon har ført til en justering av tolkningen av situasjonen for enkelte av årene.

En rekke personer har bistått i arbeidet med å skaffe til veie materialet som presenteres. En stor takk til Erik Framstad, Tor K. Spidsø, Ole Wiggo Røstad og Erik Christiansen for å ha stilt til rådighet originaldata fra fellefangster av smånagere i Aust-Agder. Takk også til hjelpsomme ansatte ved Nasjonalbiblioteket, Universitetsbiblioteket ved NMBU, Arendal Bibliotek, Tvedestrand Folkebibliotek, Aust-Agder museum og arkiv, Skogfrøverket, Riksarkivet og Statsarkivet på Hamar, samt til de 20 personene som velvillig gav sin evaluering av avisuttalelser om blåbær. Tillatelse til fangst av smånagere er gitt av Miljødirektoratet.

Vidar Selås

Sammendrag

Smågnagerår fører til store samfunnsmessige kostnader, både som følge av skader ved museinvasjon i bygninger, og som følge av skader i hage- jord- og skogbruk. På begynnelsen av 1970-tallet satte Det Norske Skogforsøksvesen derfor i gang undersøkelser med sikte på å skape et sikrere grunnlag for smågnagerprognoser. Til tross for dette hadde norsk landbruk i 2020 fortsatt ingen metoder for å forutsi risikoen for smågnagerskader. I denne rapporten brukes både historiske data og resultater fra feltstudier for å vise at de aller fleste museår i Aust-Agder i perioden 1920–2019 kan forklares som et resultat av frøsettingen hos bestemte plantearter.

For småskogmus har de fleste bestandstoppene kommet etter gode frøår på eik, mens bestandstoppene for klatremus har kommet etter gode blåbærår. Et godt frøår på gran kan virke positivt på begge arter, forutsatt at frøslippet skjer allerede om høsten. God tilgang på eikenøtter (skogmus) eller granfrø (begge arter) gjennom vinteren gir økt overlevelse og dermed en "flying start" for neste års reproduksjonssesong. At eikenøtter kun påvirker skogmusa skyldes at andre gnagere ikke har samme evne til å takle det høye innholdet av forsvarsstoffer (tanniner) i disse nøttene. Men det har sjelden blitt stor bestand av skogmus året etter et godt år på eikenøtter dersom det allerede er mye mus i eikenøttåret. Dette kan skyldes at det da blir for lite alternativ føde, ettersom skogmusa neppe kan overleve kun på eikenøtter. Også perioder med barfrost om vinteren ser ut til å kunne hindre at det blir bestandstopp etter et frøår.

Både klatremus og skogmus spiser blåbær, men bare klatremusa beiter på selve blåbærlyngen. Siden det bare er klatremusas vinteroverlevelse som øker etter gode blåbærår, antas effekten å være indirekte, ved at høy bærproduksjon gir redusert innhold av forsvarsstoffer i lyngen. Markmusa har som oftest sine bestandstopper samtidig med klatremusa, trolig fordi frøsettingen hos noen av dens viktige beiteplanter påvirkes av de samme værfaktorene som synkroniserer blåbærplantene. I slike tilfeller vil markmusa på grunn av vinterreproduksjon kunne øke raskere enn klatremusa. Det er imidlertid ikke uvanlig at markmusa uteblir i toppår for klatremus. Det er også noen få tilfeller der markmusas bestandstopp synes å ha kommet året etter toppen for klatremus.

Selv om ikke alle frøår ble etterfulgt av museår, var det for skogmus kun 3–4 tilfeller med god bestand uten at det var mye eikenøtter eller granfrø året før. Dette kan skyldes forsinket effekt av lagrede eikenøtter, som ikke ble utnyttet første vinter fordi bestanden ble begrenset av andre årsaker. **Før klatremus og markmus, de viktigste skadegjørere i skog-, jord- og hagebruk, var det ingen bestandsutbrudd som ikke kunne relateres til god produksjon av blåbær eller granfrø året før.** I noen få tilfeller var det mye av den ene eller begge av disse smågnagerartene i to påfølgende år etter et godt blåbærår.

Ved å følge med på frøsettingen hos eik, gran og blåbær burde man i stor grad kunne forutsi bestandstoppene til smågnagere i lavlandets skogsterreng. Det har i lang tid vært gjennomført årlige registreringer av frøsetting hos skogtrær, men det anbefales at man i framtida har et sterkere fokus også på eik, der treslaget har en viss utbredelse, selv om det er mindre viktig i skogbrukssammenheng. Videre anbefales det å gjennomføre landsdekkende registreringer av blåbærproduksjonen, noe som vil være til nytte også for viltforvaltning og allmennhet.

Summary

In Norway, population outbreaks of mice and voles are associated with considerable costs, because of damages in buildings and in particular in agriculture and forestry. In the early 1970s, investigations were initiated with the aim of developing a technique for predicting rodent population peaks. But despite almost 50 years of research, there were still no applied methods for forecasting mouse or vole outbreaks in 2020. In this report, both historical information and results from scientific studies are used to show that the vast majority of rodent peak years in Aust-Agder County during 1919–2019 can be explained as a result of high seed production in a few plant species.

Most autumn population peaks of wood mouse were observed after mast years of sessile oak, whereas most autumn peaks of bank vole were observed after years with high seed production of bilberry. Mast years of Norway spruce may have a positive effect on both species if the seeds are spread in autumn. High access of acorns (wood mouse) or spruce seeds (both species) leads to increased winter survival and thus a "flying start" of the population growth in the succeeding summer. Only wood mice seem to be able to cope with the high tannin content of acorns, but peaks were usually not observed in the succeeding year if the rodent population was already high in the oak mast year. This could be due to overexploitation of alternative food, because wood mice are probably not able to survive solely on acorns. Also high mortality caused by low temperatures in snow-free periods may prevent population peaks.

Both wood mice and bank voles eat berries, but only bank voles feed on bilberry plants. Because only the population of the latter species responds to berry production, the mechanism is probably that berries are produced at the expense of chemical defence. Most population peaks of the field vole have occurred simultaneously with peaks of bank vole, probably because the flowering cycle of some plants grazed by field voles are synchronized with that of bilberry. However, the field vole population often remained at a low level, despite high population levels of bank vole. There were a few cases where the field vole population peaked one year after the bank vole peak.

Although not all mast years of sessile oak were followed by a marked population increase of wood mouse, there were only 3–4 instances with high wood mouse numbers that could not be explained by high access of acorns or spruce seeds in the previous year. These instances could be due to a delayed effect of stored acorns, which were not used during the first winter because mouse survival was limited by other factors then. **For voles, the main rodent pest species in agriculture and forestry, there were no population outbreaks that could not be related to a high seed production of bilberry or spruce in the preceding year.** In a few cases, the vole population remained at a high level for two years after the high seed crop.

By monitoring the seed production of oak, spruce and bilberry, it should be possible to predict most population peaks of small rodents in lowland areas in Norway. Annual registrations of seed crops of forest trees, in particular coniferous, have been carried out for a long time, but it is recommended to have a stronger focus also on oaks, even though they are less important for forestry. Nationwide records of bilberries are also highly recommended, as this is a survey that would be useful also for wildlife management and the general public.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Summary	5
1. Innledning	7
2. Litt smågnagerøkologi	8
2.1 Musefamilien	8
2.2 Stumpmusfamilien, klatremusgruppa	8
2.3 Stumpmusfamiiien, markmusgruppa	9
3. Informasjon om museår 1920–2019	10
4. Informasjon om frøsetting 1919–2018	13
4.1 Eik	13
4.2 Gran	13
4.3 Blåbær	14
5. Værforhold som kan påvirke smågnagerbestandene	16
5.1 Barfrost	16
5.2 Isdannelse	17
5.3 Vår- og sommervær	17
6. Statistiske analyser	18
7. Resultater	19
7.1 Smågnagere og frøsetting i Vegårshei 2000–2019	19
7.2 Skogmus og eikenøtter 1920–2019	20
7.3 Klatremus og blåbær 1920–2019	22
7.4 Markmus	26
7.5 Effekten av granfrø	27
8. Diskusjon	29
8.1 Skogmus	29
8.2 Klatremus og markmus	30
9. Oppsummering og anbefalinger	32
10. Kilder	33
Vedlegg 1	39
Vedlegg 2	89

1. Innledning

Selv om smågnagerår, med tilhørende økning i småvilt- og rovviltbestander, nok kan være til glede for mange naturinteresserte mennesker, fører de også til store samfunnsmessige kostnader. Dette gjelder både skader ved museinvasjon i bygninger, hovedsakelig forårsaket av arter av skogmus- og klatremusslekta, og skader i hage- jord- og skogbruk, hovedsakelig forårsaket av arter av klatremus- og markmusslekta, såkalte stumpmus. Etter overgangen til bestandsskogbruk fikk man store skader på plantefelt, og i 1970 sto følgende å lese i en pressemelding fra Skogforsøksvesenet: "I 1971 vil Avdeling for skader på skog ved Det norske Skogforsøksvesen sette i gang undersøkelser som tar sikte på å skape et sikrere grunnlag for smågnagerprognoser."

Femti år senere hadde norsk landbruk fortsatt ingen metoder for utarbeidelse av smågnagerprognoser, og fortsatt kunne man høre smågnagerår bli omtalt som et uløst mysterium. Imidlertid er det neppe noe mer mystisk med disse bestandsutbruddene enn at dyra reagerer på økt næringstilgang. Alternative modeller, med blant annet rovvilt og snøforhold som hovedforklaringer (f. eks. Korpela mfl. 2014), har liten støtte i det materialet som presenteres her, og vil derfor ikke bli nærmere omtalt.

For enkelte smågnagerarter er vinteroverlevelse, og dermed bestandsstørrelsen i det etterfølgende året, sterkt knyttet til frøproduksjonen hos skogtrær. Dette gjelder særlig arter som ikke er i stand til å livnære seg kun på mer tungfordøyelig plantekost. De treslagene som kan gi en slik effekt hos oss er først og fremst gran og eik. Andre edelløvtrær vil på grunn av mer begrenset utbredelse bare kunne gi rent lokale effekter, muligens med unntak av bøkeskogstrakter i Vestfold. Eikenøttene vil alltid drysse om høsten og dermed være tilgjengelige for smågnagere gjennom vinteren, mens granfrø vil drysse når det blir tilstrekkelig tørt vær, noe som iblant skjer allerede om høsten, men iblant ikke før på vårvinteren, slik tilfellet er for furufrø.

Også frøsettingen hos planter som beites av smågnagere, slik som blåbær, kan ha betydning for overlevelse og reproduksjon (Selås 1997), men da neppe på grunn av fruktene i seg selv. Minimumsfaktoren for planteetere er normalt proteiner, som det er lite av i planter. Et effektivt planteforsvar kan derfor være å lagre proteinene som tungfordøyelige forbindelser, som også kan ha fordøyelseshemmende effekt. Ifølge White (1993) vil imidlertid visse stressfaktorer, som kraftig frøsetting, tvinge plantene til å ta i bruk disse proteinene, som da må omdannes til transportable, lettfordøyelige forbindelser. Hvis endringen i forholdet mellom forsvarsproteiner og lettfordøyelige proteiner gjør at vi kommer over planteeterens kritiske terskel for proteinopptak per tidsenhet, og dette skjer samtidig i en bestand av planter, vil vi få en kraftig midlertidig økning i bærenivået for planteetere som livnærer seg av denne plantearten.

I denne rapporten blir samvariasjonen mellom bestandsnivået til de to vanligste museartene i Aust-Agders skogstrakter og frøsettingen hos eik, gran og blåbær dokumentert ut fra informasjon fra en periode på 100 år. Dette erfaringsgrunnlaget burde gjøre det mulig å forutsi de fleste smågnagerår, slik at skader i større grad kan forebygges. Gode frøår inntreffer gjerne samtidig over store områder, men spesielt for blåbær har det iblant vært litt variasjon innad i Aust-Agder. Følgelig vil ikke alle smågnagerårene nødvendigvis gjelde hele fylket.

2. Litt smågnagerøkologi

2.1 Musefamilien

Vi har eller har hatt seks arter av musefamilien i Norge; småskogmus (liten skogmus), storskogmus (stor skogmus), dvergmus, husmus, brunrotte og svartrotte. Dvergmusa har svært begrenset utbredelse, og de tre sistnevnte innførte artene vil aldri opptre i mengder i norsk natur. Den vanligste skogmusarten på Sørlandet er småskogmus, som i det følgende bare blir omtalt som skogmus. Den lever i hovedsak av lettfordøyelig mat, som insekter, frø og frukter, og er utpreget nattaktiv. Skogmusa vil vanligvis ikke formere seg om vinteren, men den kan starte reproduksjonen svært tidlig om våren eller vårvinteren når bestanden er liten.

I Aust-Agder synes bestandsutbrudd hos skogmusa å være betinget av god tilgang på eikenøtter eller granfrø (Selås 2016a, 2020). Eikenøtter, som hamstres av skogmusa, kan gi økt vinteroverlevelse og dermed god vårbestand neste år. Dette vil etter sommerens oppformering resultere i en topp høsten etter. Frøår på gran kan gi samme effekt dersom frøene spres tidlig nok. Men et frøår på gran vil uansett kunne virke positivt på reproduksjonen det etterfølgende året, og ikke minst gi en forsterkende effekt dersom det faller sammen med frøår på eik.

Eikenøtter utnyttes i liten grad av andre smågnagere, som mangler skogmusas evne til å bryte ned eikenøttenes forsvarsstoffer. Men heller ikke skogmus kan overleve kun på eikenøtter (Shimada mfl. 2006). Dette kan være grunnen til at det sjelden blir mye skogmus etter et godt frøår på eik dersom bestanden av mus er stor allerede i frøåret (Selås 2016a). I slike tilfeller er det sannsynlig at mye av den livsnødvendige tilleggsnæringen, som frø av urter, starr og gress, er spist opp før vinteren setter inn. Det som videre kan tenkes å skje da er at lagrede nøtter, som neppe spises om sommeren når mer foretrukket føde er tilgjengelig, utnyttes neste vinter, slik at vi får en forsinket bestandstopp, om enn moderat, to år etter frøåret.

2.2 Stumpmusfamilien, klatremusgruppa

Her finner vi klatremusa, som er vanlig i Sør-Norge, den nært beslektede rødmusa, som er vanlig i Nord-Norge, og gråsidemusa, som helst finnes i høyereliggende områder. Fokuset videre vil være på klatremusa. Denne har større evne enn skogmusa til å fordøye plantemateriale. Med et større innslag av planter i kosten må den også spise mer, og er derfor vanligere å observere på dagtid enn skogmusa. Men også klatremusa er avhengige av et visst innslag av næringsrik kost for reproduksjon, så heller ikke den vil normalt formere seg om vinteren hos oss.

Flere studier har vist at klatremusartene, som i stor grad beiter bærlyngvekster om vinteren, får økt vinteroverlevelse etter år med mye bær, hos oss hovedsakelig blåbær (se Selås 2020). Dette skyldes neppe bærene i seg selv, for de blir borte i løpet av høsten og hamstres ikke av musene (Hansson 1971). En mer sannsynlig forklaring er derfor at høy bærproduksjon tvinger plantene til å omdanne fordøyelseshemmende proteiner til transportable og dermed lett fordøyelige proteiner, slik at en større del av plantene blir egnet som mat.

Klatremusa synes ikke å bli påvirket av eikenøtter, men granfrø vil kunne ha samme positive effekt på overlevelse og reproduksjon som beskrevet for skogmus. Forutsetningen for økt vinteroverlevelse er også her at konglene åpner seg allerede på høsten, og ikke først på vårvinteren. I sistnevnte tilfeller vil bare neste års reproduksjon kunne bli påvirket.

2.3 Stumpmusfamilien, markmusgruppa

Denne gruppa omfatter markmus og fjellmarkmus, som litt forenklet kan sies å være utbredt i hver sin høydesone i hele landet, samt den atskillig større arten vånd, også kalt jordrotte. I likhet med våre to lemenarter (lemen og skoglemen) er markmusene utpregede planteetere, med mye gress og urter i kosten, men i motsetning til lemen spiser de ikke mose. Siden de lever av næringsfattig kost må de spise mye, og de er derfor ofte i aktivitet også om dagen. Som utpregede planteetere vil både markmus og lemen i oppgangsfasen, da det trolig er god kvalitet på visse næringsplanter, kunne reprodusere også om vinteren, under snøen, dersom snøforholdene er gunstige.

Markmus og fjellmarkmus har ofte, men ikke alltid, bestandstopp samtidig med klatremusartene. Et eksempel på dette er vist i Fig. 1. Også lemen er gjerne synkronisert med markmus og/eller klatremus, men unntak er heller ikke her helt uvanlig (Framstad 2019). Den delvise samvariasjonen skyldes trolig at frøsetting hos plantearter som er viktige for markmus og lemen, som ulike starrarter, mer eller mindre synkroniseres av de samme vær faktorene som påvirker frøsettingen hos blåbær (Selås 2016b).

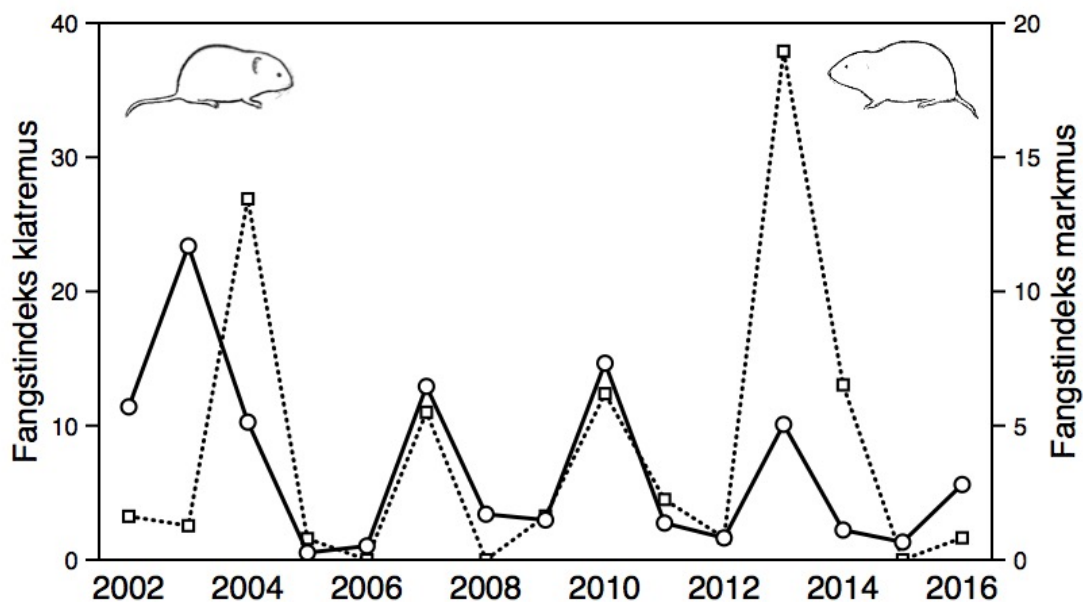

Fig. 1. Klatremus og markmus har ofte, men ikke alltid, bestandstopp samtidig. Figuren viser høstfangster (antall dyr fanget per 100 felledøgn) av klatremus (heltrukne kurver) og de to artene markmus og fjellmarkmus samlet (stiplede kurver) ved Øvre Heimdalsvann, Øystre Slidre kommune, Oppland, ca. 1000 moh. Studien er utført av studenter i emnet "Innføring i naturforvaltning" (NATF100) ved NMBU, og er basert på ca. 400 felledøgn hvert år. Det er brukt ulik skala på y-aksene fordi klatremusa lettere går i fellene enn markmusene.

3. Informasjon om museår 1920–2019

For hele perioden 1920–2019 er informasjon om musebestand i Aust-Agder innhentet fra avisreportasjer, artikler, bøker og viltrapporter, og gitt i Vedlegg 1. Siden mye av informasjonen som presenteres gjelder spesifikke kommuner, er kart over Aust-Agder med de kommunenavnene som gjaldt fram til 1962 også lagt ved (Vedlegg 2). Wildhagen (1949, 1952) og Myrberget (1965, 1982a) presenterte i sin tid fylkesvise eller regionale oversikter over museår basert på tilsvarende kilder som brukt her, men de hadde ikke de samme mulighetene for kildesøk som vi har i dag. Dessverre kan det utfra de aktuelle kildene være vanskelig å avgjøre hvilke musearter som dominerte i toppårene. Dette skyldes dels at man ikke skilte mellom artene, og dels at det ble brukt misvisende navn (Wildhagen 1949). Dette gjelder spesielt fram til 1960-tallet.

Navneproblem nr. 1 er at de to stumpmusartene markmus og klatremus tidligere stort sett gikk under fellesbetegnelsen "markmus". Grieg (1926) skriver for eksempel: "Den markmus som fortrinnsvis optraadte omkring Jondal var klatremusen." (Noe som er i samsvar med at 1925 var godt blåbærår i Hordaland ifølge "Arbeidet" 23.07.25). I Aust-Agder var ordet "klatremus" så godt som fraværende i avisreportasjer om smågnagere før 1960. At klatremusa har vært dårlig kjent ble framholdt også av zoolog Per Hafslund: "Folk flest vet lite om klatremusa, og det er sikkert mange som ikke engang aner at vi har et slikt dyr på våre breddegrader" (Hafslund 1962). I de få tilfellene der det er rapportert om klatremus kan man nok derfor gå ut fra at rapportøren hadde kunnskap om arten.

Navneproblem nr. 2 er at klatremusa også ble betegnet som "skogsmus", eller endog "skogmus" (Wildhagen 1949). Bakgrunnen for dette er at klatremusa er den arten man oftest observerer i skogsterreng. Dette skyldes dels at det er den mest typiske skogsarten, og dels at den er mer dagaktiv enn skogmusa. Som eksempler kan nevnes at landbrukskandidat Nils Tjensvoll i Dagbladet 19. juni 1920 skrev at "forskjellige musearter (vesentlig markmus og skogmus)" hadde skadet skogen i Nordland. Slik skade skyldes imidlertid aldri skogmus, og dessuten er vi her godt utenfor skogmusenes naturlig utbredelsesområde. Statsentomolog Schøyen (1927) på sin side brukte "skogmus" som fellesbetegnelse for klatremus og markmus.

Navneproblem nr. 3 er at skogmusa gjerne ble kalt "husmus", selv av personer med biologiutdannelse. Dette er godt beskrevet av naturfotograf Sverre M. Fjelstad: "Alle mus folk påtreffer i hus, får gjerne uten videre navnet husmus. Dette er ikke riktig, dessuten ikke helt rettfærdig overfor arten husmus, for i de senere år har skogmuseen flere steder til dels overtatt husmusens rolle, det er skogmuseen vi oftest ser i kjeller og på loft, og det er spesielt skogmuseen som gjør storinvasjon i de fleste villaer og trehus rundt byene og ute på landet om høsten og forvinteren" (Aftenposten 12.02.69). At husmusa ble utkonkurrert av skogmusa, som noen har antatt, er imidlertid usannsynlig, siden sistnevnte har vært her hele tiden. Trolig fant det sted en gradvis nedgang i bestanden av husmus på 1900-tallet som følge av redusert husdyrhold. Ifølge faglig leder ved Statens viltundersøkelser var arten neppe veldig tallrik tidlig på 1900-tallet heller: "Dr. Yngvar Hagen lurer dessuten på om ikke "husmuseen" allerede lenge har vært skogmus, og om ikke husmuseen gjennom lengre tid har vært et sjeldent dyr her i landet" (Morgenbladet 18.11.61). Navneforvirringen er uansett ikke et stort problem, ettersom husmusa ikke har bestandsutbrudd hos oss.

I tilfeller der informasjon om museart mangler, eller der det kan mistenkes at det er brukt feil artsnavn, finnes det ofte tilleggsinformasjon som kan bidra til å avklare hvilke arter det er snakk om:

- 1) Omfattende museinvasjoner i hus, spesielt i lavlandet og kystnære områder, vil som regel gjelde skogmus, sjeldnere klatremus. Som følge av dette vil en stor bestand av skogmus oftere bli omtalt i avisene enn en tilsvarende stor bestand av klatremus. I midtre og særlig indre deler av fylket, der skogmusa er mindre vanlig, vil det derimot helst være klatremus som kommer inn i hus. Markmusa vil sjelden opptre innendørs med mindre det er snakk om invasjon i kjellere. Dette ble også presisert av Økland (1929): "Minst tilbøyelighet til å opptre som denslags "husdyr" har markmuseen og jordrotten".
- 2) Barkgnag av mus vil alltid skyldes stumpmus – klatremus eller markmus – aldri skogmus. Har skadene oppstått over snø- eller bakkenivå skyldes de klatremus. Omfattende barkgnag vil helst oppstå i forbindelse med stumpmusenes toppår, men også snøforholdene har betydning for risikoen for skade. Uteblitt skade i museår behøver derfor ikke å bety at stumpmus ikke var til stede.
- 3) Rapporter om mye mus i "heiene", det vil si i litt høyereliggende områder, kan man nesten sikkert gå ut fra at gjelder stumpmus, selv i tilfeller der begrepet "skogmus" er brukt. For det første vil skogmus sjelden opptre i store mengder her, og for det andre vil de fleste slike observasjoner være gjort på dagtid, da skogmusa er mindre aktiv enn stumpmusene.

Fra 1932 til 1979 fylte medlemmer av kommunale landbruks- eller viltneemnder ut viltrapportskjemaer, som ble sendt til sentrale myndigheter. Disse rapportene blir i dag oppbevart i Riksarkivet. I viltrapportene ble informasjon om musebestand oppgitt som under middels (verdi 0), middels (verdi 1) eller over middels (verdi 2). Fra perioden 1946–1971 er det såpass mange høstrapporter fra Aust-Agder for hvert år (10–51, gjennomsnittlig 26,3) at det er mulig å gi en grafisk framstilling av variasjonen i høstbestandene, basert på gjennomsnittsverdien for rapportene fra hvert år. I viltrapportene skulle det også oppgis hvilken museart det dreide seg om, men det ble sjelden gjort, noe som nok i de fleste tilfeller skyldtes manglende kompetanse.

Viltrapportskjemaer ble sendt ut både vår og høst. Ifølge Wildhagen (1949) ble det fra og med 1946 satt en klar frist for avslutning og innsendelse av rapporter. Før dette ble vårrapportene ofte så sent avsluttet at de gjerne refererte seg til forholdene langt utover sommeren, mens høstrapporter i mange tilfeller ble laget på grunnlag av observasjoner fra våren og utover. For perioden 1932–1945 skilte han derfor ikke mellom vår- og høstrapporter. Siden det for en del av årene i denne perioden foreligger få rapporter er samme tilnærming brukt her, men i tilfeller der det fra en kommune er gitt opplysninger om musebestand både i vår- og høstrapport, er kun høstrapporten brukt. For perioden 1946–1971 er bare høstrapportene benyttet.

I viltrapporter er det en tendens til at nyttige arter oftere enn skadelige blir rapportert som "under middels". Folk knyttet til primærnæringene, som nok har dominert blant de som fylte ut viltrapporter, ser vel helst at bestandene av mus ikke er for store. På 1950-tallet lot man som en prøveordning også medlemmer av NJFF fylle ut viltrapportskjemaer. På grunn av koblingen mellom smågnagere og småvilt er nok

mange jegere langt mer positive til smågnagerne. For årene 1954–56 kan det derfor være interessant å sammenligne museindeksene fra rapportene til de to gruppene. Forskjellen var minimal i 1954, men i 1955 ble gjennomsnittet for landbruksnemndenes rapporter 1,59 (22 rapporter) og for NJFF-medlemmenes rapporter 1,29 (28 rapporter). I 1956 ble gjennomsnittet henholdsvis 1,15 (27 rapporter) og 0,70 (20 rapporter) for de to gruppene. For mange av årene, der det kun er rapporter fra landbruksnemndene, kan det nok dermed mistenkes at nedre del av skalaen ikke ble brukt i den grad den egentlig burde.

Forstkandidat og skogsfuglforsker Tjøstolv Grasaas (1900–1985) har gitt sin vurdering av bestandsnivået for smågnagere på høsten i Vegårshei og omegn for en rekke år, dels i viltrappoter som herredsskogmester i Vegårshei og Holt, dels i møteboka til Vegårshei JFF, og dels i artikler. Grasaas oppgav sjelden art, men for enkelte toppår nevnte han at flere arter var involvert. Grasaas (1977) har i tabell oppgitt smågnagerår for hele perioden 1920–1970, men da basert på opplysninger fra Statens viltundersøkelser. Her er det ikke helt samsvar med det som ble oppgitt i Grasaas' egne viltrappoter, som han trolig ikke hadde tilgang til selv på dette tidspunktet. Denne oversikten, som for enkelte år kan synes å gjelde mer for Østlandet enn for Sørlandet, er derfor ikke brukt. Mer detaljerte opplysninger fra Statens viltundersøkelser er dessuten publisert andre steder.

For de fleste museår etter 1960, og for samtlige etter 1970, har vi god kunnskap om hvilke musearter som opptrådte, takket være fangster med standard klappfeller (Vedlegg 1). På 1960-tallet gjennomførte Statens viltundersøkelser registreringer av smågnagerbestanden i ulike landsdeler, og resultatene ble formidlet i dagspressen. Deretter ble fangster utført årlig i Birkenes kommune i 1972–1978 (Christiansen 1983 og pers. medd.), i Vegårshei kommune i 1979–1989 (Røstad 1981 og pers. medd., Spidsø & Selås 1988, Selås mfl. 2002a), i Gjerstad kommune i 1990–2019 (Framstad 2019 og pers. medd.) og i Vegårshei eller omegn i 1998–2019 (Selås mfl. 2002a, Selås 2020). For hver art er fangstindeks gitt som antall dyr fanget per 100 felledøgn, etter at det først er trukket fra et halvt felledøgn for hver felle som har fanget et individ av en annen art. Fra og med 1990 er alle fangstene gjort i hogstmoden skog, der en helst fanger klatremus og skogmus, og i mindre grad markmus.

Fangstindekser gir normalt et godt bilde av bestandsvariasjonene, fordi disse er så store. Feilkildene får dermed mindre betydning, men det kan likevel være greit å ha nevnt noen av disse. Været har nok en del å si – trolig fanger fellene best i milde og mørke netter. Videre må en kunne anta at næringssituasjonen påvirker dyras atferd. For eksempel er det sannsynlig at skogmusa bruker mindre tid på annet næringssøk hvis det finnes mye eikenøtter å hamstre. I Vegårshei var det også en viss forskjell på fangstlokalitetene, og siden disse som følge av skogsdrift ikke var de samme gjennom hele perioden, kan også dette ha gitt et visst utslag på bestandsindeksene.

Det er kun i studien fra Vegårshei 1999–2019 at det også er gjort registreringer av blåbærproduksjonen. Resultatene fra denne undersøkelsen blir derfor presentert først, før gjennomgangen av bestandsutviklingen fra 1920 til 2019. Det ble fanget både vår og høst (Selås 2020), men fordi det ikke ble registrert bestandsnedgang i løpet av sommeren for noen av artene i denne perioden, presenteres kun høstfangstene.

4. Informasjon om frøsetting 1919–2018

4.1 Eik

Eik er et varmekrevende treslag, som bare er vanlig i ytre deler av Aust-Agder. I Agderfylkene er vintereik den dominerende eikearten, mens sommereik dominerer i de fleste øvrige landsdeler der eik forekommer. De kommunale skogfunksjonærene har hvert år anslått styrken på frøsettingen hos viktige skogtrær, inkludert eik. Dette er hovedinformasjonen fram til andre verdenskrig. Imidlertid er nok disse vurderingene mindre presise enn tilsvarende for bartrærne, fordi eika ikke har hatt samme betydning for skogbruket (Ingvar Fystro pers. medd.). Enkelte år er tilgangen på eikenøtter også kommentert av Aust-Agder Skogselskap, en kilde som trolig er mer pålitelig enn rapportene fra skogoppsynet i tilfeller der det ikke er full overenstemmelse.

For de aller fleste årene fra og med 1939 finnes det relativt gode vurderinger av tilgangen på eikenøtter i Aust-Agder (Vedlegg 1). Under andre verdenskrig ble eikenøtter kjøpt opp og brukt som råstoff for framstilling av kaffeerstatninger, mens de senere er kjøpt opp for eksport, hovedsakelig til Danmark, der norsk vintereik brukes til leplantninger. Det er først og fremst Reiersøl Planteskole (senere Oveland Planteskole) i Froland som har stått for denne eksporten. Eksporttall er tilgjengelige for de fleste årene fra og med 1950, men da eksporten også avhenger av etterspørsel og planteskolens kapasitet, er den viktigste verdien at år med lite eller ingen nøtter framstår med ingen eller minimal eksport. Med unntak av siste fire år (2015–2018) er tilgangen på nøtter også kommentert, før tusenårsskiftet som oftest av planteskolebestyrer Gunnar Oveland (1913–2003), senere av etterfølgeren, sønnen Torgeir Oveland. Noen vurderinger er også gitt av Aust-Agder Skogselskap og Skogfrøverket. For de få årene der det ikke er funnet noen uttalelser (1977, 1981, 1986, 2007, 2014), var det heller ingen eksport.

På grunn av muligheten for redusert framtidig eksport av eikenøtter, er produksjonen i Vegårshei-området registrert fra og med 2004. Dette er gjort ved at alle nøttene fra en delvis frittstående vintereik er samlet inn hver høst. Dette treet ble vurdert til å være representativt for produksjonen av nøtter i området. Med utgangspunkt i alle uttalelser, eksporttall og disse registreringene er så hvert års produksjon av eikenøtter fra og med 1971 vurdert på samme skala som brukt av skogfunksjonærene: ingen (0), svak (0,3), middels (0,5), god (0,7) eller rik (1,0). Dette er gjort kun for sammenligning med gnagerindeksene i figurs form, ikke for statistiske analyser.

4.2 Gran

Frøår på gran har hatt stor betydning for frøforsyningen i skogbruket, så dette har man fulgt godt med på i hele hundreårsperioden. For de fleste årene er frøproduksjonen grundig kommentert, enten i Tidsskrift for skogbruk, i Skogdirektørens årsmelding, i rapporter fra skogforskningen eller Skogfrøverket, i årsmeldingen til Aust-Agder Skogselskap eller i avisreportasjer (Vedlegg 1). Det har derfor vært lett å sortere ut gode frøår.

Det som mangler for enkelte av frøårene for gran er informasjon om tidspunkt for frøfall. I noen tilfeller er det brukt informasjon fra andre deler av det sørlige Norge, ut

fra antakelsen om at de værforholdene som påvirker dette gjerne er felles for store områder.

4.3 Blåbær

For de aller fleste årene er det funnet uttalelser om blåbærproduksjonen i Aust-Agder, for det meste i aviser, men også i enkelte andre kilder (Vedlegg 1). For enkelte av museårene fra perioden uten fangstdata ble det rapportert om mye klatremus på Østlandet. For de gode bærårene er det derfor tatt med informasjon om blåbær også for denne landsdelen, ettersom synkronitet i bærproduksjon må forventes å gi synkronitet også i klatremusbestand. Siden denne informasjonen er hentet fra Oslo-avisene vil den nok i første rekke gjelde Oslo og Akershus. Fordi det i 1988 og fra og med 1990 er fanget smågnagere i Gjerstad, nær grensa til Telemark, er det for alle år fra og med 1987 søkt etter informasjon om blåbær også fra vestre deler av Telemark.

På 1920- og 30-tallet ble det eksportert blåbær fra Aust-Agder til England, men fordi eksporttallene er sterkt påvirket også av priser og andre forhold, presenteres kun vurderinger av bærproduksjonen, som ofte ble gitt av fylkesgartnerne eller andre med tilknytning til bæreksperten. I de tidligere omtalte viltrapportene er det gitt informasjon også om produksjonen av blåbær, men her har rapportørene litt oftere enn for mus brukt kategorien "under middels". For blåbær er derfor verdiene 0,5, 1,5 og 2,5 brukt for de tre kategoriene "under middels", "middels" og "over middels" ved beregning av en gjennomsnittsindeks for hvert år. Intervallet er valgt også fordi indeksen da blir lettere å sammenligne med indeksen for blåbærregistrering i Vegårshei 1999–2018, som lå omtrent i intervallet 0,5–2,5.

For å få en indeks på blåbær for perioden 1970–2018, ble ti personer fra Aust-Agder bedt om gi en verdi for hvert år ut fra uttalelsene gitt i Vedlegg 1, på skala 1–5, der 3 er middels- eller normalår. Gjennomsnittet av deres evalueringer ble så dividert på to, for å få en indeks med verdier innenfor omtrent samme intervall som for de øvrige blåbærindeksene som er brukt. Den viktigste feilkilden knyttet til denne indeksen er trolig at mange som skriver om bær i avisene gjerne vil ha folk ut, og derfor tar i litt ekstra i middelsårene. Spesielt for 1980- og 90-tallet, da interessen for bærplukking nok var på sitt laveste (Gundersen & Vistad 2014), er det fare for at en del middelsår har fått høyere verdi enn fortjent.

Det forventes ikke at alle gode blåbærår skal gi mye klatremus, siden bestandsveksten kan hemmes av andre faktorer, men de bestandstoppene som kommer bør kunne relateres til gode blåbærår, eventuelt gode frøår for gran. Det er derfor viktig at blåbærindeksen fanger opp toppene i bærproduksjonen. Denne påvirkes av værvariabler som normalt er felles for store områder. Som en test av avismetoden er det derfor for perioden 1979–2018 laget en tilsvarende blåbærindeks for et område noe lenger øst, ved at ti andre personer har vurdert uttalelser gitt i aviser som hovedsakelig dekker Buskerud og Vestfold. Som en skulle forvente dersom metoden er egnet ble det godt samsvar mellom indeksene fra de to områdene (Fig. 2).

I perioden 1999–2018 er produksjonen av blåbær registrert på 15 faste plott på 2x2 m² i Vegårshei kommune, i de samme områdene som det er fanget smågnagere. For det mest produktive plottet varierte årlig antall bær fra 141 til 1734 (snitt 796), for det

minst produktive fra 33 til 509 (snitt 173). For hvert plott er årlig indeks regnet som andel av produksjonen i 1999, som er gitt verdi 1. Hvert plott tillegges da lik vekt ved beregning av årlige gjennomsnitt. Det er noenlunde samsvar mellom denne indeksen og indeksen for Aust-Agder basert på avisuttalelser, men forskjellen mellom toppene ble større enn med avismetoden (Fig. 3).

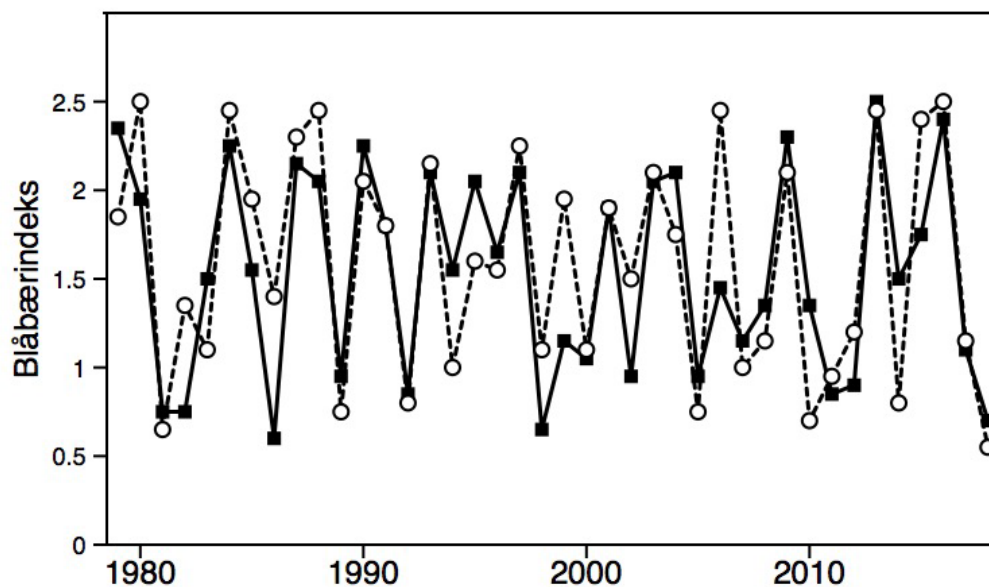

Fig. 2. Blåbærindeks for Buskerud/Vestfold (fylte symboler, heltrukne kurver) og Aust-Agder/Telemark (åpne symboler, stiplede kurver), begge basert på ti personers vurdering av informasjon om blåbær gitt hovedsakelig i aviser for den aktuelle regionen. Samvariasjonen er statistisk sikker ($r = 0,78$, $P < 0,0001$).

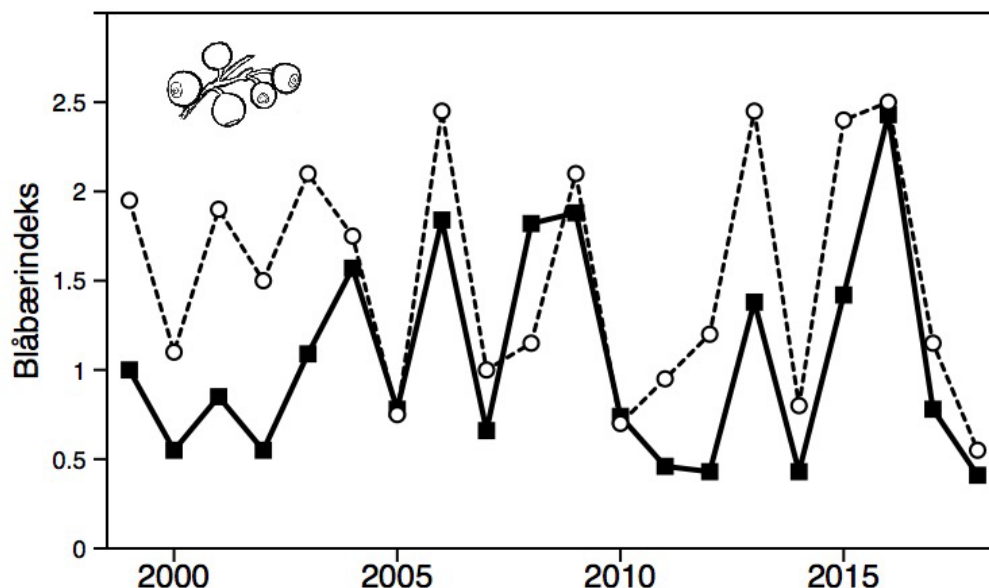

Fig. 3. Blåbærindeks basert på telling av bær på 15 faste plott på $2 \times 2 \text{ m}^2$ i Vegårshei (fylte symboler, heltrukne kurver), og blåbærindeks basert på ti personers vurdering av informasjonen om blåbærproduksjon i Aust-Agder/Telemark gitt i Vedlegg 1 (åpne symboler, stiplede kurver). Samvariasjonen er statistisk sikker ($r = 0,72$, $P = 0,0004$).

5. Værforhold som kan påvirke smågnagerbestandene

5.1 Barfrost

Når det gjelder været er det i første rekke vinterforholdene som kan ha direkte effekt på smågnagerne. Dette er godt beskrevet av Wildhagen (1947): "På grunn av det store varmetapet som de små dyra har, kan de ikke oppholde seg lenge om gangen over snølaget, de fryser da lett i hjel." "Når det er langvarig barfrost, er det en meget vanskelig tid for smågnagerne. De holder seg da inne i sine huller, antagelig ofte mange sammen, og tar bare kortere turer for å finne mat. De magrer sterkt av, og mange fryser i hjel i denne tida." "Men kommer det tidlig laus snø, kan smågnagerne ofte greie seg forbausende bra om vinteren. Ofte er de temmelig feite om våren."

Med en snødybde på en halv meter eller mer, litt avhengig av snøstruktur, vil temperaturen nær bakken sjelden bli særlig mye under null grader, uavhengig av temperaturen over snødekket (Algaard 1976). Et stabilt snødekke gir også en viss beskyttelse mot mange av smågnagernes fiender (Sonerud 1986). Det er imidlertid en myte at stabilt snødekke er nødvendig for å få museår. På Sørlandet har vi hatt flere markerte bestandstopper hos skogmus og klatremus etter snøfattige, men da milde, vintre.

Det er vanskelig å få et godt mål på en eventuell negativ effekt av vintertemperatur på smågnagerne. Selås (2016a) lagde en indeks for laveste bakkenære vintertemperatur for første og siste 15-dagers periode i hver vintermåned ved å gange gjennomsnittstemperaturen med en snøkorreksjonsfaktor gitt av Algaard (1976). Som eksempel kan nevnes at korreksjonsfaktoren er 0,9 hvis gjennomsnittlig snødybde er 10 cm og 0,12 hvis den er 50 cm. I disse tilfellene vil en lufttemperatur på $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$ bli korrigert til henholdsvis $-9,0$ og $-1,2\text{ }^{\circ}\text{C}$ for bakkenær temperatur. I analysene ble den 15-dagers perioden med lavest verdi brukt. Data for temperatur og snødybde er fra Meteorologisk Institutt's målestasjoner i henholdsvis Bygland og Mykland (eklima).

Hvor godt nevnte temperaturindeks treffer avhenger dels av snøstruktur, som påvirker isolasjonsevnen, og dels av temperatur og snødybder før 15-dagers perioden med lavest snøkorrigerte temperatur. Har det vært en del snø i forkant, som delvis har smeltet bort, kan det finnes lokale "snøhull" som gjør det mulig for gnagerne å finne områder med tilstrekkelig isolasjon, selv om data fra målestasjonen tilsier at det var lite snø. Videre vil det også være av betydning hvor frossen marka var i forkant av første snøfall. Den aktuelle indeksen sier heller ikke noe om den totale belastningen av lave temperaturer vinteren gjennom.

Dersom høy dødelighet som følge av barfrost inntreffer etter et godt frøår på eik, kan vi for skogmusa trolig kunne få en forsinket topp, to år etter frøåret, ved at lagrede nøtter utnyttes neste vinter (Selås 2016a). En slik effekt forventes ikke for klatremus.

5.2 Isdannelse

Selv med snødekt mark kan det oppstå ugunstige forhold for smågnagerne, slik som beskrevet av Olstad (1945): "Særlig er det tenkelig at perioder med isdannelse på bakken eller alt for hard snø på forskjellige måter kan være uheldige. Smågnagerne lever jo på denne tid for en vesentlig del under snøen, og må for en stor del finne sin føde her. Er imidlertid bakken dekket av is eller hard snø, blir de hindret i sine bevegelser og vil derfor ofte ha vanskeligheter med å få tak i maten."

Også Wildhagen (1947) tillegger isdannelse stor vekt: "Kommer det tidlig våt snø som fryser slik at det danner seg isskorpe på bakken, blir vinteren katastrofal. Isskorpen hindrer dyra i å komme ned til vegetasjonen, så de sulter i hjel i mengdevis. Året etter en slik vinter kan det være nesten tomt for gnagere."

De beskrevne forholdene har trolig sterkest negativ effekt på bestandsnivået eller bestandsutviklingen til smågnagerarter som i oppgangsfasen reproduserer også om vinteren, det vil si markmus- og lemenartene. For eksempel er ugunstige snøforhold trukket fram som mulig forklaring på uteblitte bestandstopper for lemen på deler av Hardangervidda (Kausrud mfl. 2008). Dette er uansett ikke en faktor det har vært mulig å vurdere effekter av i materialet fra Aust-Agder.

5.3 Vår- og sommervær

Spesielt for skogmus og klatremus, som normalt ikke reproduserer om vinteren, kan nok tidlig vår ha en viss betydning for hvor stor bestanden rekker å vokse seg innen høstfangsten i september. Imidlertid er faktoren neppe så viktig at det er nødvendig å gå detaljert inn på den i denne rapporten, annet enn ved å nevne mulige tilfeller i diskusjonen. De direkte effektene av sommerværet synes ikke å være veldig store. For eksempel var det mye mus etter tørkesommeren 1955 (Vedlegg 1). Det var også bra med mus høsten 1987 (Vedlegg 1), etter en svært regnfull og kjølig sommer.

For de utpreget planteetende artene, spesielt markmus og lemen, men til en viss grad nok også for klatremus, er det mulig at varme somre kan slå ut negativt, men da med forsinket effekt. Dette fordi høy temperatur kan gjøre at plantene er mindre svekket, eller bygger seg raskere opp igjen, etter et år med sterk frøsetting (Selås mfl. 2019). Smågnagernes bestandstopper blir generelt mer markerte dess lenger nord og dess høyere over havet vi kommer (Andreassen mfl. 2020). Dette kan godt skyldes at kalde somre og kort vekstsesong er ugunstig for planta, og dermed gunstig for planteeteren.

Når det gjelder sommertørke, er ikke dette en stressfaktor som forventes å øke innholdet av lettfordøyelige proteiner i plantene, ettersom plantene heller blir inaktive når de utsettes for tørkestress. Men det som kan tenkes, er at tørke i etterkant av sterk frøsetting er gunstig for planteetere som klatremus og markmus, ved å forsinke plantenes gjenoppbygging av sitt kjemiske forsvar. Imidlertid er heller ikke mulige effekter av sommervær for plantenes næringskvalitet ansett som så avgjørende at dette er vurdert nærmere her.

6. Statistiske analyser

Det er i liten grad kjørt statistiske tester på materialet brukt i denne rapporten. Når det gjelder skogmus, har dens reaksjon på eikenøtter vært kjent lenge, og siden det her er snakk om direkte effekt av nøttene som næring, er det neppe noen som betviler mekanismen. Det samme gjelder for effekten av granfrø.

Også samvariasjonen mellom blåbær og klatremus er rimelig godt dokumentert allerede, men vi mangler data på de kjemiske endringene som skjer i blåbærplantene, og hvordan dette påvirker dyras næringsopptak. Siden den antatte mekanismen er usynlig for oss mennesker, kan det nok være litt mer skepsis knyttet til forholdet mellom blåbær og klatremus. Følgelig er det brukt enkel lineær regresjon på tidsseriene for klatremus, med fjorårets blåbærindeks som forklaringsvariabel.

Resultatene fra regresjonsanalysene er oppgitt som R^2 (viser hvor stor andel av variasjonen i museindeksen som forklares av blåbærindeksen, skala 0–1), P (sannsynligheten for at resultatet skyldes tilfeldighet, skala 0–1) og n (antall år som inngikk i analysen). Hvis P er mindre enn 0,05, det vil si at det er mindre enn 5 % sannsynlighet for at resultatet skyldes tilfeldighet, regnes samvariasjonen som statistisk sikker.

7. Resultater

7.1 Smågnagere og frøsetting i Vegårshei 1999–2019

Det var god eller rik frøsetting på eik i 2001, 2003, 2004, 2006, 2009, 2013 og 2018 (Vedlegg 1). På gran var det to spesielt gode frøår i perioden, 2006 og 2015 (Vedlegg 1). Det første gode blåbæret inntraff i 2004 (Fig. 4). Øvrige toppår var 2006, 2008–09, 2013 og 2015–16.

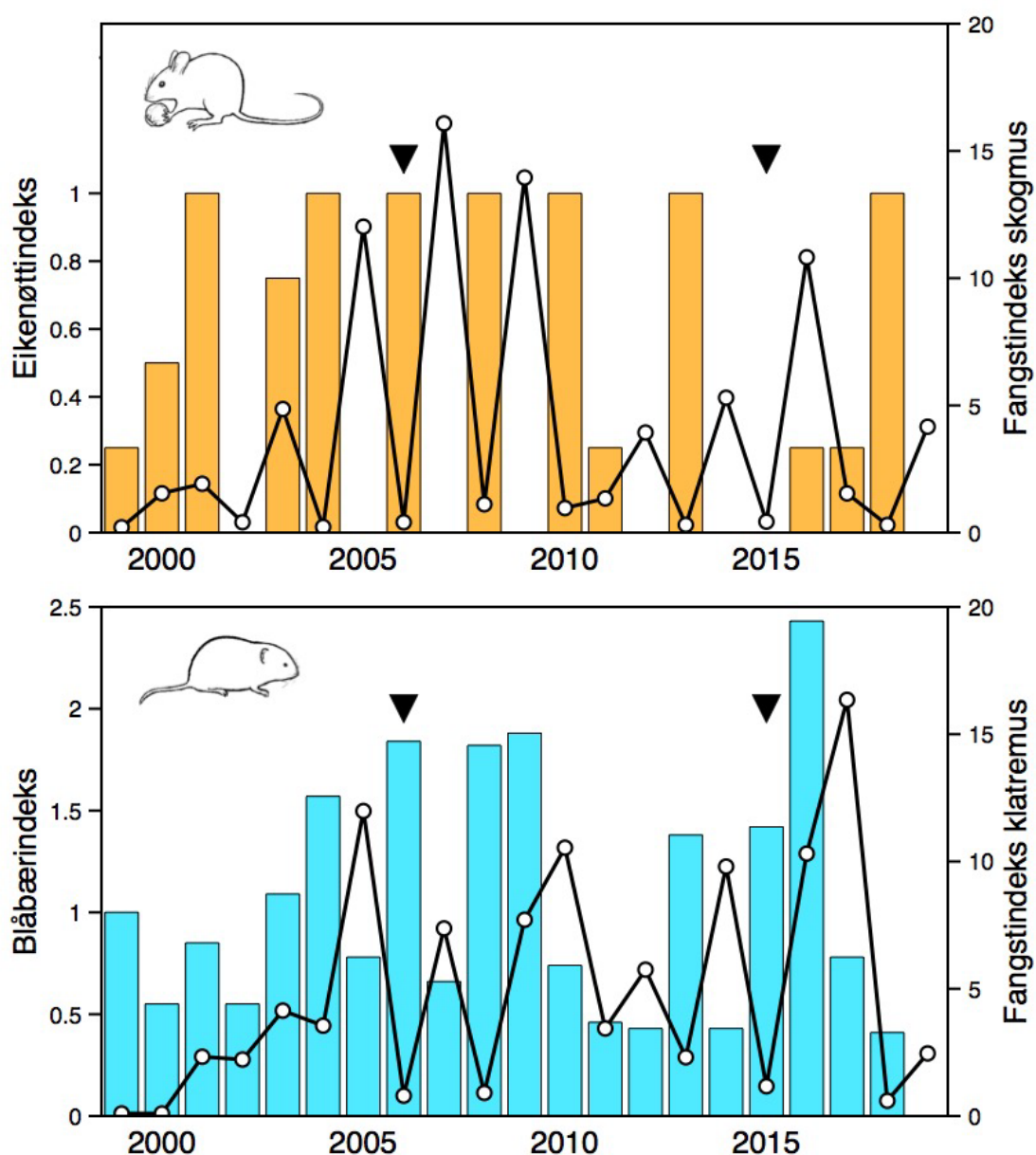

Fig. 4. Bestandsvariasjon hos skogmus og klatremus i Vegårshei (kurver), sett i forhold til produksjonen av eikenøtter og blåbær (søyler). Fangstindeksen gir antall dyr fanget per 100 felledøgn, basert på 1000 felledøgn hver høst (Selås 2020). Eikenøttindeksen er en vurdering på skala 0–1 av informasjonen om eikenøtter (Vedlegg 1). Blåbærindeksen gir gjennomsnittlig bærproduksjon for 15 faste plott på 2x2 m², beregnet som andel av produksjonen i 1999. År med god frøsetting hos gran er vist med fylte trekanter.

For skogmus kom de fleste bestandstoppene etter et godt frøår på eik eller gran, men størrelsen på toppene varierte en del (Fig. 4). Den største bestandstoppen inntraff i 2007, etter god frøproduksjon for begge treslagene i 2006. I tre tilfeller, 2002, 2004 og 2011, ble det ingen bestandsøkning til tross for at det var mye eikenøtter året før. I det første og siste tilfellet kan det spores en liten topp to år etter frøåret, i henholdsvis 2003 og 2012.

De første fem årene i perioden var det hverken spesielt god bærproduksjon eller stor bestand av klatremus i studieområdet (Fig. 4). Da de gode bærårene etter hvert meldte seg, ble det også økning i klatremusbestanden. Det en kan merke seg er at det bare var riktig gode bærår som ble etterfulgt sterk bestandsvekst. Best var samvariasjonen med fjorårets blåbærindeks basert på tellinger av bær i studieområdet ($R^2 = 0,70$, $P < 0,0001$, $n = 20$), men det var også statistisk sikker samvariasjon med bærindeksen basert på avisuttalelsene ($R^2 = 0,41$, $P = 0,003$, $n = 20$).

7.2 Skogmus og eikenøtter 1920–2019

For perioden **1919–1944** må det ha vært bra med eikenøtter i 1930, 1933, 1937, 1939, 1941 og 1944 (Vedlegg 1). Det ble ikke rapportert om god eller rik frøsetting i Agder på 1920-tallet. Ifølge Skogdirektørens innberetninger var det kraftige angrep av eikevikler i 1924–1928, med maksimum i 1926 (Reine 1973), noe som gjenspeiles i liten diametertilvekst (Ording 1944). Ifølge Bakke (1994) kan slike angrep også hemme produksjonen av nøtter. Men siden bestandsutbrudd hos eikevikler gjerne kommer i forbindelse med gode frøår (Selås 2003), er det mulig at det egentlig var ganske godt med eikenøtter i 1924 eller kanskje aller helst i 1925 (Vedlegg 1), år der skogfunksjonærene meldte middels frøsetting.

Det var mye mus i 1925–26. Ut fra beskrivelsene er det trolig at skogmus var involvert i 1925 (Vedlegg 1), men dette skyldes vel helst at 1924 var godt frøår for gran, med tidlig frøslipp. Det er ikke funnet rapporter om stor smågnagerbestand i kystnære områder i 1931 eller 1934, så det var neppe spesielt mye skogmus disse årene. Derimot må det ha vært toppår i 1938 og 1940 (Vedlegg 1). I 1942 kan det synes å ha vært en moderat bestandstopp, med tre viltrapporter som meldte middels bestand og to som meldte over middels, samt en avisrapport om museinvasjoner i Tvedestrand. I 1945 synes igjen bestandstopp å ha uteblitt, siden det bare i én av ti viltrapporter ble meldt over middels bestand, mens tre meldte under middels.

For perioden **1945–1970** hadde vi elleve gode eller rike frøår for eik: 1946, 1947, 1950, 1954, 1958, 1959, 1960, 1964, 1966, 1968 og 1970 (Vedlegg 1). Året 1964 er da regnet med under tvil. Fem av frøårene ble helt klart etterfulgt av et toppår for skogmus. Disse museårene var 1948, 1951, 1955, 1961 og 1965 (Vedlegg 1). For 1965 kan nok også god frøsetting på gran året før ha vært medvirkende. Det er videre sannsynlig at det var en del skogmus, og ikke bare stumpmus, også i 1969, selv om det ikke foreligger så mange rapporter om museplage i hus (Vedlegg 1). I 1959 virker det mindre trolig at det var spesielt mye skogmus, siden landbruksskolelærer Ivar Skjerkholt i viltrapport for Tvedestrand kun nevnte stumpmus.

For perioden **1971–1988** var det mye eikenøtter i 1971, 1974, 1976, 1978, 1980 og 1984 (Vedlegg 1). I fangstene fra Birkenes var det tydelige topper for skogmus i

1972, 1975 og 1977 (Fig. 5). Selv om fangstene riktignok var moderate i 1975 og 1977, tyder annen informasjon på at det i hvert fall i 1977 var stor bestand mange steder (Vedlegg 1). Det var neppe mye skogmus i 1979 (Røstad 1981), til tross for mye eikenøtter i 1978 (Vedlegg 1). På 1980-tallet ser det ut til at det bare var det spesielt gode frøåret 1980 som ble etterfulgt av en tydelig bestandstopp (Fig. 5).

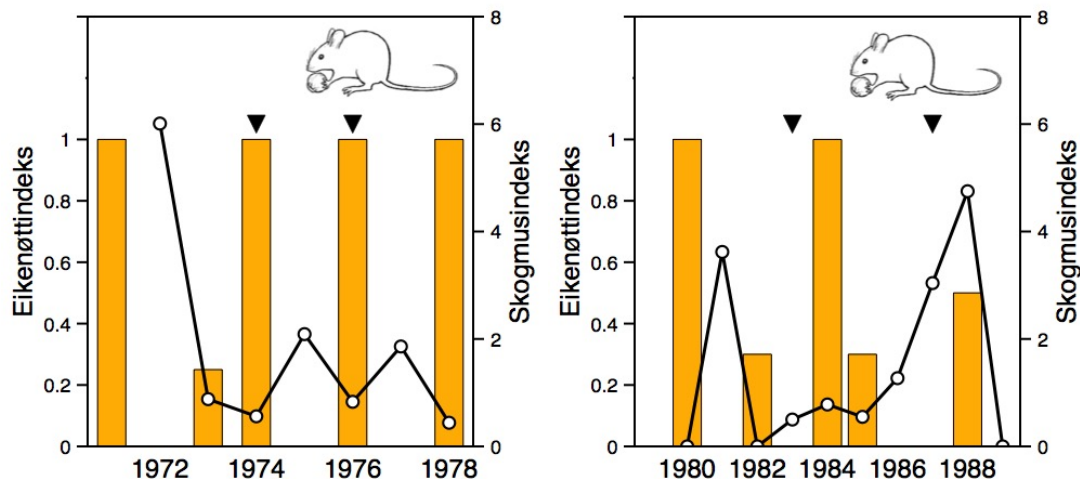

Fig. 5. Bestandsvariasjon hos skogmus basert på smågnagerfangstene til Erik Christiansen i Birkenes på 1970-tallet (E. Christiansen pers. medd.) og Tor K. Spidsø i Vegårshei på 1980-tallet (kurver), sett i forhold til produksjonen av eikenøtter (søylar). Fangstindeksen gir antall dyr fanget per 100 felledøgn, basert på 720 felledøgn hver høst i Birkenes (Christiansen 1983) og 400 felledøgn hver høst i Vegårshei (Selås mfl. 2002a). Eikenøttindeksen er en vurdering på skala 0–1 av informasjonen om eikenøtter (Vedlegg 1). År med god frøsetting hos gran er vist med fylte trekanter.

For perioden **1989–2018** var det mye eikenøtter i 1989, 1990, 1991, 1995, 1997, 2001, 2003, 2004, 2006, 2009, 2013 og 2018 (Vedlegg 1). I studieområdet i Gjerstad er det fanget for få skogmus til at det er hensiktsmessig å gi en grafisk framstilling. På 1990-tallet ser det ut til at det kun var det rike frøåret i 1997 som gav et visst utslag, ettersom 1998 var det eneste året med mer enn to skogmus fanget per 100 felledøgn. Dette var da også et år med veldig stor skogmusbestand (Vedlegg 1). Ut fra annen informasjon kan man imidlertid gå ut fra at det var ganske mye skogmus også i 1990 og 1997 (Vedlegg 1). Det eneste året med mye skogmus i Gjerstad-fangstene på 2000-tallet var 2007, etter godt frøår for både eik og gran i 2006.

For hele hundreårsperioden var det kun 19 av de totalt 37 gode frøårene for eik som nokså sikkert ble etterfulgt av et år med relativt stor bestand av skogmus. Her er da 1955 og 1969 regnet med, samt 2014 og 2019 (Fig. 4). Felles for de fleste av disse tilfellene er at høstbestandene av smågnagere lå på et heller lavt nivå året før, i selve frøåret. Unntakene er frøårene 1937 og 1997, som nok begge hadde musebestander over middels (Vedlegg 1). Av de 18 gode frøårene for eik som ikke synes å ha blitt etterfulgt av en tydelig bestandstopp for skogmus, var det 13 tilfeller der bestanden av mus var relativt stor alt i frøåret.

De resterende fem tilfellene med uteblitt eller svak bestandstopp, 1934, 1942, 1947, 1996 og 2002, kan trolig relateres til barfrost. Hvis samtlige år som fulgte etter frøår

for eik rangeres etter snøkorrigert temperatur, får vi følgende rekkefølge for de åtte årene med lavest indeks (snøkorrigert temperatur i parentes): 1942 (-10,9), 1996 (-8,5), 1955 (-7,3), 2002 (-5,1), 1981 (-4,5), 1947 (-4,3), 2011 (-4,1) og 1934 (-3,6). I 1934, 1996 og 2002 inntraff kuldeperiodene uten at det hadde vært snø av betydning på forhånd. Fem år hadde lav temperatur vinteren gjennom (gjennomsnittstemperatur desember–mars i parentes): 1942 (-6,1), 1947 (-5,0), 2011 (-3,8), 1996 (-3,7) og 1955 (-3,1). At det var mye mus i 1955, vinterkulda til tross, kan kanskje skyldes at dette var det eneste tilfellet der det også var mye granfrø. Dermed kan musene ha samlet gode vinterforråd også av lettfordøyelig mat før kuldeperiodene satte inn.

Forsinket effekt av eikenøtter, etter uteblitt bestandstopp, kan muligens forklare at det var en god del skogmus i 1997, 2003 og 2012 (Vedlegg 1, Fig. 4). Nøtteårene her var 1995, 2001 og 2010. Kanskje kan også den gode bestanden av skogmus i 1987 (Fig. 4) forklares på denne måten, som en forsinket effekt av eikenøtter fra 1984, siden stor bestand av klatremus i 1984 og 1985 kan ha forhindret en topp i skogmusbestanden både i 1985 og 1986.

7.3 Klatremus og blåbær 1920–2019

For perioden 1919–1944 er følgende elleve år vurdert som toppår for blåbær: 1919–20, 1922, 1924, 1928–29, 1933, 1936, 1939, 1941 og 1943 (Vedlegg 1). Av disse ser det ut til at kun 1920 var begrenset til Aust-Agder, mens de øvrige gjaldt større deler av landet, kanskje med unntak av 1933, som ble betegnet som middels for Østlandet.

Samtlige av de nevnte blåbærårene ble etterfulgt av et år med melding om mye smågnagere i Aust-Agder, selv om nok ikke alle bestandstoppene var like kraftige (Vedlegg 1). Med unntak av de to første tilfellene kan man ut fra foreliggende informasjon konkludere med at det dreide seg om stumpmus. Klatremus ble nevnt i 1934, og fra andre fylker i 1929 (Telemark) og 1937 (Oppland).

For perioden 1945–1970 er årene 1946, 1950–51, 1953–54, 1957–58, 1960–61, 1965, og 1968 vurdert som gode blåbærår, ut fra både viltrapporter (Fig. 5) og avisuttalelser (Vedlegg 1). Året 1961 er inkludert selv om ikke alle uttalelser var like positive, for trolig bleknet denne bærhøsten litt i sammenligning med kronåret 1960 (Vedlegg 1, Fig. 6). Også i denne perioden var de fleste blåbærårene felles for store områder. De eneste unntakene synes å ha vært 1950 og 1954, som trolig kun gjaldt Sørlandet. Så synes det da heller ikke å ha vært mye klatremus i Akershus i 1951 og 1955 (Myrberget 1965).

For Aust-Agder tyder informasjonen på at det var mye stumpmus i 1951–52, 1955, 1958–59, 1961–62, 1965–66 og 1969–70 (Vedlegg 1). Utslaget på musebestanden synes å ha vært svakt i 1947 og 1954 (Fig. 6), selv om det ble rapportert om økning i henholdsvis Setesdal og Vegårshei disse årene (Vedlegg 1). Klatremus ble rapportert i 1961–62 og 1965–66. Ifølge Mysterud (1969) hadde klatremusa bestandstopp i Nordmarka i Oslo i 1958–59, 1961–62 og 1965–66. I den grad frøåret på gran i 1964 spilte inn, så var også dette felles for de to landsdelene. I forbindelse med den siste bestandstoppen, 1969–70, ble det rapportert om klatremus på Østlandet i 1969 (Vedlegg 1).

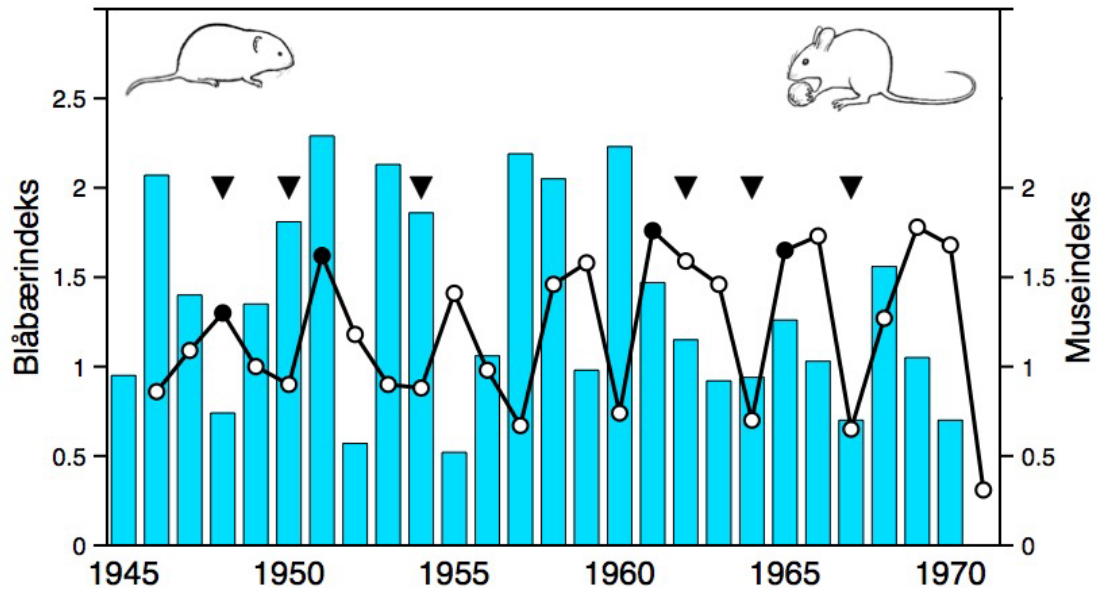

Fig. 6. Bestandsvariasjon hos mus i Aust-Agder (kurver), sett i forhold til produksjonen av blåbær (søylor). Begge deler er beregnet ut fra viltrappoter. År med mye skogmus er indikert med fylte sirkler, men det var bare i 1948 at det kun ble meldt om skogmus. År med god frøsetting hos gran er vist med fylte trekkanter.

Det var bra samvariasjon mellom viltrapportindeks for blåbærproduksjon og viltrapportindeks for høstbestand av mus året etter (Fig. 6). Selv om museindeksen også omfatter skogmus, er korrelasjonen statistisk sikker ($R^2 = 0,19$, $P = 0,025$, $n = 26$). Det ser ellers ut til at det var tidlig bestandssammenbrudd i 1952. Dette gjaldt nok helst ytre deler av fylket, ettersom en større del av rapportene fra indre deler meldte over middels.

For perioden **1971–1988** kan i hvert fall følgende år karakteriseres som gode blåbærår: 1972, 1977–78, 1980, 1984 og 1987–88 (Vedlegg 1). Kanskje bør også 1985 regnes med (Fig. 6). I denne perioden har samvariasjonen med Østlandet vært noe dårligere, men siden vi nå har god kunnskap om hvilke musearter som opptrådte i Aust-Agder, er det av mindre interesse å hente informasjon om artssammensetning fra andre områder.

Fangstene i Birkenes 1972–1978 viser tydelig at klatremusa økte etter gode blåbærår (Fig. 6). Selv om tidsserien er kort, er samvariasjonen statistisk sikker ($R^2 = 0,58$, $P = 0,046$, $n = 7$). Våren og forsommeren 1979 var det mye klatremus i Vegårshei (Røstad 1981), i samsvar med at det var mye blåbær både i 1977 og 1978. Det syntes imidlertid som om bestanden begynte å gå tilbake tidlig, allerede i juni måned (Røstad 1979). Grasaas (1980) meldte da også at fellefangst på høsten tydet på at smågnageråret var i ferd med å "ebbe ut".

Også for tidsserien fra Vegårshei 1980–89 er samvariasjonen med blåbærindeksen året før statistisk sikker ($R^2 = 0,40$, $P = 0,049$, $n = 10$; Fig. 7). På samme måte som i 1979 ser det ut til at bestanden gikk tilbake tidlig i 1989. Selv om fangstindeksen for klatremus var lav denne høsten, var det helt klart stor bestand tidligere på året (se Vedlegg 1). I tillegg til at det ble observert mye klatremus i terrenget sommeren 1989,

var det også et høyt innslag av arten i gulpeboller fra de mange uglehekingene i Vegårshei-området dette året (Selås 1993).

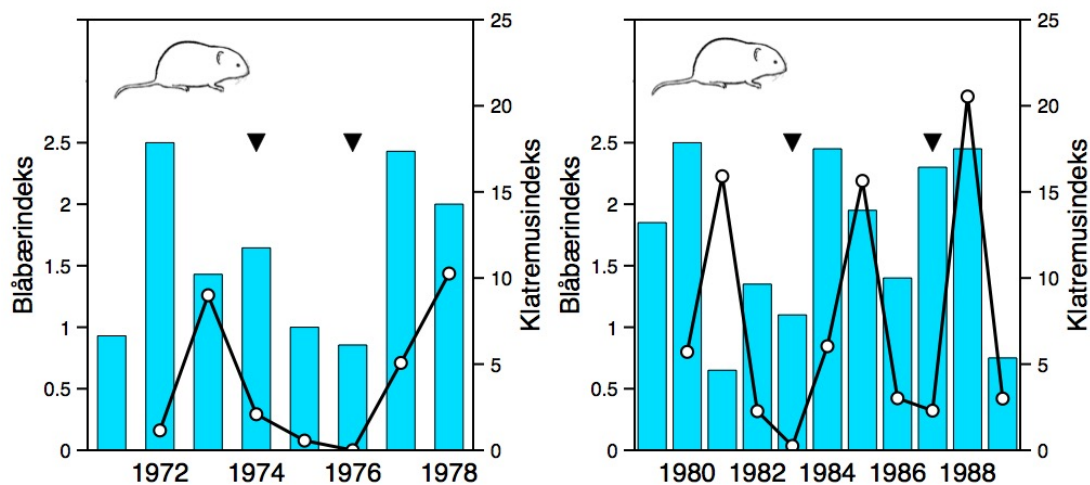

Fig. 7. Bestandsvariasjon hos klatremus basert på smågnagerfangstene til Erik Christiansen i Birkenes på 1970-tallet og Tor K. Spidsø i Vegårshei på 1980-tallet (kurver), sett i forhold til produksjonen av blåbær (søylers). Fangstindeksen gir antall dyr fanget per 100 felledøgn, basert på 720 felledøgn hver høst i Birkenes (Christiansen 1983) og 400 felledøgn hver høst i Vegårshei (Selås mfl. 2002a). Blåbærindeksen er gjennomsnittet av ti personers vurderinger av informasjonen om blåbærproduksjon (Vedlegg 1). År med god frøsetning hos gran er vist med fylte trekkanter.

For perioden 1989–2018 er følgende år vurdert som gode blåbærår i Aust-Agder, ut fra både avisrapporter og tellinger av blåbær i Vegårshei: 1990, 1993, 1997, 2004, 2006, 2009, 2013 og 2015–16. I 1991 kan det se ut til å ha vært bra i ytre deler av fylket. Avisuttalelser kan videre tyde på at det var godt med blåbær også 1999, 2001 og 2003, selv om det ikke var spesielt mye bær i undersøkelsesområdet i Vegårshei. Særlig året 1999 kan imidlertid mistenkes å ha fått for høy indeks basert på avisuttalelsene, ettersom jordbrukskontoret i Telemark meldte "normale forekomster", i samsvar med bærindeksen for Buskerud/Vestfold (Fig. 2), samtidig som en bærselger i Aust-Agder bare to år senere (2001) meldte om bedre bærhøst "enn på lengde" (Vedlegg 1). Når det gjelder den gode bærproduksjonen i Vegårshei i 2008, synes denne å ha vært begrenset til dette området (Fig. 3).

Fangstserien for klatremus fra Solhomfjell i Gjerstad 1990–2019 er atskillig lenger enn seriene fra 1970- og 80-tallet, så også her ble samvariasjonen med fjorårets blåbærindeks statistisk sikker, selv om korrelasjonen egentlig er dårligere ($R^2 = 0,27$, $P = 0,003$, $n = 30$). Det var særlig på 1990-tallet at korrelasjonen var svak (Fig. 8). Kanskje var bærindeksen for denne perioden ikke helt nøyaktig, ettersom indeksen fra Buskerud/Vestfold gav bedre resultat ($R^2 = 0,33$), men det er neppe hovedgrunnen.

Det vanlige er at bestanden av klatremus går tilbake vinteren etter bestandstoppen, men etter toppåret 1994 holdt den seg noenlunde oppe gjennom vinteren, slik at det var en del klatremus også høsten 1995 (Fig. 8). Middels bestandsnivå i Solhomfjell i 1997 kan trolig forklares ved at 1996 var et bra blåbærår i høyereliggende områder og i østlige strøk (Vedlegg 1). I 1998 ble høstens fangstindeks ikke høyere enn fjorårets,

til tross for at det på sommeren var rekordstor bestand av klatremus i Aust-Agder (Vedlegg 1), så også her synes det å ha vært tidlig bestandsnedgang.

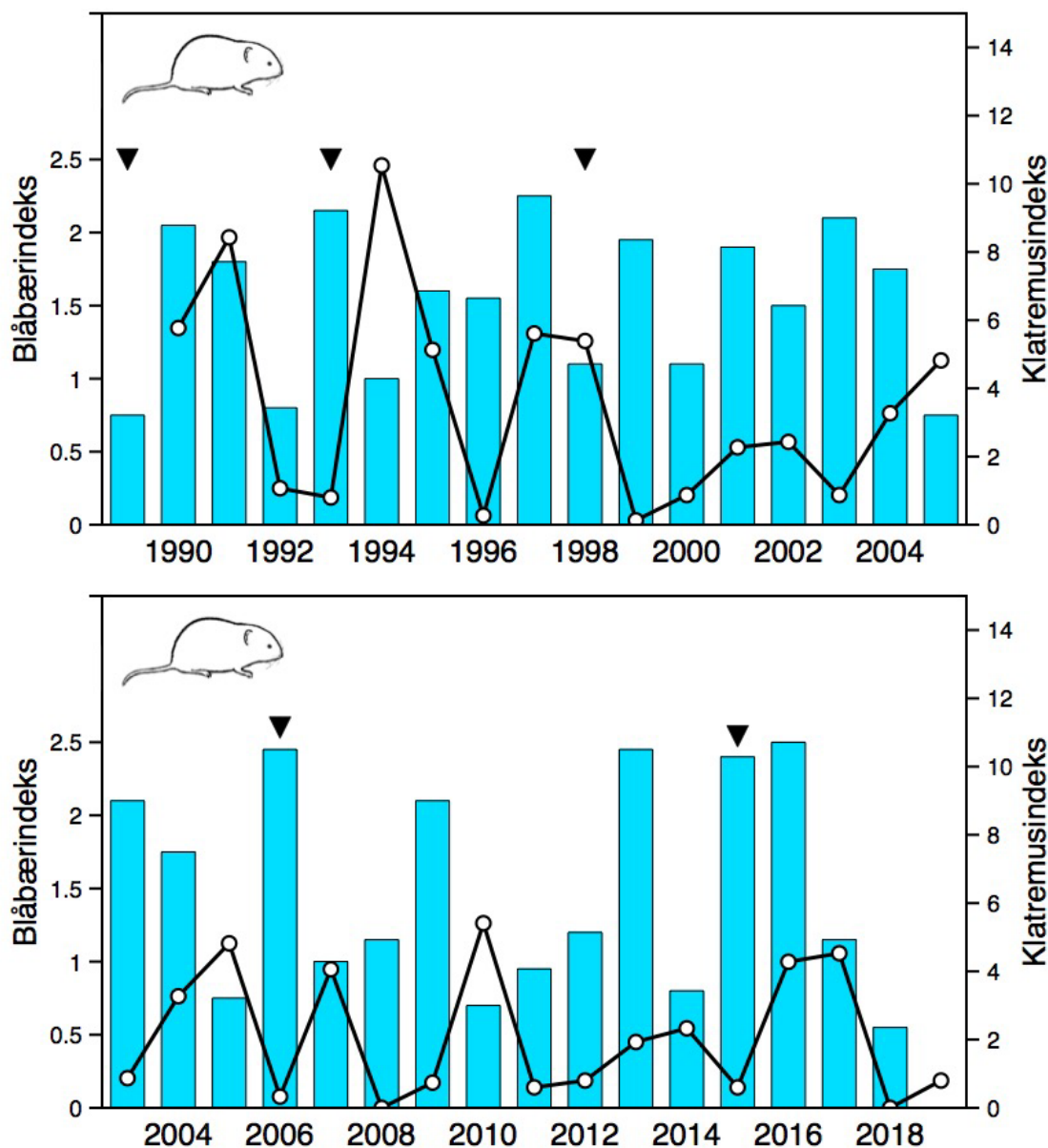

Fig. 8. Bestandsvariasjon hos klatremus basert på smånagerfangstene til NINA i Gjerstad (kurver), sett i forhold til produksjonen av blåbær (søyler). Fangstindeksene gir antall dyr fanget per 100 felledøgn, basert på 1300–1500 felledøgn hver høst (Framstad 2019). Blåbærindeksen er gjennomsnittet av ti personers vurderinger av informasjonen om blåbærproduksjon (Vedlegg 1). År med god frøsetting hos gran er vist med fylte trekkanter.

Videre utover på 2000-tallet er det viktigste avviket fra Vegårshei-fangstene (Fig. 4) at det ikke ble fanget mye klatremus i Gjerstad i 2009 (Fig. 8). Bestandstopp kun i Vegårshei styrker antakelsen om at den gode produksjonen av blåbær i Vegårshei i 2008 var av lokal karakter (Fig. 4). For samme periode som det foreligger fangstdata fra Vegårshei, 2000–2019, er også klatremusserien fra Gjerstad svært godt korrelert med fjorårets blåbærindeks (Fig. 8). Her var samvariasjonen best ved bruk av

avisindeksen ($R^2 = 0,60$, $P < 0,0001$, $n = 20$), noe dårligere når indeksen basert på telling av bær i Vegårshei ble brukt ($R^2 = 0,52$, $P = 0,0003$, $n = 20$).

Hvis hvert tilfelle med to gode blåbærår på rad regnes som én blåbærtopp, kan man konkludere med at de aller fleste blåbærtoppene i Aust-Agder i hundreårsperioden hadde over middels bestand av smånagere i etterfølgende år. Bare for de to første bestandstoppene, 1920–21 og 1923, er det ikke funnet uttalelser for fylket som bekrefter at stumpmus var involvert (Vedlegg 1). Dette kan tyde på at det her ikke var snakk om spesielt store bestandstopper. For alle videre tilfeller finnes det informasjon som bekrefter at stumpmus opptrådte, og i hvert fall fra og med 1960-tallet vet vi at det dreide seg om klatremus.

Det er sannsynlig at barfrost la en demper på bestandsnivået i 1934, 1942, 1947, 1996 og 2002, se kapittel om skogmus. I 1934 og 1947 ble det meldt om økning bare i øvre Setesdal, der det trolig hadde vært mer snø i de kalde periodene. Også etter blåbæråret 1953 var det svak respons. Selv om 1954 ikke utmerket seg med hensyn til snøkorrigert vintertemperatur, het det i en melding fra landbruksdirektøren at det hadde vært lite snø i landsdelen, og at telen til dels hadde gått dypt (Nationen 03.06.54). At det ble fanget få klatremus i 1986 kan kanskje skyldes at 1985 ikke var et topp bærår, til tross for relativt høy indeks basert på avisuttalelser. Men det var også en relativt kald periode sist i desember, med snøkorrigert vintertemperatur på $-3,1$ °C.

Siden det for 1979–2018 foreligger en avisbasert indeks for blåbærproduksjon også for Buskerud/Vestfold (Fig. 2), kan det nevnes at det for indre deler av denne regionen ble meldt om mye mus i 1981, 1984–85, 1988, 1991, 1994, 1997, 2005, 2010, 2014 og 2017 (Steen 1993, 2008, Stueflotten 2018, Framstad 2019). Bare bestandstoppen i 2007 ser ut til å ha uteblitt, i samsvar med at det i disse områdene kanskje ikke var spesielt mye blåbær i 2006 (Fig. 2). I kystnære områder var det imidlertid mye mus i 2007 (Gjengangeren 01.12.07), men dette kan ha dreid seg hovedsakelig om skogmus.

7.4 Markmus

For perioden 1920–1971, der det for mange av museårene ikke foreligger sikker informasjon om art, kunne de fleste museår forutsies utfra produksjonen av blåbær, granfrø eller eikenøtter året i forveien. Det tyder på at eventuelle toppår for markmus i stor grad falt sammen med toppår for klatremus, det vil si at de kom etter gode blåbærår. I noen av årene med mye stumpmus kan det mistenkes at det var markmusa som var den dominerende arten, og ikke klatremusa.

Det er to tilfeller der markmusa kan ha hatt relativt god bestand i forkant av forventet toppår for klatremus. Det mest opplagte er 1933, da Myrberget & Hagen (1974) meldte om "merkbar opptreden" av markmusarter i Bygland. Likevel var det neppe snakk om spesielt stor bestand, siden bare én av fem viltrapper fra fylket meldte over middels, og tre meldte under middels (Vedlegg 1). Vinteren 1950–51 ble det meldt om skader på frukttrær, som det er sannsynlig at var forårsaket av markmus. Skadene synes dog å ha vært moderate, og siden hverken viltrapper eller Grasaas rapporterte om store høstbestander av mus i 1950 (Fig. 5, Vedlegg 1), er det tenkelig

at skadene skyldtes oppformering gjennom vinteren, ettersom markmusa i oppgangsfasen kan reprodusere også vinterstid, under snøen.

Mer sannsynlig er det at vi har hatt noen tilfeller med stor bestand av markmus året etter bestandstoppen for klatremus. Dette gjelder særlig 1926, men også 1938 og 1970. Alle disse årene var det helt klart mye stumpmus, men sikker artsinformasjon mangler dessverre. Det nærmeste er at zoolog Per Høst i 1938 uttalte at det særlig dreide seg om markmus, men han nevnte også klatremus (Vedlegg 1). Klatremusa hadde høyst sannsynlig bestandstopp i 1925, 1937 og 1969, etter toppår for blåbær i 1924, 1936 og 1968 (Vedlegg 1). Men kanskje kan noen av disse toppene ha "hengt over", slik det var tendens til i 1994–95 (Vedlegg 1). Rapport om mus som søkte til hus i Bygland i 1970, tyder på at det var en del klatremus i hvert fall dette året (Vedlegg 1). Skogmus var det neppe mye av. I 1938 og 1970 kan det kanskje også ha vært en viss "blåbær-effekt". I hvert fall i enkelte kystnære områder var det trolig bra med blåbær i 1937 (Vedlegg 1). Selv i 1969 var det nok en del blåbær enkelte steder, til tross for relativt lav viltrapporindeks (Fig. 6), ettersom Grasaas (1971) beskrev blåbærproduksjonen i Vegårshei som "meget god".

For perioden **1971–1989**, da det ble satt ut musefeller også i gressdominerte områder i Aust-Agder, ble det fanget flest markmus de årene det var mye klatremus, det vil si etter gode blåbærår (Fig. 9). Fra og med 1990 er det kun utført fangster i hogstmoden skog, der det normalt er lite markmus. Følgelig er det fanget for få dyr til at man kan si noe om artens bestandsvariasjoner. Ut fra observasjoner fra Vegårshei-området var det imidlertid heller ikke i perioden 1990–2019 noen merkbare bestandstopper for markmus utenom de årene det også var mye klatremus. I størstedelen av perioden syntes det som om markmusbestanden holdt seg på et relativt lavt nivå. Unntaket var en markert topp høsten 2017, et år det også var ekstra mye klatremus (Fig. 4).

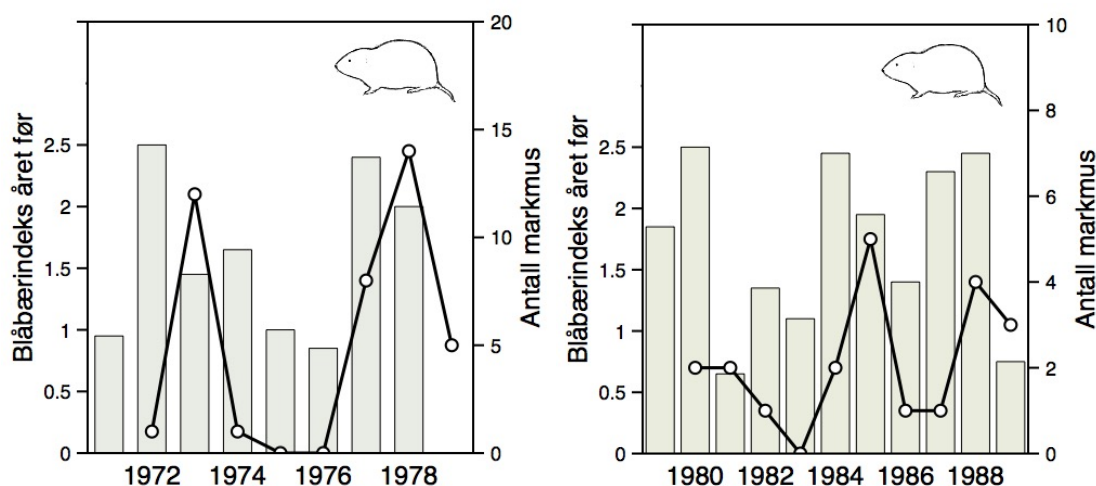

Fig. 9. Bestandsvariasjon hos markmus basert på smågnagerfangster i Birkenes på 1970-tallet og i Vegårshei på 1980-tallet (kurver), sett i forhold til produksjonen av blåbær (søyle), ut fra hypotesen at viktige beiteplanter for markmus til en viss grad blomstrer i takt med blåbærplanta. Figuren gir antall dyr fanget og ikke fangstindeks. Fangsttinningsraten var 720 felledøgn hver høst i Birkenes (Christiansen 1983) og 400 felledøgn hver høst i Vegårshei (Selås mfl. 2002a).

7.5 Effekten av granfrø

Av åtte frøår på gran der det ikke samtidig var mye eikenøtter eller blåbær, hadde fire tidlig frøslipp (1921, 1942, 1948, 1983), og ett seint frøslipp (1934). For 1962 og 1967 kan det ha vært et visst frøslipp alt på høsten, mens det for 1998 trolig var seint frøslipp (Vedlegg 1). Det ble meldt om mye mus i 1922, 1943, 1949, 1963 og 1984 (Vedlegg 1, Fig. 6, 7), men for 1943 kan det også ha dreid seg om forsinket effekt av eikenøtter fra 1941, se kapittel om skogmus. Også i 1968 kan det synes å ha vært en del mus (Vedlegg 1, Fig. 6). I 1935 meldte kun én av fem viltrapporter over middels bestand, mens to meldte under middels. I 1999 var det lite mus (Fig. 8).

Fire av granas frøår falt sammen med frøår hos eik (1964, 1974, 1976, 1989), så her er det mest interessant å se på klatremusbestanden. Det foreligger ikke informasjon om tidspunkt for frøslipp, men det ser ut til at det bare var i 1975 at det ikke var noen effekt på klatremusbestanden (Vedlegg 1, Fig. 7, 8).

For de fem frøårene som falt sammen med gode blåbærår (1924, 1928, 1987, 1993, 2015) er det særlig skogmusbestanden som er av interesse. Det var tidlig frøslipp i 1924, og for 1925 tyder informasjonen på at skogmus var tilstede (Vedlegg 1). I 1928 var det trolig seint frøslipp. Det var mye mus i 1929, men ut fra foreliggende informasjon er det vanskelig å si om det kun dreide seg om stumpmus, eller også skogmus. Det er ikke funnet opplysninger om tidspunkt for frøslipp i 1987, 1993 og 2015, men det var mye skogmus i 1988 og 2016 (Fig. 4, 5).

Tre frøår for gran inntraff samtidig med godt frøår for både eik og blåbær; 1950, 1954 og 2006. I hvert fall i 1954 var det tidlig frøslipp. Det ser uansett ut til at 1951, 1955 og 2007 alle kan karakteriseres som ekstra gode museår, øyensynlig med stor bestand av både skogmus og klatremus (Vedlegg 1).

8. Diskusjon

8.1 Skogmus

De aller fleste markerte bestandstopper for skogmus i Aust-Agder i perioden 1920–2019 kom etter et godt frøår på eik eller gran. Utfordringen har vært å forklare de forholdsvis mange tilfellene der godt frøår på eik ikke resulterte i markert bestandsøkning. Lengre perioder med barfrost har opplagt negativ effekt på smånagerbestander, og noen av de uteblitte toppårene utmerket seg da også med lave snøkorrigerte temperaturer. Selv om det er vanskelig å si hvor godt denne indeksen fanger opp ugunstige vinterforhold, er det nok bare et mindre utvalg av tilfellene med uteblitt bestandstopp der barfrost framstår som mest sannsynlig forklaring.

Hypotesen om uteblitt bestandstopp for skogmus etter frøår på eik som følge av at en allerede stor musebestand har spist opp mye nødvendige alternative næringsemner, kan nok i utgangspunktet virke mer spekulativ enn hypotesen om barfrost. Likevel var dette den hypotesen som kunne forklare flest av de uteblitte bestandstoppe. For hele hundreårsperioden var det kun to tilfeller, 1938 og 1998, at vi fikk bestandstopp for skogmus selv om det allerede var en ganske stor musebestand foregående år, 1937 og 1997. Felles for disse to frøårene var rekordhøye sommertemperaturer. Det er mulig at dette kan ha spilt inn, for eksempel ved å ha påvirket forekomsten av visse alternative næringsressurser for skogmusa, som frø/frukter eller virvelløse dyr, slik at den negative effekten av en allerede stor musebestand ble mindre.

En tredje mulig forklaring på at rikt frøår på eik ikke alltid gir effekt på bestanden av skogmus kunne være at eikenøttenes tanninnhold varierer fra år til år, for eksempel som følge av ulik modningsgrad når de faller ned. Umodne eikenøtter inneholder ekstra mye tanniner, og de mange tilfellene av eikenøttforgiftning av husdyr i 2018 ble forklart ved at kraftig vind hadde blåst ned mange umodne nøtter (Bernhoft 2018). Bestandstoppen for skogmus i 2019 var da også heller moderat.

Når det gjelder frøår for gran, vil det nok først og fremst være tidspunkt for frøslipp som avgjør effekten på smånagernes vinteroverlevelse. De årene det er litt eikenøtter kan disse muligens spille inn, ved at de holder musene i live til granfrøa blir tilgjengelige. Men uansett syntes det som at de fleste frøår med tidlig frøslipp gav merkbar økning i musebestandene. For skogmusa var granas betydning tydelig etter det siste frøåret, 2015, da det ikke var eikenøtter tilgjengelig.

I noen få tilfeller var det relativt mye skogmus på høsten uten at det var mengder av hverken eikenøtter eller granfrø året i forveien. Den foreslåtte forklaringen på dette er forsinket effekt av lagrede eikenøtter fra høsten to år tidligere. Forutsetningen da er at lagrene er slik plassert at nøttene holder seg tørre. I Vegårshei er slike lagre funnet både i vedstabler og i steinrøyser, og det virker sannsynlig at en del av disse nøttene kunne holdt seg sommeren over. Eikenøtter lagret innendørs ser med menneskelige øyne like fine ut, selv ti år etter innhøsting. Hvis det imidlertid er slik at ekstra høyt innhold av tanniner i eikenøttene er en medvirkende årsak til manglende respons hos skogmus enkelte år, skulle forsinket bestandstopp neppe forventes.

For den siste 20-årsperioden var det to år med "forsinket" bestandstopp, 2003 og 2012. Sistnevnte år, da det i Vegårshei også var en liten bestandstopp hos klatremus,

utmerket seg med en uvanlig tidlig vår. Gjennomsnittstemperaturen i mars måned var høyere enn i april, noe som nok gav begge smågnagerartene en uvanlig tidlig start på reproduksjonen. Toppen hos skogmusa i 2003 kan imidlertid ikke forklares på denne måten, så her er det vanskelig å finne noen annen årsak enn forsinket effekt av lagrede eikenøtter fra 2001.

Hos skogmusa ser det ut til at bestandssammenbruddene stort sett har kommet i løpet av vinteren. Det er helst for de gnagerartene som i større grad er tilpasset å beite på vegetasjonen at man iblant opplever bestandssammenbrudd allerede på sommeren.

8.2 Klatremus og markmus

Klatremusas forventede økning etter gode blåbærår har til nå ikke vært like akseptert i alle fagmiljøer som skogmusas forventede økning etter frøår hos eik. I Aust-Agder var imidlertid samvariasjonen mellom blåbær og klatremus i siste 100-års periode langt bedre enn samvariasjonen mellom eikenøtter og skogmus. I hvert fall de siste 60 år (da vi vet hvilke arter som opptrådte i museår) har klatremusa nesten uten unntak hatt bestandstopper etter gode blåbærår – et mønster vi finner også andre steder i landet (Vedlegg 1, Selås 2020). Vår- og høstfangstene fra Vegårshei fra 1999–2019 viser at dette ikke bare skyldes økt vinteroverlevelse, men til en viss grad også økt bestandsvekst sommeren etter gode bærår (Selås 2020).

Årsaken til den positive effekten av gode blåbærår er høyst sannsynlig økt næringskvalitet på blåbærlyngen, som jo er en viktig beiteplante, spesielt om vinteren. Også andre arter som beiter blåbærlyng, som skogsfugl og elg, har gjerne bedre reproduksjon etter gode bærår (Selås 2019a, b). Skogmusa derimot, som spiser bær men ikke bærlyng, økte ikke i forbindelse med noen av de seks sikre tilfellene med mye blåbær men lite eikenøtter og granfrø etter 1960. Og kun i ett av de ni tilsvarende tilfellene før 1960, der vi ikke har like god kjennskap til hvilke musearter som opptrådte, ble det meldt om museinvasjon i hus. Dette var 1958, men meldingene gjaldt særlig indre bygder, der skogmusa er mindre vanlig. I 1958 hadde vi også det første rapporterte tilfellet med omfattende musegnag på skogplanter i Aust-Agder og øvrige deler av Sørøst-Norge (Christiansen 1975), så sannsynligvis var det ekstra mye klatremus det året.

Etter en topp i høstbestanden av klatremus får vi gjerne sammenbrudd når vinteren kommer, det vil si når blåbærplanta igjen blir en av de viktigste næringsressursene. Dette er logisk dersom de fleste blåbærplantene da har gjenoppbygd sitt kjemiske forsvar. Hvis den tida plantene trenger på å bygge seg opp etter et bærår er temperaturavhengig (Selås mfl. 2019), kunne en imidlertid forvente at bestanden holder seg lenger i kalde perioder. Det eneste tilfellet med dokumentert forlenget bestandstopp hos klatremusa i Aust-Agder, 1994–95, inntraff da også etter et heller kjølig blåbærår, 1993. Av øvrige blåbærår hadde bare 1928 og 1987 like lav eller lavere gjennomsnittstemperatur i juni–september, 12,1 °C, mot 15–16 °C for de varmeste årene. For de tre øvrige tilfellene med mye stumpmus to år etter godt blåbærår (1924, 1936, 1968), var det bare 1924 som hadde lav sommertemperatur (12,4 °C). Dessverre vet vi ikke hvilke stumpmusarter det var som opptrådte i 1926.

I noen tilfeller med "dobbeltår" for klatremus på 1900-tallet, etter dobbeltår for blåbær, ser det ut til at bestanden i hvert fall noen steder brøt sammen allerede i løpet av sensommeren det andre året. Dette gjelder 1951–52, 1978–79, 1988–89 og trolig også 1997–98. Tilsvarende tidlig bestandsnedgang ble ikke observert i Vegårshei i forbindelse med de to dobbeltårene 2009–10 og 2016–17. Det kan tenkes at tilfellene med tidlig sammenbrudd skyldtes at visse planter de aktuelle årene produserte uvanlig lite frø, som jo også er viktig mat for klatremusa. En annen mulig forklaring kan være at høyt beitepress gav indusert produksjonen av forsvarsstoffer hos enkelte andre beiteplanter enn blåbær (se f. eks. Jensen & Doncaster 1999). For øvrig er nok bestandsnedgang sommerstid vanligere hos markmus- og lemenarter, som i større grad enn klatremus er rene planteetere året gjennom.

Selv om samvariasjonen mellom blåbær og klatremus viser at blåbær er en nøkkelfaktor, vil også andre forhold kunne spille inn, og skape en viss "støy" i mønsteret. Blant annet er det sannsynlig at plantenes næringskvalitet påvirkes også av andre faktorer enn frøsetting, slik som sommertemperatur (Selås mfl. 2019) og kosmisk stråling (Selås 2013). Videre vil også mengde eller kvalitet av andre næringsressurser kunne variere. De to ekstra gode frøårene for gran i perioden 2000–2018 falt sammen med gode blåbærår. De reduserte derfor ikke korrelasjonen mellom klatremus og blåbær, slik tilfellet var for tidsseriene fra 1900-tallet. Når det gjelder værforhold er mulig effekt av barfrost allerede omtalt, men det må også nevnes at det i forbindelse med den tidlige våren i 2012 ble tatt uvanlig mange museunger i vårfangsten i Vegårshei (Selås 2020). Tidlig start på reproduksjonen kan forklare at det ble fanget flere dyr på høsten enn det man ellers kunne forventet. Imidlertid var det neppe så mye klatremus at det ble noe skadeomfang av det – i Gjerstad kunne det ikke spores noen topp i det hele tatt.

I Aust-Agder har markmusa i stor grad variert i takt med klatremusa. Dette kan skyldes at frøsettingen til noen av dens beiteplanter i hovedsak påvirkes av de samme værvariablene som synkroniserer frøsettingen hos blåbær. I kun tre tilfeller er det mulig at markmusas bestandstopp var forsinket i forhold til klatremusas (1926, 1938 og 1970), på samme måte som i det ene tilfellet i studien fra Øvre Heimdalsvann. Også andre undersøkelser har vist at samvariasjonen mellom markmus og klatremus ikke er perfekt (Wegge & Rolstad 2018, Framstad 2019). Framtidige studier bør derfor ta sikte på å avklare hvordan frøsettingen varierer hos noen av markmusas viktigste beiteplanter. Dette må imidlertid gjøres i områder med høyere bestandsnivåer og mer regelmessige bestandsutbrudd av markmus enn det vi har i lavereliggende skogsterreng i Agder.

Avslutningsvis kan det nevnes at også frøår til en viss grad er forutsigbare. For både gran og blåbær, og sikkert også en rekke andre plantearter med vekselbæring, er høy sommertemperatur positivt for dannelse av blomsterknopper, og dermed for frøsettingen året etter (Selås mfl. 2002b, 2015). Temperatur er positivt korrelert med lufttrykk, og siden det er en 3–4-årig syklus i juni-lufttrykk (Selås 2016b), kan dette være en viktig synkroniserende faktor for smågnagernes 3–4 års sykluser i høyere liggende og nordlige områder. For eksempel har lemenår på Hardangervidda i stor grad inntruffet to år etter tilfeller med høyt lufttrykk i juni (Selås 2016b). Når ulike smågnagere likevel ikke alltid er synkronisert, er det nærliggende å anta at dette skyldes visse forskjeller mellom ulike plantearters respons på værforholdene, enten i blomstringsinduksjonsåret eller det etterfølgende blomstrings- og frøsettingsåret.

9. Oppsummering og anbefalinger

De aller fleste bestandsutbrudd av skogmus i Aust-Agder kom etter godt frøår på eik eller gran. Det var noen få unntak, som muligens kan skyldes forsinket effekt av eikenøtter. Men vi snakker da kun om 3–4 tilfeller i løpet av en hel hundreårsperiode.

For stumpmus, de viktigste skadegjørere i skog-, jord- og hagebruk, var det ingen bestandsutbrudd i løpet av hundreårsperioden som ikke kunne relateres til god produksjon av blåbær eller granfrø året før.

I noen få tilfeller ble et godt blåbærår etterfulgt av to år med stor bestand av stumpmus. Dette kan skyldes at markmusas bestandstopp var forsinket i forhold til klatremusa, men også at klatremusbestanden holdt seg på et høyt nivå i mer enn ett år. Det man ellers må være oppmerksom på er at markmusa kan øke raskere i antall enn klatremusa, på grunn av evnen til å reprodusere også om vinteren. En må derfor ta høyde for at skader på for eksempel plantefelt kan oppstå allerede den første vinteren etter et godt blåbærår, dersom det er snøforhold som begunstiger smågnagerne.

I Norge har vi lang tradisjon for å registrere skogtrærnes frøsetting, men i framtida kunne det kanskje legges litt mer vekt på disse registreringene for eikas del. Ved å kombinere informasjonen om frøsetting hos eik og gran med meteorologiske data og kunnskap om eksisterende musebestand burde man langt på vei kunne forutsi de største bestandstoppene til skogmusa. Når det gjelder frøårene på gran, er det viktig at man også følger med på modning og tidspunkt for frøspredning.

For blåbær finnes det ingen offentlige registreringer etter at man sluttet med innrapportering i form av viltrapporter på 1970-tallet. Valseth mfl. (1976) foreslo at en meldetjeneste for ville bær, slik vi hadde i Norge fra 1907 til 1924, kunne inngå som en del av arbeidet til skogbruksetaten, eventuelt i samarbeid med landbruksselskapene. Man kunne vel også tenke seg bidrag fra viltmyndighetene, ettersom blåbærproduksjonen har stor betydning for blant annet ryper og skogsfugl. I Sverige publiserte Lantbruksuniversitetet årlige registreringer av blåbærproduksjonen fra 2003 til 2017, basert på tellinger på prøveflater i områder som inngår i Riksskogstaxeringen. En landsdekkende varslingsjeneste for blåbær er uansett sterkt å anbefale, da denne vil være verdifull ikke bare for å forutsi smågnagerår, men også for viltforskning og viltforvaltning, samt ikke minst for befolkningens egen høsting av den helsebringende ressursen blåbærene representerer.

10. Kilder

- Aaheim, R. 1963. Skogtrærnes frøsetting 1962. Tidsskrift for skogbruk 71: 130–142.
- Aaheim, R. 1964. Skogtrærnes frøsetting 1963. Tidsskrift for skogbruk 72: 214–222.
- Aaheim, R. 1965. Skogtrærnes frøsetting 1964. Tidsskrift for skogbruk 73: 204–213.
- Aaheim, R. 1966. Skogtrærnes frøsetting 1965. Tidsskrift for skogbruk 74: 175–187.
- Aaheim, R. 1967. Skogtrærnes frøsetting 1966. Tidsskrift for skogbruk 75: 331–340.
- Aaheim, R. 1968. Skogtrærnes frøsetting 1967. Tidsskrift for skogbruk 76: 239–248.
- Aaheim, R. 1969. Skogtrærnes frøsetting 1968. Tidsskrift for skogbruk 77: 491–498.
- Aaheim, R. 1970. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1969. Tidsskrift for skogbruk 78: 449–458.
- Aaheim, R. 1971. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1970. Tidsskrift for skogbruk 79: 481–490.
- Aaheim, R. 1973a. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1971. Tidsskrift for skogbruk 81: 103–111.
- Aaheim, R. 1973b. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1972. Tidsskrift for skogbruk 81: 315–323.
- Aaheim, R. 1974. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1973. Tidsskrift for skogbruk 82: 339–346.
- Aaheim, R. 1975. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1974. Tidsskrift for skogbruk 83: 271–279.
- Aaheim, R. 1976. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1975. Tidsskrift for skogbruk 84: 287–295.
- Aaheim, R. 1977. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1976. Tidsskrift for skogbruk 85: 378–384.
- Aaheim, R. 1978. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1977. Tidsskrift for skogbruk 86: 246–252.
- Aaheim, R. 1979. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1978. Tidsskrift for skogbruk 87: 219–225.
- Aaheim, R. 1980. Skogtrærnes frøsetting m. v. 1979. Tidsskrift for skogbruk 88: 286–292.
- Aamlid, O. K. 1923. Katten vaar. Norsk Barneblad 36: 47.
- Algaard, E. 1976. Frostsikring av kalde konstruksjoner. Side 315–339 i Sætersdal, R. (red.): Sikring mot teleskader. Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd og Statens vegvesens utvalg for Frost i jord. Rapport nr. 17, Oslo.
- Andreassen, H. P., Johnsen, K., Joncour, B., Neby, M. & Odden, M. 2020. Seasonality shapes the amplitude of vole population dynamics rather than generalist predators. *Oikos* 129: 117–123.
- Anonym 1919. Sætersdalen og forskjellig derfra i aaret 1919. Norsk Jeger- og Fiskerforenings Tidsskrift 48: 258–261.
- Anonym 1921. Skogtrærnes frøsetting. Tidsskrift for skogbruk 29: 341.
- Anonym 1924. Utsigterne for smaavildtjagten. Norsk Jæger- og Fiskerforenings Tidsskrift 53: 271.
- Anonym 1935. Høsten av ville bær. *Våre Nyttevekster* 30 (7): 76–78.
- Anonym 1945. Et elendig frukt- og bærår for Østlandet. *Samvirke* 40: 191–192.
- Anonym 1962. Skogtrærnes frøsetting 1961. Tidsskrift for skogbruk 70: 240–246.
- Anonym 1985. Smågnagerskadene topper skadeåret 1985. *Norsk Skogbruk* 31 (12): 32.
- Austin, T. 1951. Skogtrærnes frøsetting 1951. Tidsskrift for skogbruk 59: 394–404.

- Austin, T. 1953. Skogtrærnes frøsetning 1952. Tidsskrift for skogbruk 61: 14–24.
- Austin, T. 1954. Skogtrærnes frøsetning 1953. Tidsskrift for skogbruk 62: 13–25.
- Austin, T. 1955. Skogtrærnes frøsetning 1954. Tidsskrift for skogbruk 63: 27–40.
- Austin, T. 1956. Skogtrærnes frøsetning 1955. Tidsskrift for skogbruk 64: 32–42.
- Austin, T. 1957. Skogtrærnes frøsetning 1956. Tidsskrift for skogbruk 65: 146–159.
- Austin, T. 1958. Skogtrærnes frøsetning 1957. Tidsskrift for skogbruk 66: 31–44.
- Austin, T. 1959. Skogtrærnes frøsetning 1958. Tidsskrift for skogbruk 67: 48–58.
- Austin, T. 1960. Skogtrærnes frøsetning 1959. Tidsskrift for skogbruk 68: 34–44.
- Bakke, A. 1994. Insekter på skogtrær. Landbruksforlaget, Oslo.
- Bengtson, R. 1990. Smågnageravhengige fugler i Aust-Agder i 1988 og 1989. *Larus marinus* 19 (2): 23–47.
- Bernhoft, A. 2018. Eikenøtter kan være giftige for dyr. Veterinærinstituttet, 17.10.2018. <https://www.vetinst.no/nyheter/eikenotter-kan-vaere-giftige-for-dyr>. Lesedato 22.01.2020.
- Bolstad, K. 1956. Skade av markmus i hagen. *Norsk Hagetidend* 72: 87–88.
- Christiansen, E. 1975. Field rodent damage in Norway. *Ecological Bulletin* 19: 37–45.
- Christiansen, E. 1981. Smågnagerskader på skogen i Norge 1971–78. Norsk institutt for skogforskning, Ås. Rapport 11/81.
- Christiansen, E. 1983. Fluctuations of some small rodent populations in Norway. *Holarctic Ecology* 6: 24–31.
- Dannevig, A. 1950. Ekorndød over Sørlandet. *Fauna* 3: 152.
- Dannevig, A. 1952. Mus kontra rotter. *Fauna* 5: 71.
- Eide, E. 1926. Skogtrærnes frøsetning 1926. Tidsskrift for skogbruk 34: 598–603.
- Eide, E. 1928. Skogtrærnes frøsetning 1928. Tidsskrift for skogbruk 36: 538–547.
- Eide, E. 1929. Skogtrærnes frøsetning 1929. Tidsskrift for skogbruk 37: 475–480.
- Eide, E. 1930. Skogtrærnes frøsetning 1930. Tidsskrift for skogbruk 38: 382–388.
- Eide, E. 1931. Skogtrærnes frøsetning 1931. Tidsskrift for skogbruk 39: 274–281.
- Eide, E. 1932. Skogtrærnes frøsetning 1932. Tidsskrift for skogbruk 40: 374–381.
- Eide, E. 1933. Skogtrærnes frøsetning 1933. Tidsskrift for skogbruk 41: 324–330.
- Eide, E. 1934. Skogtrærnes frøsetning 1934. Tidsskrift for skogbruk 42: 404–411.
- Eide, E. 1935. Skogtrærnes frøsetning 1935. Tidsskrift for skogbruk 43: 317–323.
- Eikeland, B. O. 1995. Hekkesuksess hos kattugle i Aust-Agder. *Larus marinus* 24: 122–129.
- Framstad, E. 1996. Smågnagere. Side 15–20 i Kålås, J. A. (red.): Terrestrisk naturovervåking. Fjellrev, hare, smågnagere og fugl i TOV-områdene, 1995. NINA Oppdragsmelding 429: 1–36.
- Framstad, E. (red.) 2019. Terrestrisk naturovervåking i 2017: Markvegetasjon, epifytter, smågnagere og fugl. Sammenfatning av resultater. NINA Rapport 1608. Norsk institutt for naturforskning.
- Fridrichsen, E. 1938. Rapport om småviltbestanden. Norges Jeger- og Fiskerforbunds Tidsskrift 67: 245–249.
- Frislid, R. 1963. Lemen- og røyskattvinter. *Magasinet for alle* 36 (49): 51.
- Frøstrup, J. C. & Vigerstøl, N. P. 1992. Veiderliv. Glimt fra Aust-Agders jakt- og fiskehistorie. Tvedestrands Boktrykkeri.
- Grasaas, T. 1955. Skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei 1955. *Jeger og Fisker* 84: 417–429.
- Grasaas, T. 1956. Skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei i 1956. *Jeger og Fisker* 85: 402–405.

- Grasaas, T. 1957. Skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei 1957. *Jeger og Fisker* 86: 370–376.
- Grasaas, T. 1958. Skogsfuglundersøkelsene på Vegårshei 1958. *Jeger og Fisker* 87: 464–468.
- Grasaas, T. 1962. Skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei 1961. *Jakt, fiske og friluftsliv* 91: 196–200, 230.
- Grasaas, T. 1963. Skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei. *Jakt, fiske og friluftsliv* 92: 544–551.
- Grasaas, T. 1969. Rapport til Statens Viltundersøkelser, Vollebekk, om skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei 1969. Upublisert rapport.
- Grasaas, T. 1971. Skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei. *Jakt, fiske og friluftsliv* 100: 338–342.
- Grasaas, T. 1972. Skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei 1971. *Jakt, fiske og friluftsliv* 101: 222–223.
- Grasaas, T. 1973. Skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei 1972. *Jakt, fiske og friluftsliv* 102: 36–38.
- Grasaas, T. 1974. Våren 1973 bra for skogsfuglen. Upublisert rapport til Statens viltundersøkelser, men deler av rapporten er gjengitt i *Jakt, fiske og friluftsliv* 103 (4): 4.
- Grasaas, T. 1975. Rapport fra Skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei m.v. 1974. Upublisert rapport til Statens viltundersøkelser, men deler av rapporten er gjengitt i *Jakt, fiske og friluftsliv* 104 (3): 18–20.
- Grasaas, T. 1977. Storfuglen og klimaet. En 50 års oversikt fra Vegårshei. *Jakt, fiske og friluftsliv* 106 (10,11): 12–15.
- Grasaas, T. 1978. Halvparten av leikene var tomme for fugl. Fra skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei i 1977. *Jakt, fiske og friluftsliv* 107 (9): 20–22.
- Grasaas, T. 1980. Merkbar framgang i høstbestanden. Fra skogsfuglundersøkelsene i Vegårshei 1979. *Jakt, fiske og friluftsliv* 109 (3): 16–17.
- Grieg, J. 1926. Lemønnotiser. *Naturen* 50: 377–378.
- Gundersen, V. & Vistad, O. I. 2014. Sosiale verdier i skog. Side 224–229 i Tomter, S. M. & Dalen, L. S. (red.): *Bærekraftig skogbruk i Norge*. Rapport, Norsk institutt for skog og landskap, Ås.
- Hafslund, P. 1962. *Naturens eventyr*. Ernst G. Mortensens Forlag, Oslo.
- Hansson, L. 1971. Small rodent food, feeding and population dynamics. A comparison between granivorous and herbivorous species in Scandinavia. *Oikos* 22: 183–198.
- Holt, E. 1952. Rypemerking og viltundersøkelser, ved Kvinen, Kvifjord 1952. *Norges Jeger- og Fiskerforbunds Tidsskrift* 81: 333–334.
- Holt, E. 1954. Skogsfuglundersøkelser i Vegårshei. *Norges Jeger- og Fiskerforbunds Tidsskrift* 83: 129–132.
- Jensen, F. E. 1923. Høstjagten. *Aust-Agder J. & F. F. Norsk Jæger- og Fiskerforenings Tidsskrift* 52: 322–323.
- Jensen, S. P. & Doncaster, C. P. 1999. Lethal toxins in non-preferred foods: How plant chemical defences can drive microtine cycles. *Journal of Theoretical Biology* 199: 63–85.
- Kausrud, K. L., Mysterud, A., Steen, H., Vik, J. O., Østbye, E., Cazelles, B., Framstad, E., Eikeset, A. M., Mysterud, I., Solhøy, T. & Stenseth, N. C. 2008. Linking climate change to lemming cycles. *Nature* 456: 93–97.
- Kjøstvedt, J. H. 2010. Hornuglesommer 2? Fugler i Aust-Agder 39: 82.

- Korpela, K., Helle, P., Henttonen, H., Korpimäki, E., Koskela, E., Ovaskainen, O., Pietiäinen, H., Sundell, J., Valkama, J. & Huitu, O. 2014. Predator–vole interactions in northern Europe: the role of small mustelids revised. *Proceedings of the Royal Society B* 281: 20142119.
- Korslund, L. 2018. Relative efficiency of two models of Ugglan Special live-traps for capturing small rodents in boreo-nemoral forest. *Annales Zoologici Fennici* 55: 247–256.
- Lund, H. M.-K. 1955. *Dyreliv året rundt*. Aschehoug, Oslo.
- Moen, H. 1961. Skogtrærnes frøsetning 1960. *Tidsskrift for skogbruk* 69: 113–123.
- Myrberget, S. 1965. Vekslinger i bestandsstørrelsen hos norske smågnagere i årene 1946–60. *Meddelelser fra Statens viltundersøkelser*, 2. serie, nr. 19.
- Myrberget, S. 1975. Norske studier omkring 1930 over lirypas reproduksjon. *Sterna* 14: 51–64.
- Myrberget, S. 1982a. Bestandsvariasjoner hos mus i Norge i 1932–1971. *Fauna* 35: 29–32.
- Myrberget, S. 1982b. Variationer i produksjonen av vilda bær i Norge. *Fauna och flora* 77: 261–268.
- Myrberget, S. & Hagen, Y. 1974. Reproduksjon hos lirype og skogsfugl i Setesdalen 1929–1934. *Sterna* 13: 23–33.
- Mysterud, I. 1969. Klatremus. Side 95–98 i Frislid, R. & Semb-Johansson, A. (red.): *Norges Dyr, første bind, pattedyr*. Cappelen, Oslo.
- Olstad, O. 1940. Røyskatten. *Naturen* 64: 327–332.
- Olstad, O. 1945. *Jaktzoologi. Landpattedyrene*. J. W. Cappelens Forlag, Oslo.
- Opsahl, W. 1936. Skogtrærnes frøsetning 1936. *Tidsskrift for skogbruk* 44: 318–328.
- Opsahl, W. 1937. Skogtrærnes frøsetning 1937. *Tidsskrift for skogbruk* 45: 362–367.
- Opsahl, W. 1938. Skogtrærnes frøsetning 1938. *Tidsskrift for skogbruk* 46: 344–349.
- Opsahl, W. 1939. Skogtrærnes frøsetning 1939. *Tidsskrift for skogbruk* 47: 401–408.
- Opsahl, W. 1940. Skogtrærnes frøsetning 1940. *Tidsskrift for skogbruk* 48: 343–349.
- Opsahl, W. 1942. Skogtrærnes frøsetning 1941. *Tidsskrift for skogbruk* 50: 27–32.
- Opsahl, W. 1943. Skogtrærnes frøsetning 1942. *Tidsskrift for skogbruk* 51: 13–23.
- Opsahl, W. 1944. Skogtrærnes frøsetning 1943. *Tidsskrift for skogbruk* 52: 13–18.
- Opsahl, W. 1945. Skogtrærnes frøsetning 1944. *Tidsskrift for skogbruk* 53: 17–22.
- Opsahl, W. 1946. Skogtrærnes frøsetning 1945. *Tidsskrift for skogbruk* 54: 22–29.
- Opsahl, W. 1947a. Skogtrærnes frøsetning 1946. *Tidsskrift for skogbruk* 55: 25–32.
- Opsahl, W. 1947b. Skogtrærnes frøsetning 1947. *Tidsskrift for skogbruk* 55: 364–372.
- Opsahl, W. 1949a. Skogtrærnes frøsetning 1948. *Tidsskrift for skogbruk* 57: 37–46.
- Opsahl, W. 1949b. Skogtrærnes frøsetning 1949. *Tidsskrift for skogbruk* 57: 353–361.
- Opsahl, W. 1950. Skogtrærnes frøsetning 1950. *Tidsskrift for skogbruk* 58: 321–328.
- Ording, A. 1944. Eikeskogene i Aust- og Vest-Agder. *Meddelelse fra det norske skogforsøksvesen*. Bind VIII, hefte 27–30: 367–421.
- Oveland, G. 1993. Eikenøtter fra Agder – mangelvare i Danmark. *Årsmelding fra Aust-Agder Skogselskap for 1993*: 56–58. Tvedestrandsposten trykkeri, Tvedestrand.
- Pfaff, A. & Harveland, A. 1998. Utradisjonelle valg av hekkeplasser hos hornugle sommeren 1998. *Larus marinus* 27: 115–117.
- Reine, P. 1973. *Aust-Agder Skogselskap 1898–1973. Trekk fra skogselskapets virksomhet gjennom 75 år*. Aust-Agder Skogselskap, Arendal.
- Ruden, I. 1921. I høst må der arbeides i skogen. *Tidsskrift for skogbruk* 29: 285–286.
- Ruud, J. 1962. Den store museinvasjonen. *Magasinet for alle* 35 (1): 32–33.

- Røstad, O. W. 1981. Fugl og pattedyr i Vegårvassdraget. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer, Universitetet i Oslo, Rapport 21.
- Schøyen, T. H. 1927. Innberetning fra statsentomolog T. H. Schøyen om skadeinsekter paa skogtrærne i 1922–1925. Stortingsforhandlinger 1927: 76–84.
- Schøyen, T. H. 1933. Jordrotte og markmus. Norsk Havetidende 49: 62–66.
- Selås, V. 1993. En sammenligning av næringsvalget hos ugler i Aust-Agder. Fauna norvegica Serie C, Cinclus 16: 7–13.
- Selås, V. 1997. Cyclic population fluctuations of herbivores as an effect of cyclic seed cropping of plants: The mast depression hypothesis. Oikos 80: 257–268.
- Selås, V. 2003. Moth outbreaks in relation to oak masting and population levels of small mammals: an alternative explanation to the mammal-predation hypothesis. Population Ecology 45: 157–159.
- Selås, V. 2013. Månen som forklaring på "10-årige" bestandssykluser. Fauna 66: 66–67.
- Selås, V. 2016a. Seventy-five years of masting and rodent population peaks in Norway: Why do wood mice not follow the rules? Integrative Zoology 11: 388–402.
- Selås, V. 2016b. Timing of population peaks of Norway lemming in relation to atmospheric pressure: A hypothesis to explain the spatial synchrony. Scientific Reports 6: 27225.
- Selås, V. 2019a. Næringskvalitet som fellesnevner for elg og klatremus. Hjorteviltet 29: 44–48.
- Selås, V. 2019b. Annual change in forest grouse in southern Norway: variation explained by temperatures, bilberry seed production and the lunar nodal phase cycle. Wildlife Biology 2019: wlb.00536.
- Selås, V. 2020. Evidence for different bottom-up mechanisms in wood mouse (*Apodemus sylvaticus*) and bank vole (*Myodes glareolus*) population fluctuations in southern Norway. Mammal Research, i trykk.
- Selås, V., Framstad, E., Sonerud, G. A., Wegge P. & Wiig, Ø. 2019. Voles and climate in Norway: Is the abundance of herbivorous species inversely related to summer temperature? Acta Oecologica 95: 93–99.
- Selås, V., Framstad, E. & Spidsø, T. K. 2002a. Effects of masting of bilberry, oak and spruce on sympatric populations of bank vole (*Clethrionomys glareolus*) and wood mouse (*Apodemus sylvaticus*) in southern Norway. Journal of Zoology, London 258: 459–468.
- Selås, V., Piovesan, G., Adams, J. M. & Bernabei, M. 2002b. Climatic factors controlling reproduction and growth of Norway spruce in southern Norway. Canadian Journal of Forest Research 32: 217–225.
- Selås, V., Sønsteby, A., Heide, O. M. & Opstad, N. 2015. Climatic and seasonal control of annual growth rhythm and flower formation in *Vaccinium myrtillus* (Ericaceae), and the impact of annual variation in berry production. Plant Ecology and Evolution 148: 359–360.
- Shimada, T., Saitoh, T., Sasaki, E., Nishitani, Y. & Osawa, R. 2006. Role of tannin-binding salivary proteins and tannase-producing bacteria in the acclimation of the Japanese wood mouse to acorn tannins. Journal of Chemical Ecology 32: 1154–1180.
- Solberg, S. 1993. Fylkesvise lokale overvåkingsflater. Vitalitetsregistreringer og kontroll 1993. Rapport fra Skogforsk 24/93.

- Sonerud, G. A. 1986. Effect of snow cover on seasonal changes in diet, habitat, and regional distribution of raptors that prey on small mammals in boreal zones of Fennoscandia. *Holarctic Ecology* 9: 33–47.
- Spidsø, T. K. & Selås, V. 1988. Prey selection and breeding success in the common buzzard *Buteo buteo* in relation to small rodent cycles in southern Norway. *Fauna norvegica Serie C, Cinclus* 11: 61–66.
- Spidsø, T. K. & Stuen, O. H. 1983. Skogsfuglstudier på Sørlandet 1983. Rapport, Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, Trondheim.
- Steen, O. F. 1993. Fjellvåk fast hekkefugl i Vestfold. *Fauna* 46: 22–26.
- Steen, O. F. 2008. Fjellvåken som lavlandshekker. *Vår Fuglefauna* 31: 160–169.
- Stueflotten, S. 2018. Sjeldne fugler i Buskerud 2017. *Buskskvetten* 34: 1–39.
- Valseth, K., Gullen, G. & Lunner, R. 1976. Utmarksressurser i for- og matproduksjon, delrapport 4. Bær, nøtter, andre nyttevekstar, sopp, honning. Statens forskningsstasjon Kise. NLVF-utredning nr. 85.
- Vevstad, A. 1989. Fangstmannsminne. Aslak Harstveit fortel til Andreas Vevstad. Åmli Kommune ved Hovedutval for kultur, Museums- og arkivnemnda, Åmli.
- Værland, L. 2003. Gissel på jernbanevakt. De e ogoskli, årsskrift for Vegårshei Mållag, 17: 22–23.
- Wegge, P. & Rolstad, J. 2018. Cyclic small rodents in boreal forests and the effects of even-aged forest management: Patterns and predictions from a long-term study in southeastern Norway. *Forest Ecology and Management* 422: 79–86.
- White, T. C. R. 1993. The inadequate environment. Nitrogen and the abundance of animals. Springer, Berlin.
- Wildhagen, A. 1947. Smågnagerne. Side 89–113 i Føyn, B. & Huus, J. (red.): Norges Dyreliv, J. W. Cappelens Forlag, Oslo.
- Wildhagen, A. 1949. Om variasjonene i bestanden av smågnagere i Norge 1927–1946. Særtrykk av Skogdirektørens årsmelding 1943–1947, Oslo.
- Wildhagen, A. 1952. Om vekslingene i bestanden av smågnagere i Norge 1871–1949. Statens Viltundersøkelser, Drammen.
- Økland, F. 1929. Mus og rotter som skadedyr innendørs og utendørs. E. Sems Forlag, Halden.

Vedlegg 1. Uttalelser om frøproduksjon hos eik, gran og blåbær i Aust-Agder og eventuelt tilgrensende eller større områder 1919–2018, og høstbestand av smågnagere det etterfølgende året (1920–2019), gitt i ramme og med kursivert skrift. År som er vurdert som gode frøår (toppår) er markert med fet skrift på navnet til aktuell plante. Mot slutten av perioden er dette for eik (f.o.m. 2004) og blåbær (f.o.m. 1999) i stor grad basert på egne registreringer i Vegårshei. Videre er det for blåbær til en viss grad tatt hensyn til nivået fra det aktuelle tiåret, det vil si at det skal litt mer til for å karakterisere et år som toppår i en periode med mange relativt gode år. Eventuell innskutt tilleggsinformasjon er gitt i klammeparentes.

Skogfunksjonærenes vurdering av eikas frøsetting er hentet fra Skogdirektørens årlige innberetning fram til og med 1926 (Agder) og fra de årlige artiklene om skogtrærnes frøsetting i Tidsskrift for Skogbruk fram til og med 1939 (Aust-Agder), og gitt som ingen, svak, middels, god eller rik. Eksporttall for eikenøtter fra Reiersøl planteskole (senere Oveland planteskole) i Froland 1950–2018 er gitt av Skogfrøverket hvis ikke annet er oppgitt. Fra og med 2004 er alle nøttene fra en frittstående vintereik i Vegårshei samlet inn. Mengden nøtter på dette treet er vurdert å være representativ for området. For perioden 1999–2018 er blåbærproduksjonen i Vegårshei-området registrert ved å telle alle bærene på 15 faste prøveflater på 2 x 2 m². Resultatene er vist i figurer gitt i selve rapporten.

Uttalelser om musebestand gitt på våren/forsommeren er oppført under forrige kalenderår dersom de gjenspeiler situasjonen for vinteren eller forrige høst. Vurdering av smågnagerbestand i viltrapporter (finnes på Riksarkivet) er inkludert for perioden 1932–1945. Tilsvarende informasjon for 1946–1971 er gitt i egen figur i rapporten. Spesielt før 1960 ble "markmus" gjerne brukt som fellesbetegnelse for de to stumpmusartene markmus og klatremus. Klatremusa ble ofte også omtalt som "skog(s)mus", mens skogmusa gjerne ble omtalt som "husmus". Tjøstolv Grasaas gav vurdering av bestandsnivået i Vegårshei og omegn for en rekke år, men oppga sjelden art. Ansvarlige for oppgitte fangstresultater (kun høstfangster) har vært Erik Christiansen (Birkenes 1972–1978), Tor K. Spidsø (Vegårshei 1980–1989), Erik Framstad (Gjerstad 1988 og 1990–2019) og Vidar Selås (Åmli 1998, Vegårshei 1999–2019). Kilder: Christiansen (1983), Selås mfl. (2002a), Framstad (2019) og Selås (2020).

Forkortelser: GO = Gunnar Oveland (i brev til Landbruksdepartementet eller Skogfrøverket), SD = Skogdirektørens årsmelding, AAS = Aust-Agder Skogselskaps årsberetning, SF = Skogfrøverkets årsmelding, AAL = Aust-Agder Landbruksselskaps årsmelding, VJFF = møteboka til Vegårshei Jeger og Fiskerforening, AAB = Aust-Agder Blad, AP = Agderposten, AT = Agder Tidend, FV = Fædrelandsvennen, GA = Grimstad Adressetidende, LP = Lillesandsposten, TP = Tvedestrandsposten, VT = Vestlandske Tidende (Arendalsavis); senere ST = Sørlandske Tidende, TA = Telemark Arbeiderblad, senere Telemarksavisa.

År	Uttalelse
----	-----------

1919 **EIK:** Svak frøsetting i Agder.

GRAN: Ikke frøår, se uttalelse for 1920.

BLÅBÆR: "Bærhøsten tegner til at bli meget god iaar. Av blaabær er her en mengde og det forlyder fra bygderne, at efter blomstringen at dømme, er der ogsaa god utsigt til et udmerket tyttbæraar" (fylkesgartner Ragnar Aalvik, GA 19.07.19). "De vilde bær har ogsaa lagt godt fra sig i den sidste uke – og det er vel sjelden at se flere blaabær end iaar" (GA 29.07.19). "Sekretær Selau i Nyttevekstforeningen opplyser, at blaabærhausten har vore svært god i aar over alt i landet" (Den 17de mai 27.08.19). "Blaabær, skindtryte tildels ogsaa multer fandtes i overflod" (Anonym 1919).

1920: "Gnaverne er i de ydre bygder tiltat i en altfor stor utstrækning, og de holder der rævbekstanden oppe" (Amtsskogmester Håkon Sætrang, VT 25.04.21). Mye mus ogsaa på Østlandet: "En tjenestepike paa en større gaard i Strandbygden [Elverum] er en ren specialist i fangst av rotter og mus. I det siste har hun fanget 63 rotter og 94 mus paa gaarden, og tidligere i sommer fanget hun 155 mus" (Østlendingen 20.10.20). "I 1920 ser det etter opplysningene ut til at det har vært nedgang i løpet av sommeren enkelte steder" (Wildhagen 1952).

1920 EIK: Middels frøsetting i Agder.

GRAN: "Der er mangel på bartrefrø over hele landet. Mangelen skyldes først og fremst, at der ikke har været noget skikkelig frøaar paa vore bartrær paa flere aar" (Ruden 1921).

BLÅBÆR: "Bærutsigterne jevnt gode. Vi har henvendt os til sekretær Selau i Nyttevekstforeningen og spurt hvad han mener om utsikterne for bærhøsten iaar. Utsikterne for Østlandet, Vestlandet og Trøndelagen er efter hvad man hittil kan se bra. Paa Sørlandet begynder folk allerede saa smaat at indrette sig paa eksport av blaabær" (Nationen 28.06.20). "Kun faa steder melder om lovende bærudsigter. Det gjelder baade blaabær og tyttebær" (Aftenposten 10.07.20). "Godt blaabæraar. Det er meget blaabær i aar. Regnværet har været en stor ærgrelse for blaabærplukkerne men med den nuværende pris kan man allikevel holde en ganske bra dagløn" (GA 28.07.20). Bra også i Larvik, Vestfold: "Vi var paa bærtur her forleden, det var blaabær vi gik efter og vi fandt i massevis. Med andre ord, det blaanet av bær hvor vi snudde os" (Sofie Gjone til Østlandsposten 30.07.20).

1921: Smågnagerår ifølge Grasaas (1977). Dette kan synes å ha vært begrenset til Sørlandet, ettersom Wildhagen (1952) ikke fant informasjon om stor bestand noe sted.

1921 EIK: Svak frøsetting i Agder.

GRAN: "Granskogene østenfjells har i de siste 5 år nytt godt av en rekke frøår, som vil sette sterke spor efter sig i fremtiden. Det rikeste var i 1921, da trærne bugnet av velmodne kongler helt op mot fjellbandet" (Eide 1926). "Det har vært en overdådig rikdom av kongler på gran" (AAS). "Søndenfjelds og Østenfjelds blev frøet tidlig modent – saa tidlig endog, at konglene tildels allerede kastet frøet i slutningen av september" (Anonym 1921).

BLÅBÆR: "Vi har hat en rekke forespørslar fra England, men bærhøsten er jo slått aldeles feil saavel paa Østlandet som paa Sørlandet" (GA 19.07.21). "Sekretæren i Nyttevekstforeningen, sekretær Selau, opplyser at det ikkje er store voner for bærekporten til England iaar" (AT 19.07.21). "Løvtrærne visner og vandmangelen er stor mange steder. Bærhøsten er mislykket" (Tiden 26.07.21). "Paa torvet er der ikke synderlig livlig. Sommerens tørke har sat sit præg paa alle produkter. Skogsbær synes så godt som helt aa mangle (AP 10.08.21). "Av vilde bær blev det iaar nesten intet" (GA 13.12.21). "Skogsbærene tørket bort og storfuglen beitet ospelauv hele dagen" (Grasaas 1977).

1922: "No var det mykje myser i aakeren daa me skar. Naar det leid til endes paa ein teig, henta me katten so han fekk taka mysene. Daa det leid av ei tid, kom han av seg sjølv naar det bar til endes paa ein aaker" (Aamlid 1923). [Gjelder Valle.] "I det følgende tidsrom er forholdene noe klarere igjen, og populasjonenes bevegelser innen de enkelte landsdeler synes å være mere synkronisert igjen. I den første smågnagerperioden var det stor bestand i 2 år (1922 og 1923) i hele Sør-Norge, det siste også i Nordland fylke" (Wildhagen 1952). På Østlandet ble det meldt om stumpmus: "I vinter frøs omtrent alle jordbærplantene for mig, markmusen gjorde ende paa mangfoldige trær og busker, og hvis vi ikke nu først faar kraftig regn og derefter ordentlig varme, saa gaar det rent galt" (bonde til Morgenbladet 03.07.23).

1922 EIK: Middels frøsetting i Agder.

GRAN: "Agder: På gran finnes ikke frø" (SD).

BLÅBÆR: "Alt regnet og det udmerkede veir vi har ovenpaa er et ideelt veir for bærene, og holder det paa en tid fremover vil det efter hvad der meldes fra distrikterne rundt omkring bli en masse bær iaar. Særlig blaabær blir her en mængde af" (FV 27.07.22). "Kjendte skogvandrere fortæller, at det iaar blir et godt bæraar på de fleste steder" (GA 27.07.22). "Av bær, særlig skogsbær, er der iaar en stor mængde" (Folketanken Risør 31.07.22). "Sekretær Joh. T. Selau i Nyttevekstforeningen uttaler at bærhøsten iaar er bedre end i mands minde over

hele landet. Skogene heromkring skal, efter hvad man fortæller, staa blaa av bær" (GA 01.08.22). "Samvirkeutvalget i Aust-Agder hadde møte den 16. d. m., hvor ogsaa deltok fykesgartnerne Jacobsen, Hansen og Aalvik. Det har vist sig at der fra enkelte distrikter i fylket er kommen i gang en ganske betydelig eksport av solbær, rips og blaabær til England" (VT 21.12.22).

1923: "Frøet ble radsådd og sengene tildekket med grankvist. Jeg har dessverre erfart at det meste av frøet er opspist av mus mens sengen lå tildekket med grankvist" (Fylkesskogmester Torkel Lian, AAS). "Ræven har øket i kystdistriktet, antagelig fordi den har fulgt lemønvandringen" (Jensen 1923). På Østlandet ble det meldt om stumpmus: "Fra flere av vore abonnenter opover dalen har vi faat klager over, at der i aar optrær en mængde markmus" (Lillehammer Tilskuer 10.09.23). "Markmusa gjorde vinteren 1923–24 betydelig skade på en nyplantet granhekk i Asker ved å gnage barken av stammene" (Schøyen 1927). "Markmusa gjorde vinteren 1923–24 endel skade på unge bøketrær på Ås" (Schøyen 1927).

1923 **EIK**: Svak frøsetting i Agder.

GRAN: Ikke frøår, se uttalelse for 1924.

BLÅBÆR: "Det tegner til et jevnt godt middelsaar for blaabær, tyttebær og multer. Det stiller ialfald de beretninger i utsikt, som til dags dato er indløpet fra landets forskjellige kanter" (Aftenposten 21.07.23). "Høstutsigterne for de øvre bygder. Havebær derimot, som f. eks. ribs og bringebær, blir det bra med, men betydelig mindre er der av vilde bær" (FV 25.07.23). "En masse blaabær er det iaar omkring i skogene her" (AP 04.08.23). "Her har været en masse blaabær, og tyttebær tægger det ogsaa til at bli mange av" (R. Aalvik, til GA 04.09.23). "Bær dyrkingen i Aust-Agder og bæreksperten. Et intervju med bestyrer J. A. Gundersen. – Blaabærene har hat et rent useædvanlig gunstig aar med hensyn til pris. Inden bærlagets distrikt har høsten været bra, ja maa tildels betegnes som god" (FV 11.09.223). Se også uttalelser for 1924.

1924: "Der har iaar, saa vidt vites, ingensteds vært særlig mange smaa navere" (Anonym 1924). "Det var nedgangsår i 1924 og 1927" (Wildhagen 1952).

1924 **EIK**: Middels frøsetting i Agder. AAS meldte om rik frøsetting på bøk, uten å nevne eik.

GRAN: "Og efter et enkelt hvileår, 1923, kom der igjen et gunstig frøår i 1924" (Eide 1926). "Kyststrøkene på Sørlandet hadde rikelig konglehøst" (SD). "1923–24 stort frøår på furu og i 1924 lignende på gran og bøk" (AAS). "Eg hev i haust av og til vori i skogjen og arbeidt med noko timmerhogst, og set at i aar er der en masse med granfrø som eg ikkje hev sett fyr endaa eg hev vori skogsarbeider fraa eg var ein nevi stor. Skogbotnen er saa og seia dekka med frø" (G. Sundbø, Fyresdal, Telemark Socialdemokrat 29.11.24).

BLÅBÆR: "Rapporter, som Nyttevekstforeningen har mottat fra forskjellige kanter av landet, melder om en sjelden rigdom av bær iaar – omtrent overalt er der masser av blaabær og tyttebær" (Aftenposten 25.07.24). "En mengde blaabær er der iaar. Erfarne bærplukkere siger, at de aldrig kan erindre en slik mængde bær" (GA 05.08.24). "So mange blaabær som det hev vore i aar kann faa minnast, men no melder dei til oss fraa bygdene at dei rotnar" (AT 23.08.24). "Det forlyder overaltfra at der er bær i massevis" (J. A. Gundersen, AP 02.09.24). "Mens eksperten i 1923 beløp seg til 5697 kurver, har den iaar paa grund av den rike blaabærhøst løpet op i det 3 a 4-dobbelte" (J. A. Gundersen, GA 18.09.24). "Det har som bekjent været et meget godt blaabæraar og den samlede eksport er blit betydelig større end foregaaende aar" (R. Aalvik, GA 25.09.24).

1925: "I Bygland er det reint ille med arkivet. Sume fortel at myser et upp dei gamle protokollane" (AT 30.06.25). "I haust er her uhyre fullt av myser. Paa dei gardar der det ikkje er kattar kann folk mest ikkje berga nokon ting, for mysene gneg baade paa klæde og matvaror" (AT 27.10.25). "Her er iaar en usedvanlig mengde mus som paa mange måter gjør stor skade. Det har vist sig at de har en vis forkjærlighet for isolationen paa elektriske ledninger" (A. Frivold, installatør, AT 26.11.25). "I 1925/26 var det smågnagerår med store lemenvandringer i 1926 helt fram til Sørlandskysten" (Grasaas 1977). "Havene i det sydlige og østlige Norge har i vinter paa mange steder været angrepet av markmus, som tildels har herjet dem og ødelagt store verdier" (Østlandsposten 13.04.26). "Ivaar talte vi her i spalten om museplagen, og al elendigheten som mus (markmus) og rotter (jordrotter) avstedkom i frukthagen. Det var en hærskares mangfoldighet av disse udyrene ifjor" (Aftenposten 20.11.26). "Markmusa gjorde vinteren 1925–26 uhyre stor skade i frukthagene både Sønnefjells og Nordenfjells ved å gnage barken av de unge stammer. Forklaringen til denne plutselige og omfattende ødeleggelse må først og fremst søkes deri, at somrene 1925 og 1926 var "yngleår" for mange av våre smågnagere" (Schøyen 1933).

1925 **EIK**: Middels frøsetting i Agder. "Nu er tiden inne til aa høste eikenøtter. Her er ikke så rent lite nøtter iaar, særlig på større, kraftige eiketrær med vel utviklet krone" (AT 17.10.25).

GRAN: "Sommeren 1924 var forøvrig betydelig kaldere enn normalt over Østlandet, og det blev derfor lite kongler i 1925" (Eide 1926). "Gran og furu meget liten frøsetning" (AAS).

BLÅBÆR: "Blaabæreksperten begynder antagelig førstkomende lørdag, men det er lite med blaabær i aar" (VT 21.07.25). "Bæraaret hev mislykkast. Blaabæri vert plukka i Telemark" (AT 08.08.25). "Av blaabær har det iaar været svært lite i kystbygdene. Der blev endel i de indre bygder, men heller ikke her blev det noget godt blaabæraar" (R. Aalvik, AAL). "1925 var et meget dårlig år for både blåbær og solbær" (forretningsfører for Aust-Agder Bærlag, fylkesgartner Hans Hansen, i foredrag i Hagebrukslagets årsmøte, gjengitt i Tiden 30.03.26).

1926: "Fryktelig mus- og lemænplage. Nede i dalen kan man finne optil flere hundre mus paa maalet, og oppe paa fjeldet vrimler av lemæn" (FV 26.08.26). "Her er ikkje lite med storfugl. Det kjem vel med for ei fjellbygd som Bykle. Rev og mår er no mest utrudde. Men mus og lemende yr og kryr det av, kvar ein gjeng" (AT 27.08.26). Fra Vestfold ble det meldt om stumpmus: "Det var endel av det ifjor vår og det så også ut som om markmus optrådte ganske tallrik i høst" (Laagen 24.01.27).

1926 **EIK**: Svak frøsetting i Agder. "På Sørlandet og Vestlandet er der bare ringe tilgang på eikenøtter" (Eide 1926).

GRAN: "De indre, høiereleggende strøk har middels til rik blomstring, mens kyststrøkene som hadde rikelig konglehøst i 1924 nu nøier sig med relativt liten blomstring" (Eide 1926). "Gran og furu meget liten frøsetning" (AAS).

BLÅBÆR: "Efter hva det meddeles er det iaar et godt blaabæraar i de indre bygder" (AP 26.07.26). "Her er saa lite blaabær i bygdene omkring Risør iaar at det er ikke til aa beskrive. I Aamli er der derimot vældig med bær, det skal ogsaa være bra nord mot Treungen" (Folketanken 11.08.26). "Med vilde bær saa det godt ut fra vaaren, men det viser sig nu at f. eks. blaabær og bringebær er det yderst faa av, og de som findes er meget smaa" (FV 18.08.26). "Knut Aall, Holt: Storfuglen delvis noget mager paa grunn av lite bær. Olav Løvland, Froland: Litet skogsbær, fuglen skytes i lauvtrærne" (sitater hentet fra Frøstrup & Vigerstøl 1992).

1927: "Det ska være mange aar sidan det va saa lite mæ mus som i vinter. Opper bygane klager folk over at kattane blev saa dyre aa holle mæ kosten. Og Anders Retterstøl i Herefoss har 17 katter som alle æ arbeidslause" (AT 03.12.27). "Ifjor var her ein uhorveleg mengd med mus og lemende. Men no er lemendi heilt burte og myser er mest ikkje aa sjaa" (AT 03.01.28). "Den store bestand av smågnagere som vi hadde på mange steder i 1926 synes å være forsvunnet utover vinteren 1926–27" (Wildhagen 1949).

1927 EIK: Ingen til svak frøsetting i Aust-Agder. "Granen og eiken har derimot ikke satt frø i år" (AAS).

GRAN: "Der forelå liten tilgang på grankongler" (Eide 1928).

BLÅBÆR: "Det tegner til å bli mange blaabær iaar. Og det ikke bare i de indre bygder, men også i de ytre strøk, hvor det i de siste par aar har været lite bær" (AP 30.07.27). "Det tegner til et bra bæraar iaar. Ogsaa i de ytre bygder er det iaar meget blaabær, og det er fra disse bygder eksporten begynner" (AAB 05.08.27). "Aarets samlede eksport blir ikke fuldt saa stor som ifjor. Dette skyldes at Telemark og Setesdal har sviktet i aar. For Arendals distrikt er fjoraarets kvantum naad, saa det holder stillingen godt" (AP 09.09.27). "Det har vore mykje ville bær i skogane, baade av blaabær og tytebær, og mange har daa ogso tent seg ein liten skilling med bærplukking" (FV 17.10.27). "Det hev som kjent vore mange bær i skogane i aar her sør, baade blaabær og tytebær" (AT 25.10.27). "Men her var mindre blaabær i aar enn i 1926" (gartneren i Setesdalens krins, Tomas Langerak, AAL). Se også uttalelser for 1928 og 1929.

1928: "Fra 1928 foreligger ingen opplysninger om forekomst av lemen eller musearter" (Wildhagen 1949).

1928 EIK: Ingen til svak frøsetting i Aust-Agder. "Eken gir likeledes en ringe til middels høst" (Eide 1928).

GRAN: "Våren 1928 blomstret granen rikt i de fleste distrikter. Men i mai begynte en kald periode, som stort sett kan sies å ha vart resten av vegetasjonstiden. Det er derfor ganske rimelig, at sterk tvil er fremkommet med hensyn til modningen av årets kongler" (Eide 1928). "Nu iaar for eksempel har det været et usedvanlig rikt frøaar for granens vedkommende. Sneen laa jo paa ettervinteren aldeles oversaadd med granfrø" (LP 09.04.29).

BLÅBÆR: "Omkring halvparten av blåbærene kom fra Froland. Bærene i de øvre bygder er ennå ikke jevnt over modne. Men utsiktene for stor blåbærekseport er også for disses vedkommende de beste efter de innløpne meldinger å dømme" (AP 02.08.28). "Fra de forskjellige kanter av landet meldes om godt bærår, mere enn almindelig godt blåbær- og tytebærår, mens multene har slått feil" (Norges Kvinder 07.08.28). "Noen ord med gartner Hansen. – Ja det blir nu bare blåbær og det blir adskillige sendinger enda da blåbærhøsten som kjent er god" (AP 24.08.28). "Ogsaa i Fjorbygda paa Vegaarshei sankes en masse blaabær. De drar "mann av huse" paa blaabærplukking" (Folketanken 29.08.28). "Veldig bærekseport fra Aust-Agder" (Nationen 10.09.28). "Hr. Selau [Nyttevekstforeningen] oplyste følgende: Det er et utmerket bærår på Sørlandet. Jeg antar at vi i år har eksportert for ca. 600,000 kroner bare av blåbær. Især Aust-Agder har vært svært heldig i år" (Arbeiderbladet 19.09.28).

1929: "Attåt lemenflokkane var det ei mengd med markmus. I Setesdal var folk redde for at ho kom til å gjere skade på høystakkane" (Stavanger Aftenblad 27.09.29). "Det er mykje mus iaar, reint ei landeplaga maa ein segja" (AT 06.11.29). "Orgelet i Herefoss kyrkje øydelagt av mus" (AT 19.11.29). "I 1929 var det smågnagarår og mykje rype og" (Vevstad 1989). "So mykje mus som det var ifjor haust og vinter kan ingen minnast" (AT 14.08.30). Telemark: "Herredsskogmesteren i Fyrisdal i Telemark meddeler idag Dagbladet at fjelltraktene der oppe er blitt herjet av mus. Det er klatremus og særlig rødmus som på det styggeste har angrepet vernskogen, bjørk, ener og vidje" (Dagbladet 02.06.30).

1929 EIK: Svak frøsetning i Aust-Agder.

GRAN: "Den rike frøsetning på granskogen i 1928 er i år avløst av en hvileperiode" (Eide 1929).

BLÅBÆR: "Foran bæreksporten. Fylkesgartner Hansen er optimistisk" (GA 16.07.29). "Vi gjettet nok feil da vi antok at bærsendingen til England blev vel 2000 kurver. Bærene strømmet inn i store mengder utover ettermiddagen og til langt på kveld. Det blev sendt 9 433 kurver blåbær, 1 370 kurver solbær og 348 ribs, i alt 11 151 kurver. Det er aldri tidligere sendt så stort parti første gang" (AP 31.07.29). "I aar er der masser av blaabær over hele landet" (Morgenbladet 03.08.29). "Ellers har det ikke vært slike masser i de senere årene som det var i 1928 og 1929, hva det nu enn kan komme av" (H. Hansen til AP 05.08.37).

1930: "Av markmus og andre smågnagere har det vært usedvanlig meget i heiene i år" (AP 21.07.30). "I 1930 var det også et utpreget musår på Sørlandet, det var fortrinnsvis markmus" (intervju med zoolog Per Høst, gjengitt i AP 26.10.38). Telemark: "Når man ferdes i skogene i Fyresdal må man nesten tro at all den mus som finnes i Telemark har lagt sitt operasjonsfelt til Fyresdal, slik mengder er det av den" (Fremtiden 17.07.30).

1930 EIK: God frøsetning i Aust-Agder. "Det hev vore lite fræsetting i barskogen medan eikeskogen hev havt eit godt fræår" (AAS).

GRAN: "Som det fremgår av de gjengitte frøsetningsoppgaver fra skogfunksjonærene har granens blomstring i år vært ubetydelig" (Eide 1930).

BLÅBÆR: "De som ferdes i skogen forteller at det ikke ser ut til aa bli mange blaabær, mens tyttbærene blomstrer usedvanlig rikt" (FV 12.06.30). "Det ser ut til at bli ganske bra med bær omkring i distriktet, saa vi kan vente en stor eksport iaar baade av hage- og skogsbær, hvis regningssvarende priser kan oppnaaes" (R. Aalvik, GA 19.07.30). "For gode blåbær er utsiktene på det engelske marked bra, uttaler gartner Hansen, men den vedvarende nedbør gjør det ikke så greit" (VT 13.08.30). "Vennesla: Blaabær var her lite av, og faa vilde senda noko" (FV 18.08.30). "Bæreksporten til England har vært liten og prisene små. Det er en stor tilbakegang sammenlignet med de to foregående år" (GA 28.02.31). "Eksporten til England blev betydelig mindre enn beregnet" (R. Aalvik, AAL). "I august tok bæreksporten til. Som kjent, kleint resultat" (T. Langerak, AAL).

1931: "Kraakene har ogsaa vært slemme mot kyllingene iaar, formontlig fordi der er saa lite lemenn og markmus" (FV 10.08.31). "I Bygland mangler data om eggtaap i 1931, da smågnagerbestanden brøt sammen" (Myrberget 1975).

1931 EIK: Svak frøsetning i Aust-Agder.

GRAN: "Over Østlandet varierte blomstringen adskillig; helt fra ringe til rik i forskjellige skogtrakter, men er i de fleste distrikter middels god. Dessverre ser forholdene mindre gunstige ut for et godt frøår" (Eide 1931).

BLÅBÆR: "Det ser ut som det ikke er så svært mange norske blåbær i år" (H. Hansen, AP 05.08.31). "Dessuten har det i år vært usedvanlig lite skogsbær til føde for fuglen" (TP 09.09.31). "Det var litet blåbær og meget regnfullt vær" (fylkesgartner Harald Jacobsen, AAL). "Bærene har gjennomgående vært av god kvalitet. Det er bare sørgelig vi ikke har kunnet skaffe mere" (H. Hansen, AAL). "Som kjent var her i år bra prisar men lite bær" (T. Langerak, AAL).

1932: "Sommeren 1932 var det ingen smågnagere å se i Bygland" (Myrberget & Hagen 1974). Under middels bestand i Bygland ifølge viltrapport.

1932 **EIK:** Middels frøsetting i Aust-Agder. "For furu, eik og bøk var frøåret under medels" (AAS). "Den som har tatt sig en tur i skogen nu om dagene, vil ha lagt merke til hvor rik høst der er av ekenøtter, en vare som i gamle dage blev utnyttet til grisemat" (GA 20.10.32).

GRAN: "Som ventelig meldes der lite om blomstring på granen" (Eide 1932). "Ikke frøår for gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Det ser ut til aa verta heller lite med blaabær, so ein reknar ikkje med større eksport iaar" (AT 15.07.32). "Prisene på markedet i England har iår vært usedvanlig gode, men dessverre har bærhøsten iår overalt slått mindre godt til så eksporten blir betydelig mindre enn de tidligere gode år" (AP 25.08.32). "Det aller meste av blaabærene er kommet fra de høyereliggende strøk av innlandsbygdene. I kystbygdene var det nærmest aa regne for uaar paa blaabær i aar" (H. Hansen, TP 29.10.32).

1933: "I Bygland merkbar opptreden av *Microtus*-arter" (Myrberget & Hagen 1974). Viltrapper: Under middels bestand i Bykle (to rapporter) og Herefoss, middels i Evje, over middels i Gjøvdal.

1933 **EIK:** God til rik frøsetting i Aust-Agder. "På eik var det derimot eit overmåte rikt frøår" (AAS).

GRAN: "Det viser seg at granen har blomstret godt lenger opover landet enn ventet" (Eide 1933). "Noko under middels frøår for gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Ved henvendelse til Nyttvekstforeningen erfarer vi at bærhøsten tegner stort sett bra over hele landet" (Morgenbladet 15.07.33). "Det er i år en masse blåbær, og av hagebær blir det også gjennomgående en god avling" (GA 18.07.33). "Fra flere kanter av distriktet har vi hørt at det ser ut til å bli et rikt blåbærår i år" (TP 19.07.33). "Det er i haust mykje bær i skogane. Blaabær er det alt plukka mange av" (AT 15.08.33). "Hvis eksporten kunde ha fortsatt uavbrutt og til noenlunde jevne priser, vilde vi antagelig ha kommet opp til et eksportkvantum noe lignende som i 1928" (H. Hansen, TP 06.12.33).

1934: "Turken og heierottene øydelegg mykje i Valle" (T.N., Tiden 31.07.34). "De siste år har været meget interessante da vi har merket en meget tydelig økning av gnagere i skog og fjell sydligst i Norge" (viltforsker Yngvar Hagen, Aftenposten 24.11.34). Viltrapper: I Bygland "litt klatremus", middels bestand, ifølge gårdbruker Severin Paus, men under middels bestand av mus ifølge en annen rapport. Tre rapporter fra Valle og Bykle meldte alle over middels. Den ene rapporten fra Bykle meldte om markmus i oppgang.

1934 **EIK:** Ingen til svak frøsetting i Aust-Agder.

GRAN: "Granens blomstring var god til rik over de fleste skogtrakter. Rikest synes blomstringen å ha vært på Sørlandet og i Møre. Den varme og tørre sommer bragte med sig frykt for, at frøet skulde falle tidlig ut og ødelegges ved høstspiring. Men september og oktober kom med stadig nedbør og uten vanlige klarværsperioder, så konglene holdt sig lukket" (Eide 1934). "I 1934 var det eit godt frøår både på gran og furu" (AAS).

BLÅBÆR: "Det er litet med blåbær i år, uttaler fylkesgartner Jacobsen" (TP 01.08.34). "Sannsynligvis er det ikke så rikt blåbærår i år" (AP 06.08.34). "En fullstendig mislykket sesong på grunn av frostnetter i mai under blomstringstiden" (VT 21.09.34). "I det hele må 1934 betegnes som et uaar for blåbærenes vedkommende" (H. Hansen, AP 27.10.34).

1935: "Her i Hylestad fær eg vita at det hev vore godt som ingen ting med fugl i heidane, og folk som no driv og køyrer høy inne paa heidane fortel at det er ikkje fugl aa sjaa, endaa til rottor og mus er burte, men det er no ikkje nokon skade just!" (AT 20.04.35). Viltrapper: I Gjøvdal og Valle under middels bestand, i Herefoss og Bygland middels, i Dypvåg over middels.

1935 **EIK**: Middels frøsetting i Aust-Agder. "Både bøken og eiken har middels frøsetning såvel sørpå som vestpå" (Eide 1935). "I høst er det samlet inn eikenøtter og askefrø" (AP 06.09.35).

GRAN: "Lokalt meldes det også i år om rik blomstring på granen, således i Drangedal, men ellers er det lite eller intet av kongler på Østlandet" (Eide 1935). "Mest ikkje frø på gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Finnes ikke blåbær i kystdistriktene, uttaler gartner Hansen. Bærene som sendtes lørdag kom vesentlig fra innlandsbygdene, Åmli, Gjøvdal og Telemark" (Tiden 05.08.35). "Og tiur og røy er det rent ille stelt med. I år da det er lite skogsbær, sitter de i ospetrærne og risper i sig ospelauv så det kan høres over 100 meter vekk" (Anonym, AP 21.08.35). "Da det er lite med bær i kystdistriktene, blir det nok lite fugl i jaktens begynnelse her" (T. Ommundsen til TP 27.08.35). "Blåbærhøsten ble ødelagt av frost og tørke i den største del av Aust-Agder i år" (H. Hansen, VT 13.12.35). "På Sørlandet var det under middels med bær, det gjelder visstnok alle sorter" (Anonym 1935).

1936: "Det er konstatert at det så godt som ikke finnes markmus og lemen i heiene i år, og inngrepet blandt fuglene må da bli større" (Tiden 22.09.36). Vilrappporter: I Åmli og Bykle middels bestand. "Ifølge rapportene er bestanden stort sett liten over hele landet" (Wildhagen 1952).

1936 **EIK**: Ingen til svak frøsetting i Aust-Agder. "Ekenøtter er det middels til godt år på i Vestfold, Rogaland og Hordaland, men mindre av i Agderfylkene" (Opsahl 1936).

GRAN: "Ennskjønt både 1933 og 1934 i de fleste skogstrøk på Østlandet og Sørlandet var gode frøår, er der også i år bra med kongler på granskogen i disse trakter. De trær som ikke bar kongler i 1934 er det formodentlig som i år er behengt. Mindre blomstring er iaktatt i Nord-Gudbrandsdal og i Aust-Agder" (Opsahl 1936). "En del kongler på gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Bærhøsten blir bra, men nå har vi fått nok regn, sier gartner Hansen" (Tiden 14.07.36). "Usedvanlig rikt med blåbær i år, sier fylkesgartner Jacobsen" (TP 21.07.36). "Det er i år en masse skogsbær – både blåbær og tyttebær" (GA 21.07.36). "Meldingene fra forskjellige kanter av landet tyder på at det er jevnt godt blåbærår i år" (Landbrukets Priscentral, Arbeiderbladet 06.08.36). "Det er mange år siden her har været så meget blåbær" (TP 11.08.36). "Bygdebrev frå Bykle. I det heile ein god haust og sers mykje moltor og blåbær" (AP 20.08.36).

1937: "Rovviltet liker godt lemen. I år har de tatt godt for sig av markmus som det er meget av" (AT 21.07.37). "På heiene er det i år en mengde skogmus" (AP 24.08.37). Vilrappporter: I Austre Moland og Bygland over middels bestand. "Ifølge rapportene har det vært en stor oppgang i bestanden av mus, om høsten er den over middels over hele landet. Av de toppene vi har hatt etter 1930 ser det ut til at toppen i 1937–1938 har ligget særlig høyt. Dette har etter alt å dømme vært en topp som har vært bemerket over praktisk talt hele landet" (Wildhagen 1952). Fra Gudbrandsdalen meldte Olstad (1940) følgende fra året 1937: "Riktignok kunde man ikke, når man gikk ute i terrenget, merke noen forandring fra om våren, men regelmessige fellefangster viste at særlig bestanden av klatremus var øket ganske sterkt."

1937 **EIK**: God til rik frøsetting i Aust-Agder. "I Vestfold, Aust-Agder og på Vestlandet er der middels til god tilgang på ek- og bøkenøtter" (Opsahl 1937). "Det er visst ikkje mange som veit at landets største eikeskog finn ein på Ingeleiv Skiftenes' eigedom i Landvik. Fredag som var hadde me hr. Sætrang [fylkesskogmester] med som leidar der uppe. Det var å sankta eikeneter (åkorn) turen galdt" (AP 16.10.37).

GRAN: "Etter de ganske gode frøår på Østlandet og Sørlandet i 1933, 1934 og 1936 var det ikke å vente noen rikelig frøsetning i år. Der meldes også ingen eller liten tilgang på grankongler i disse trakter av landet" (Opsahl 1937).

BLÅBÆR: "I Telemark og Agderfylkene blir det meget blåbær og tyttebær, mens multehøsten delvis er ødelagt av frost" (Aftenposten 09.07.37). "Utsiktene for høsten av bær er noenlunde bra for blåbær og tyttebær, men multehøsten er mislykket i hele det sydlige Norge" (AT 28.07.37). "Smått med blåbær i indre Aust-Agder. Folk her ute ved kysten melder om mye blåbær, og store og riktig bra saftige blåbær til husbruk" (Tiden 31.07.37). "Fra Gjøvdal – en av de beste blåbærbygdene på Sørlandet med eksport for ca. 25.000 kroner ifjor – meldes således at det er svært lite bær i år på grunn av den fuktige forsommeren" (Aftenposten 03.08.37). "Enkelte sier at det blir et utmerket blåbærår, andre sier jevnt godt og atter andre dårlig. I det store og hele har jeg inntrykk av at blåbærene står godt til i år" (H. Hansen til AP 05.08.37). "Frå Iveland vert meldt at det er nokso bra med blåbær i skogane" (AT 20.08.37). "Av skogsbær kan nevnes blåbær, som her er en masse av, likeledes mikkelsbær" (Tiden 07.09.37). "I år må det bli en masse blåbær, maken til blomstring skulde du aldri ha sett. – Slik omtrent lød det i juni fra mange plasser, især i kystbygdene. Fra enkelte innlandsbygder var man mer forbeholden i sine uttalelser – men jevnt over ventet man visstnok at det skulde bli et godt blåbærår. Sist i juli var tonen og forventningene nedstemt, særlig i den del av distriktet som har størst betydning, de indre bygder i Arendalsdistriktet og Vest-Telemark" (FV 21.10.37). "Den dårlige blåbærhøst i mange distrikter må antakelig skyldes frostnetter under blomstringen i år som ifjor, men den har iallfall virket høist forskjellig" (H. Hansen, Tiden 21.10.37). "I fjor [1937] var her en hel del skogsbær" ("Interessert", TP 06.10.38).

1938: "Markmusenes ødeleggelser på jordbærene. Mange har fått avlingene nedsatt til en fjerdedel" (AP 23.07.38). "Fra flere kanter av landet rapporteres store mengder av lemen i år. Denne smågnageren forekommer helt fra Finnmark i nord og sydover, i Dovretraktene og langfjellene, men i langt mindre grad i Buskerud, Telemark og Agder-fylkene, hvor det derimot er markmus, klatremus og fjellrotter" (zoolog Per Høst, Morgenbladet 29.08.38). "Efter hvad vi erfarer har mus forårsaket store ødeleggelser hos en ung gardbruker i Holt, idet praktisk talt hele garderoben, bestående av flere dresser og endel annet tøy – som hang i et klæsskap på loftet – i løpet av en liten ukes tid er spist op av mus" (AAB 28.09.38). "Markmusen herjer også i kornåkrene i Holt" (TP 10.09.38). "Det har vært en uvanlig mengde mus i åker og eng i år" (FV 01.10.38). "Efter hvad det fortelles oss skal det i år være en sand invasjon av skogmus til gårdene her i distriktet" (TP 01.10.38). "Vi har hatt besøk i redaksjonen av en ung mann fra Froland som forteller at det er skrekkelig masse med mus og rotter også deroppe. Den unge manns svigerfar hadde forleden dag fanget 50 mus innendørs, efter at de først hadde fått tid til å ødelegge klær for mange penger" (VT 01.10.38). "Vi har også hørt mange beklage sig over at det er så ille med mus i husene at det er en sann plage å holde dem fra livet. Mange tror at det er markmusen som flere steder er begynt å søke inn til husene. Eller hvis det er den almindelige husmus tror man grunnen til den store invasjon og dyrenes forslukenhed må skyldes at det har vært så lite skogsbær i år, så de ikke har noe å leve av" (VT 12.10.38). "Som tidligere meddelt optrer markmusen i år meget tallrik og gjør skade ikke bare på åker og eng, men trenger også inn i husene og rumsterer og ødelegger. Formann Johan Gjertsen, Eydehavn, har en hytte ved Øynesvannet i Holt. Da han åpnet døren til hytten vrimlet det av mus overalt, og alt var så uapetiøst og ekkelt at han ikke kunne overnatte i hytten" (TP 13.10.38). "På flere steder i Fjære har man i høst vært plaget av mus og annet utøi. De har lagt sig på alt de har kommet over, både mat, klær og andre ting" (AP 26.10.38). "På en gård i Østre Moland har man nu i høst fanget 185 mus i felle. Det viser litt av den utrolige mengde av de små gnagere man der har fått besøk av" (VT 09.11.38). "Åkeren var svært tjukk så mykje gjekk i legde. Dessutan var det eit av dei verste museår i manns minne, og mange åkrar vart praktisk talt ribba for aks" (Tiden 04.02.39). "Aftenposten har spurt zoologen Per Høst hva han mener om teorien om at museplagen skyldes kråkekrigen. – Det er stadig store vekslinger i bestanden av smågnagerens arter, svarte hr. Høst. – Det varierer fra år til annet, men man kan ikke forklare hvorfor. I år har man for eksempel lemenår fra Finnmark til Dovre. Og i hele det sydlige Norge forekommer en mengde andre gnagere, især markmus" (TP 27.10.38). "Rapportene er gjennomgått av forbundets forsøksleder, herr Per Høst, som har satt opp materialet i oversiktstabeller. De forskjellige arter av markmus, fjellrotter og klatremus følger stort sett lemenen, og disse dyr er i år en ren landeplage over store strøk av landet" (Fridrichsen 1938). Vilrappporter: I Aust-Agder unntatt Setesdal "store masser", i Vest-Agder omtrent middels, ifølge Agder Skogforvaltning. I Gjøvdal middels bestand, i Vegårshei, Dypvåg, Austre Moland, Birkenes, Vegusdal og Åmli over middels. I Austre Moland var det markmus i "ufattelig mengde" om våren og "utrolig mengde" om høsten ifølge gårdbruker Jens Brækka.

1938 **EIK:** Ingen frøsetting i Aust-Agder. "Noko nemnande frøår var det heller ikkje i år i skogen" (AAS).

GRAN: "I år er granskogen i lavlandet ren for kongler over hele Østlandet og Sørlandet." (Opsahl 1938). "Lite eller ikkje kongler på gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Blåbærhøsten slår helt feil i år. Både fra Vest- og Aust-Agder meldes det at det nesten ikke blir blåbær i skogene i år" (GA 12.07.38). "Nesten alle melder om lite eller ingen bær i de lavere strøk, men noe bedre i høyden" (H. Hansen, AP 16.07.38). "Fra Åmli meldes til Tvedestrandsposten: Ingen skogsbær i år å regne for" (TP 03.09.38). "I fjor [1938] var her ikkje bær, men i 1936 og 1937 blei her kvart år send ein 6–700 korgar" (Fra Gjerstad herredsstyre, gjengitt i Arbeiderbladet 29.07.39). "På grunn av de ugunstige værforhold i vår ble det ingen blåbær til eksport fra Tvedestrand i år. For Aust-Agder Bærlag ble det også den minste sending som noengang har vært siden bæreksperten begynte" (H. Jacobsen, AAL). "Både blåbær, tytebær og moltor vart heilt mislukka" (T. Langerak, AAL). "Så fattig på bær kan ingen mindes at skogen har vært" (J. Brækka, Austre Moland, viltrapport).

1939: "I år er det blåst for smånagere over det meste av landet" (Aftenposten 09.09.39).
Viltrapporter: I Gjerstad og Vegårshei under middels bestand, i Austre Moland og Bygland middels.
"Storparten av rapportene 1939 melder om liten bestand" (Wildhagen 1952).

1939 **EIK:** God til rik frøsetting i Aust-Agder. "Eikenøtter er det i år en sann velsignelse av, og ungguttene, ja småguttene med, tjener seg om dagen en ekstra skilling med å samle disse nøttene som kjøpes av en slakter i Flekkefjord" (Tiden 13.11.39). "Ifjor [1939] var det en masse eikenøtter på Sørlandet over alt hvor det er meget eikeskog" (AP 01.07.40).

GRAN: "I 1939 er skogen også så godt som ren for kongler over hele landet" (Opsahl 1939). "Ikke kongler på gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Herredskogmester Olsbu i Åmli forteller at det er veldige masser med skogsbær der oppe i år. Særlig er det meget med blåbær" (Nationen 26.07.39). "Masse blåbær i år. I Øst-Norges Bærlag får vi opplyst at alle meldinger ute fra distriktene tegner bra" (Aftenposten 29.07.39). "Fylkesgartneren [H. Jacobsen] sier til slutt at det er et meget godt blåbærår i år" (AP 01.08.39). "Det blir ganske store mengder bær, særlig i innlandsbygdene" (TP 01.08.39). "Det har vært en masse blåbær i skogene i sommer, og efter hvad chauffør Magnus Næset forteller ser det ut som at folk opover har været flinke til å plukke" (GA 24.08.39). "Her er masser av blåbær" (H. Hansen, AP 31.08.39).

1940: "Det er usedvanlig mye mus i år, meldes fra V. Moland" (FV 15.10.40). "Året er riktig et museår. Det gjelder såvel markmus som husmus. Folk som har vært på haustarbeid i åkeren, forteller om mange musebøler. I beboelseshus gjør museplagen seg gjeldende – verre enn vanlig" (LP 25.10.40). "Mange steder oppover i bygdene sier folk at det er det rene gnagerår. Det kryr av mus og rotter overalt og kattene er fete og trinne" (AP 18.11.40). "Men frosten er en farlig motstander. Den tok sist vinter 500 frukttrær. Markmusen er også slem. Den ødela 400 grunnstammer" (VT 06.10.41). "I 1940 stor oppgang i Agder-fylkene" (Wildhagen 1949).
Viltrapporter: I Gjerstad, Vegårshei, Dypvåg og Austre Moland over middels bestand. I Vegårshei og Austre Moland "masseoppreden" av markmus ifølge T. Grasaas og J. Brækka. [Dette er det eneste året der Grasaas antyder art.] I Dypvåg ble arten oppgitt å være husmus.

1940 **EIK:** "Her i Grimstad averterte Peter Svendsens agenturforretning forleden at man kjøpte ekenøtter for et utenbys firma. Vi har i den anledning spurt hr. Svendsen om det resulterte i noe, og fått til svar at kjøpet bare dreide sig om 80 kilo. Her finnes ikke ekenøtter på disse kanter i år, men ifjor var det derimot en masse" (GA 12.11.40). "Som det vil sees averterer Arendal Kolonial [bestyrer Aasta Aanonsen] i dag at ekenøtter kjøpes til en pris av 50 øre per kg. – Er det mange som har skaffet seg en liten inntekt her i Arendal ved innsamling av

eikenøtter? – Nei det er ikke mange. Jeg har inntrykk av at det ikke er stort eikenøtter omkring her" (AP 27.11.40).

GRAN: "Etter 3 år uten nevneverdig frøsetning brakte også sommeren 1940 skuffelse for Østlandets vedkommende. Litt grankongler finnes det i Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Østfold og de tilstøtende distrikter av Akershus, men de er angrepet av sopp og insekter" (Opsahl 1940). "Lite med kongler på gran" (AAS).

BLÅBÆR: "En må langt opp i Aust-Agder for å finne blåbær" (AP 20.07.40). "Skogsbær, både blåbær og tyttebær, blir det lite av på våre kanter" (GA 20.08.40). "En av Agderpostens medarbeidere traff i formiddag forretningsfører i Aust-Agder Bærlag, gartner H. Hansen og fikk en samtale med ham om blåbæra i år. For det første er her lite bær, for det annet synes det å være liten interesse for å plukke dem" (AP 22.08.40). "Her på Sørlandet er det derimot lite med både blåbær og tyttebær" (GA 24.08.40).

1941: I november gjenga fire Sørlandsaviser (AP, FV, TP, VT) Adresseavisens rapport om "mus- og lemenplage" i Trøndelag, uten å nevne noe om musebestand i eget fylke. Vilrappporter: I Holt og Austre Moland middels bestand.

1941 **EIK:** "Det er en masse eikenøtter i år, selv om det kanskje ikke er fullt så mange som det var her for noen år siden. Agderposten vekslet noen ord med fylkesskogmester Lian herom, og han sier at eikenøttene absolutt burde brukes nå" (AP 23.09.41). "Vet De at De kan tjene 25–30 kr pr. dag på å plukke eikenøtter. Det er Bjarne G. Hanssen som spør oss om dette under en telefonsamtale i formiddag. Det er store mengder eikenøtter i år så sankingen vil sikkert bli populær" (AP 02.10.41). "Eikenøttene strømmer inn i Arendal. Myhren har tatt inn 7–8 tonn på en uke. De skal brukes til kaffeerstatning og da sier det jo seg selv at det er store kvanta som kan mottas" (AP 11.10.41). "Tallet på innsankede eikenøtter som er kommet til Arendal på disse par-tre ukene er nok steget til ca. 60 000 kg nå" (AP 25.10.41). "Skogene rundt Grimstad er nu rene for eikenøtter. Resultatet hittil er nær 40 000 kg. Da Svendsen ifjor begynte å kjøpe eikenøtter, blev det kun tatt imot 50 kilo, på tross av at prisen var så høi som 25 øre. Men ifjor var det lite med eikenøtter, i år derimot overflod" (GA 08.11.41).

GRAN: "Det er fjerde året at det ikke er noen grankongler å se" (AP 26.07.41). "Heller ikke i 1941 kom det lenge ønskede frøår" (Opsahl 1942).

BLÅBÆR: "Enestående masse blåbær i Aust-Agder i år. Opp til 50 pst. over et middels år" (AP 23.07.41). "Det blir store mengder av blåbær på Sørlandet i år" (TP 25.07.41). "På Sørlandet og Østlandet ligger det særlig godt an for blåbær og multer" (Norges handels- og sjøfartstidende 28.07.41). "Mange blåbær til Aust-Agder Bærlag. Prisen på bærene er meget god, samtidig som det er masser av bær i skogen" (H. Jacobsen, AP 20.08.41). "Det er plukket veldige mengder blåbær i år i Aust-Agder. Så og si alle som har kunnet komme av sted har dradd til skogs i flokk og følge og blåbær har det vært svære masser av i skogen. Og fine og store har de vært" (AP 03.09.41). "Skogsbærhøsten tegner godt også på Sørlandet, der folk drar ut i skarer etter blåbær" (Landbrukets Priscentral, Nationen 06.08.41).

1942: "En holting vi vekslet noen ord med i går fortalte at da han samme morgen skulle ta sin sykkel for å sykle på arbeide sitt i byen, ble han forbauset (og også ergerlig tenker vi) over å finne det ene dekk og slange nesten opspist av rotter. Det mest sannsynlige er vel at det har vært mindre gnagere, markmusa, som har vært på ferde" (TP 16.10.42). "Det er store verdier rottene og møssene år om annet ødelegger for her i landet. Nå ser det ut som om Tvedestrand har fått en invasjon av disse skadedyr. Vi har hørt svært mange som har klaget over at det er kommet rotter eller mus i kjellerne" (TP 08.12.42). Vilrappporter: I Vegårshei og Holt (T. Grasaas), Froland og Herefoss middels bestand, i Austre Moland og Gjøvdal over middels. I Austre Moland var arten markmus ifølge gårdbruker Bjarne Brekka.

1942 **EIK:** "Kjøpmann O. A. Myhren forteller også at tilførslene av nyper har vært meget god i det siste. Eikenøtter er det skralt med. Lite er det av dem, dertil kommer at de ennå ikke er falt ned slik at de kan kvitte seg med hamsen" (AP 03.10.42). "Salgslaget i Grimstad har i år bare kjøpt 10 kilo eikenøtter mot 40 000 ifjor" (GA 21.11.42).

GRAN: "Våren 1942 brakte en blomstring på granen som en sjelden eller aldri har sett maken til" (SD). "Etter fem somrer uten nevneverdig frøsetning kom endelig frøåret med stor tyngde. Frøsetningsoppgavene viser god til rik frøsetning overalt der hvor granen vokser i vårt land. Dessverre viste konglene seg overalt å være så ødelagt av soppskader og insekter at man neppe får mer enn en tredjedel å en fjerdedel av det som man hadde ventet. Til denne for konglesankingen uheldige omstendighet støtte også, at konglene begynte å åpne seg strøkvis allerede 11. oktober i Vestfold og 18. oktober i Oplandene" (Opsahl 1943). "Rikt kongleår på gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Blåbær, bringebær og tyttbærbuskene blomstret ganske rikt, men den langvarige tørke har virket helt ødeleggende" (TP 07.08.42). "Ingen blåbær innkommet til bærlaget i Tvedestrand. Forklaringen på dette er selvfølgelig at alle bærplukkere sylter alt de kan plukke i år – og så er det ikke akkurat noen blånende marker heller" (TP 21.08.42). "Enskjønt det i de indre bygder av Aust-Agder stort sett er ganske bra med blåbær, kommer det likevel ikke så store tilførsler til Aust-Agder bærslag som en kunne vente" (H. Jacobsen, AP 08.09.42). "Her er fremdeles adskillig blåbær i skogene, f. eks. på Vegårshei, men folk vil ikke plukke til den pris som nå gjelder" (GA 26.09.42). "Som kort meddelt ved en tidligere anledning var det i år en dårlig sesong for Salgslaget og Bærlaget. Når det gjelder skogsbær er det ikke værd å nevne, og tyttbær kom i det hele tatt ikke inn forbi dørene" (GA 05.12.42).

1943: "Det vrimler av mus i år. Det klages stadig vekk over at kjellere, matbuer og kornbinger oversvømmes av mus for tiden. Hva årsaken kan være til den store musebestanden er ikke godt å si. Også i bygdene vrimler det av mus for tiden, særlig i hytter og utlåver" (AP 03.11.43). Viltrapporter (kun vårrapporter): I Vegårshei under middels bestand, i Austre Moland, Gjøvdal og Herefoss middels. I Austre Moland var arten skogmus ifølge B. Brekka.

1943 **EIK:** "Og da Bøndernes Salgslag i Grimstad hører til oppkjøperne, har "Adressetidende" spurt forretningsfører G. M. Terjesen, hvordan sesongen har vært i år. Er det blitt noen eikenøtter av det denne sesong? Nei, det er et sørgelig kapittel. Vi har bare mottatt 100 kg. – Sammenlignet med i forfjor er det ikke værdt å nevne? – Det stemmer det, men i 1941 var det jo rekord med 35 000 kg" (GA 06.11.43).

GRAN: "Året 1942 var et kronår for blomstring på gran. Året 1943 ble derimot et dårlig frøår" (Opsahl 1944). "Praktisk talt ikke kongler på gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Blåbærplukkingen i gang allerede i Aust-Agder. Etter det folk forteller der oppe blir det enestående rikt blåbærår i år – de har ikke sett noe lignende på mangfoldige år" (AP 16.07.43). "Det meldes nå om at det er særlig meget blåbær i år" (Nationen 23.07.43). "Bærsesongen står for døren, det er et meget godt år for skogsbær og alle som kan komme seg avsted på bærtur i omegnen av sitt heimsted vil sikkert kappløpe" (GA 24.07.43). "Det meldes at det er en strålende skogsbærsesong på Sørlandet i år" (Nationen 31.07.43). "I likhet med andre steder har det i sommer vært overveldende med blåbær i Grimstaddistriktet, og det er vel nærmest tusener av liter som er sanket sammen" (GA 07.08.43). "Det var en masse vildbær i skogene og et stort innrykk av bærplukkere" (R. Aalvik, AAL).

1944: "Sjøl om hytta var god, hadde dei likevel eit stort problem. Denne hausten var det eit stort museår, og det vrimla av desse smådyra både ute og inne. Museplaga var like stor ved alle dei andre vaktstadane" (Værland 2003). "Ganske god blomstring på frukttrærne. Musene har gnaget meget på de unge trærne. – I vinter har musene vært leie. De har gnagd på trestammene, særlig på unge trær" (FV 01.05.45). "Fra 1944 foreligger meget få opplysninger, de få rapportene som er innkommet fra den sørlige del av landet melder om stor bestand" (Wildhagen 1949).

1944 **EIK:** "Det er godt med eikenøtter i år. Det har ikke vært så bra siden 1941. Vi har vekslet noen ord med O. A. Myhren om hvordan det er med plukkingen i år, og han sier at tilførselen har vært ganske bra, men mener at det først nå vil bli ordentlig fart i plukkingen, for nå drysser nøttene av trærne" (AP 05.10.44). "På Sørlandet er dei om seg etter eikeneter til kaffierstatning. Det er svært mykje eikeneter der nede i haust, og tolleg godt skal dei verta betalte også" (Rogaland 21.10.44). "Liten innsamling av nyper og eikenøtter i Grimstaddistriktet. Til Salgslaget er det kommet 200 kg nyper og 2000 kg eikenøtter. Det er alt" (GA 18.11.44).

GRAN: "Etter det overdådige rike frøår i 1942 kan en ikke vente noen større frøsetning de første årene fremover" (Opsahl 1945). "De to siste årene har det vært så dårlig blomstring på både gran og furu at det ikke har lønt seg å sette i gang sanking" (SD). "Ikkje frøår på gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Landbrukssekretær Dale, som nettopp er kommet tilbake fra Setesdal, opplyser at blåbærhøsten etter all sannsynlighet kommer til å bli under middels i år. At høsten i år ikke blir så god som tidligere, er forresten ikke mer enn ventelig, sier herr Dale, da fjorårets blåbærhøst var usedvanlig god og man ikke kan vente to gode blåbærår på rad" (AP 19.07.44). "Der er svært ujevnt med blåbær i år, men litt finner en likevel, og det kommer godt med" (AP 28.07.44). "Det er dårlig med blåbær i år i skogene rundt Grimstad, derimot skal det se bedre ut lenger opp i landet" (GA 29.07.44).

1945: Viltrapporter: I Vegårshei (T. Grasaas), Vegusdal og Bykle under middels bestand, i Austre Moland, Vestre Moland, Landvik, Åmli, Gjøvdal og Hylestad middels, i Herefoss over middels.

1945 **EIK:** "I Telemark og på Sørlandet har det vært fra svak til middels blomstring på eiken" (Opsahl 1946).

GRAN: "Rapportene om skogtrærnes frøsetning viser en del blomstring på granen over hele landet. Konglemengden avtar etter hvert sørover i landet og er minst i Sørlandsfylkene" (Opsahl 1946). "Aust-Agder er i år av Skogdirektoratet pålagt å skaffe 650 hl. grankongler. Dette kan bli vanskelig da frøåret i år må betegnes som svakt, men alle muligheter må derfor utnyttes helt ut" (AP 08.09.45). "Lite med kongler på granskogen" (AAS).

BLÅBÆR: "Det blir dårlig med blåbær, meldes det fra bygdene rundt om" (AAB 01.08.45). "Fylkesgartner H. Jacobsen forteller oss at det i år ingen bæreksept blir til England. England vil gjerne ha blåbær, men det er for lite blåbær til eksport i år" (TP 04.08.45). "Her er jevnt over lite med blåbær i år" (AP 20.08.45). "Over hele landet ligger det dårlig an med frukt- og bærhøsten i år, så utbyttet er langt under et middels år" (Anonym 1945).

1946: Under middels bestand ifølge T. Grasaas (viltrapport). I Birkenes "en del" skogmus (middels bestand) ifølge gårdbruker Jens Haugen (viltrapport).

1946 **EIK:** "Særlig gledelig er det at både bok og eik i år hadde fra middels god til meget rik frøsetning overalt i landet hvor disse varmekjære treslagene vokser i nevneverdig utstrekning" (Opsahl 1947a). "Første inntrykk av norsk eikenøtteksport fikk jeg like etter freden i 1945. Fylkesskogkontorene i begge Agderfylkene sto for en prøvesending. Og jeg fikk i oppdrag av fylkesskogsjef Torkel Lian å stå for lagringa og eksporten" (Oveland 1993). "Nøttene var frø fra Skiftenesfeltet, en 12–13 kilo av den fineste eika, og skovridder Smith var svært begeistret for sendingen" (VT 24.01.47).

GRAN: "På Vestlandet og Sørlandet ble det dårlig med grankongler i år som i fjor" (Opsahl 1947a). "Lite med grankongler dei siste to åra" (AAS).

BLÅBÆR: "Mye blåbær og tyttebær i skogene" (TP 20.07.46). "Hva blåbær angår er det forøvrig massevis av dem "like oppi her", som en sier" (AAB 31.07.46). "Det er en masse

blåbær i år, men det blir ingen eksport foreløpig på grunn av store vanskeligheter med skipsleilighet, forteller fylkesgartner Jacobsen" (TP 10.08.46). "Her oppover bygdene har det vært et usedvanlig rikt blåbærår" (AP 20.09.46). "Blåbærplukkingen, som i de siste 3–4 ukene har vært hovednæringen i flere bygder, er nå på det nærmeste avsluttet. En venter meget god høst også av tyttebær, opplyser Norges Bærslag. Det er jevnt bra i alle bygder (VG 29.08.46).

1947: "Sekretær Saltrøe i Landbrukskassens forening fortel at det har vore masseinvasjon av mus i øvre delen av Setesdal" (Tiden 24.06.48). "Det vert mindre og mindre heieslått, og i år eller i vinter hadde mysene vore så leide med slåttemarka at der var så å segja inkje å slå" (FV 21.09.48). Østlandet: "Markmus har nok gjort en del skade, men neppe noe av større betydning" (Aftenposten 02.04.48). "Frostskader i større utstrekning har ikke forekommet, men da det har vært et typisk år for gnagere på grunn av snømengden og den avstand som har dannet seg mellom jorda og snøen, har markmusa voldt en del sårskader i frukthagene" (Arbeiderbladet 07.04.48).

1947 **EIK:** "Også i år er det god frøsetning på eika. I Telemark og Aust-Agder som tilsammen har ca. 50 % av eikeskogene her i landet, varierer frøsetningen fra middels til rik" (Opsahl 1947b).

GRAN: "Granas frøsetning var dårlig over hele landet" (SD). "Ikke nevneverdig frøår på gran" (AAS).

BLÅBÆR: "Tørken har satt blåbærhøsten kolossalt tilbake i Aust-Agder" (AP 07.08.47). "En torvhandler som vi snakket med mente at det dessverre ville bli vanskelig med blåbær i år. Tørken hadde tatt fullstendig knekken på dem" (VT 09.08.47). "Skogsbær blir det ingenting av" (LP 12.08.47). "Bilene som er blitt sendt oppover landet av Gartnerhallen for å samle inn bær, er kommet så å si tomme tilbake" (VT 14.08.47). "Blåbær var det lite av og tyttebær ser det ikke ut til at vi skal få i det hele tatt" (Tiden 30.08.47).

1948: "Rottekrigerne skal inn i alle hus. Føres ikke krigen mot mus? spør vi sunnhetsbetjenten. Nei, musene tar ikke åtene. Folk må bruke feller og musepulver mot museplagen" (AP 10.11.48). "Musene er mange ganger værre återe og ødeleggelsesdyr enn rottene, som det er så få av" (AP 14.12.48). "Husmusen spiser også åtene. Av disse er dessverre nok her omkring" (biologilærer J. A. Olsson, AP 17.12.48). "Kyrkjeorgelet let ikkje då gudstenesta skulle taka til nå joledagen, og då dei skulle granska etter orsaka, så synte det seg at mysene hadde gnage det sund" (AT 28.12.48). Over middels bestand ifølge T. Grasaas (viltrapport).

1948 **EIK:** "På eik er tilgangen på frø stort sett middels, altså dårligere enn i fjor" (Opsahl 1949a).

GRAN: "Blomstringen i vår som kom meget tidlig og tildels var rik, ga løfter om et bra kongleår på gran. Når resultatet ikke ble som håpet og ventet, får antagelig frosten i mai ta skylden" (Opsahl 1949a). "Det var imidlertid brukbart kongleår i fylkene omkring Oslofjorden og i Telemark og Aust-Agder" (SD). "Skogsjef Aasåren forteller at kongleinnsamlingen i Treschows skoger nå er avsluttet for i år, men resultatet må sies å være dårligere enn en hadde håpet. Det kommer av at innsamlingen måtte avsluttes tidligere enn ellers om årene, idet konglene åpnet seg på et relativt tidlig tidspunkt" (Dagbladet 08.10.48).

BLÅBÆR: "Bærhøsten i Aust-Agder blir ikke særlig god" (AP 20.07.48). "Bestyrer Jørgen Baas ved Gartnerhallen i Arendal forteller under en samtale med Agderposten at blåbærsesongen i år ble vel så dårlig som i fjor" (AP 20.08.48). "Aust-Agder bærslag har holdt årsmøte i Arendal. Av årsmeldingen framgikk det at det har vært et dårlig bærår" (AP 15.07.49).

1949: "I en aldri så liten pause i anvisningsluken på postkontoret i går la vi merke til Høst-Pedersen som krabbet rundt på gulvet i sin bås sammen med noen andre funksjonærer. Årsaken var at det foregikk den reneste invasjonen av små mus der ute" (AP 10.04.49). Over middels bestand ifølge T. Grasaas (viltrapport). Vestfold: "Vestfold blir for tiden sterkt plaget av en invasjon av skogmus. Det er en museart med spiss snute, brede ører og lang hale, og den har mange ubehagelige egenskaper ellers" (Porsgrunns Dagblad 14.11.49).

1949 **EIK:** "For eikas vedkommende varierer det fra svak til god tilgang" (Opsahl 1949b). "I von om eit tolegt frøår tinga danskane eit større parti neter av Sørlandsk vintereik. Men diverre syntet det seg at bløminga av ein eller annan grunn ikkje hadde ført til nemnande fruktsetting på eika, korkje i Aust-Agder eller Vest-Agder" (AAS).

GRAN: "Det har nå i mange år vært dårlig med grankongler i Aust-Agder og resultatet har vært mangel på granfrø" (AP 13.10.49). "Frøsetningen på gran var dårlig" (SD). "Lite grankongler" (AAS).

BLÅBÆR: "Og den rike bærhøsten i skogen, som var ventet, er allerede fordømt av værgudene, det kan sies med temmelig stor sikkerhet at mye skogsbær blir det ikke av det. Risene begynner å krølle seg under mangelen på vann" (Tiden 23.07.49). "Blåbærhøsten er normal, men bærene er temmelig små og tørre" (AP 26.07.49). "Hva blåbær angår har det slengt noen få kasser fra tid til annen, men noen tilførsler å snakke om har det ikke vært, og vil vel neppe heller bli, sier [bestyrer Lars] Brekka [Gartnerhallen]" (VT 11.08.49). "Det har vært elendig med alle slags bær, også skogsbær, i år" (TP 24.08.49).

1950: "Jeg har i år heller ikke sett noe større til andre smågnagere" (Dannevig 1950). *Middels bestand ifølge T. Grasaas (viltrapport). "Etter Aust-Agder Landbruksksselskaps årsmøte vekslet Agderposten et par ord med fylkesagronom Jens Dale, og han forteller at det var mye snøskade på frukttrærne i vinter. Musa har også vært til stor skade i vinter, og den har maktet å ødelegge flere trær" (AP 18.06.51). "Likeledes har det vært litt gnaging på grenene av mus, det er også gjort i vinter forresten, men en får håpe at skadene ikke er så store at frukttrærne dør" (AP 09.07.51). "I 1950 er det etter alt å dømme nedgangsår over hele landet" (Wildhagen 1952).*

1950 **EIK:** "Der er sanket inn ca. 1000 kg eikenøtter hittil, forteller bestyrer Gunnar Oveland ved Reiersøl Planteskole til Vestlandske Tidende. Som kjent skulle danskene ha ialt 3000 kg" (GA 21.10.50). "Jeg har ennå ikke noen nøyaktig oversikt over hvor mye kongler det er sanket i Aust-Agder, sier bestyrer Oveland ved Reiersøl planteskole. Hvordan har det gått med sankingen av eikenøtter? Vi sendte 1200 kg til Danmark tirsdag. Det skulle egentlig vært sanket mer, men vi måtte slutte for nøttene tok til å spire temmelig mye" (AP 27.10.1950). "Også eikenøtter var det rikelig av" (fylkesskogmester T. Espeland, AP 30.12.50). "Det var også eit rikt år på eikeneter" (AAS).

GRAN: "Frøsetningen var meget ujevn og ikke på langt nær så god som i 1942. Konglesankingen gikk best på Sørlandet, og Aust-Agder sanket atskillig mer enn det planlagte kvantum. Konglene åpnet seg relativt sent i år, og sankingen kunne mange steder strekke seg ut til begynnelsen av november" (Opsahl 1950). "Svært godt blomstringsår på gran, oppe i dalene overlåg mye kongler" (AAS).

BLÅBÆR: "Blåbærene har fått frostskaide i Aust-Agder. Men det tegner likevel til å bli bra med bær" (AP 07.07.50). "Godt blåbærår på Sørlandet. Det blir riktig et blåbærår i sommer. Over alt i skogene er tuene helt blå, og forsendelsene til byene begynner å komme i rikelig monn" (Vesterålen 25.07.50). "Bærhausten i Bygland vert så ymis, alt etter stader som folk har vori. Blåbær vert her likevel nøgda av" (FV 25.07.50). "Grimstad Gartneri har fullt opp å gjøre med morellene som strømmet inn. Ellers kommer det bra med blåbær og rips, men solbær er det dessverre lite av i år" (AP 03.08.50). "Bra med blåbær i Åmli, Mykland og Tovdal. Det ser ut til å bli en alminnelig god høst for blåbær og tyttebær. Kjøpmann Bastiansen i Åmli sier at regnværet har satt blåbæra en del tilbake, men det er likevel tålig bra med bær. Bestyreren ved Tovdal Forbruksforening sier at det er jevnt over godt med bær i Tovdal, men noe kronår er det ikke. Bestyreren ved Mykland Forbruksforening forteller at det er masse blåbær" (AP 04.08.50). Dårligere på Østlandet: "Blåbær har det ikke vært så mye av, iallfall ikke på Østlandet" (Vårt Land 03.08.50). "Vestlandet eksporterer blåbær til England, mens det på Østlandet neppe er nok til å dekke det innenlandske behov" (VG 29.08.50).

1951: "Sunnhetsbetjenten i Arendal forteller i en samtale med Agderposten at museplagen som i den senere tid har gjort seg meget sterkt gjeldende i distriktet også har brakt mange av byens huseiere til fortvilelse" (AP 14.11.51). "Det er særlig i Froland, på Tromøy og Krøgenes mysse-invasjonen har vært ekstra stor og til en forferdelig plage for folk" (AP 04.12.51). "En må ta naturens egne hjelpemidler i sin tjeneste til beskyttelse, sier lektor Olsson. Det er naturlig nok at husmusene søker inn i husene især når vinterkulden gjør det vanskelig å finne føde ute" (AP 06.12.51). "I sommer [1951] har jeg ikke sett mer enn to rotter – eller 1 to ganger? Til gjengjeld har vi hatt en uhyggelig masse husmus. Sistnevnte fenomen er alminnelig over store distrikter" (Dannevig 1952). "Vinteren 1950–51 var en hard påkjenning for frukttrærne. Det ble stor snøskade. Som en kunne vente ble det en del gnag av mus og vånn. Vi har en periode med mange gnagere så vi vil nok merke det i år også" (AAB 19.02.52). "Frukthagene har stort sett greid vinteren godt i år. Men som vanlig om våren forekommer det nok for enkelte noen ubehagelige overraskelser. Det kan være vonn (jordrotte) som har gnagd av røttene på trærne eller markmus som har forsynt seg av barken på stammene i løpet av høsten og vinteren" (TA 07.05.52). "Over middels bestand ifølge T. Grasaas (viltrapport). En viltappport fra Bygland meldte over middels med husmus."

1951 **EIK**: "Det ble ikke noe av eikenøtteksporten fra Aust-Agder til Danmark, forteller fylkesskogmester T. Lian" (AP 08.11.51). "Statsskovenes Planteavlsstation i Danmark ville gjerne ha 1000–2000 kg eikenøtter fra Agderfylkene, men det ble umulig å skaffe dette kvantum pga. dårlig tilgang" (Austin 1951). "Ein freista å få i gang innsamling, men sankinga laut oppjevast, då det var for lite eikeneter" (AAS).

GRAN: "Det blir ingen sanking av grankongler i år, forteller fylkesskogsjef T. Lian, da det er svært sparsomt med kongler på grana" (AP 01.10.51).

BLÅBÆR: "Det dynger av blåbær i skogen nå" (AP 27.07.51). "Det er sikkert mange år siden det har vært så mange blåbær i skogen som i år, forteller en av våre lesere. Og bærene er gjennomgående store og fine" (TP 28.07.51). "Der er rikelig med blåbær i skogen. Ei Åmli-jente plukket 100 kg på én dag" (FV 25.08.51). "Blåbær og tyttebær er det nok av til alle som har anledning til å forsyne seg i skogen" (Nationen 30.08.51). "Det fortelles at det er kolossale mengder bær i skogen, særlig blåbær" (AP 03.09.51). "Kjemiingeniør Puntervold ved Grimstad Gartneri er godt fornøyd med høsten. Det har vært et rikt blåbærår, og epler er det også ganske bra med" (AP 10.10.51).

1952: "Typisk for heiene i sommer er at det fins masse mus" (Holt 1952). "Og skogsfluglen? Det ser riktig bra ut, særlig i Østfold, Akershus og i Agder-fylkene. Hr. Wildhagen gir også den interessante opplysning at det er mye smågnagere i år" (VG 09.08.52). "Sommeren 1952 vrimlet det av mus og lemen mange steder både i fjellet og på lavlandet i Sør-Norge" (Lund 1955). "Bestanden av smågnagere, særlig mus, som de siste to år [1951 og 1952] har vært meget stor, synes totalt forsvunnet høsten 1952" (T. Grasaas, VJFF).

1952 **EIK**: "Også i år forsøkte en å skaffe eikenøtter til Statsskovenes Planteavlsstation og til Jyds Skovfrø i Danmark, men tilgangen var dessverre for dårlig. Det kom forespørsel etter ca. 7–8 tonn" (Austin 1953). "Det kom også dette året tinging frå Danmark på eikeneter frå Aust-Agder, men då det mest ikkje fanns eikeneter, kunne ein ikkje setja igang sanking" (AAS).

GRAN: "Etter den svake blomstringen på granen i vår var det rimelig at også tilgangen på kongler ble elendig" (Austin 1953). "Dårlig frøår på gran, praktisk talt ikke kongler" (AAS).

BLÅBÆR: "Det blir elendig med skogsbær i år. Tørken har snart tatt knekken på såvel blåbær, bringebær som tyttebær" (GA 29.07.52). "Det synes å være lite blåbær å få tak i i Aust-Agder i år. Det skal være en del bær innover, men under normal-år er det likevel" (AP 20.08.52). "Vi hadde bestyrer Brekka i Gartnerhallen på tråden i går formiddag, og han kunne fortelle at det er bra tilførsel av alle slags grønnsaker. Blåbær er der lite av, og de som er kommet er gått til Stavanger" (AP 29.08.52). "Det kan ikke tales om noen stor sesong, tyttebær ble det ikke, og blåbær bare i minimale mengder" (GA 11.09.52). "Tørken og regnet ødela mye av bærhøsten" (R. Aalvik, AAL).

1953: "Bestanden av smågnagere ligger langt nede og er under middels" (T. Grasaas, VJFF).
"Musvåk var det en del av, og da det var lite mus hendte det nok at noen skogsfuglkyllinger ble tatt av disse rovfugler" (Holt 1954).

1953 **EIK:** "Eiken skuffer stadig. Blomstringen lovet bra i år, men det ble lite nøtter, slik at vi heller ikke i år kunne effektivere bestillinger fra Danmark. I år kunne vi solgt 10 til 20 tonn" (Austin 1954). "Eika blømde toleg godt, men av ein eller annan årsak vart det ikkje neter av det" (AAS).

GRAN: "Tilgangen på grankongler ble svakere enn vi hadde grunn til å håpe på etter blomstringen om våren" (Austin 1954).

BLÅBÆR: "Det ser ut til å bli et godt år med hensyn til skogsbær, i alle fall i de indre Agderbygder, forteller Christiansands Tidende" (Aftenposten 14.07.53). "Østfjells ser det ut til å bli mer blåbær i de nedre enn i de øvre distrikter" (Landbrukets Priscentral, Nationen 15.07.53). "Syltetøy til oppover ørene i Grimstad for tiden. Det er massevis av blåbær i skogen i år. Her om dagen fikk vi 4–5 tonn blåbær på en gang, så det er ingen tvil om at det er mye av disse skogsbærene i år" (AP 29.07.53). "Etter det Agderposten erfarer er Grimstad-fabrikkene nå på det nærmeste mettet med blåbær. Det har vært rikelige tilganger og folk har vært flittige til å plukke" (AP 08.08.53). "Det har vært mye blåbær og multer i Tovdal i år, og det ser også ut til å bli ganske bra med tyttebær" (AP 18.08.53). "Blåbærlyngen blomstret rikt om våren og det inntraff ikke kuldeperioder under blomstringen. Resultatet ble en usedvanlig rik blåbærhøst" (Holt 1954). Bra også på Østlandet: "Det er blåbær på alle tuer innover i Nordmarka og Østmarka" (Arbeiderbladet 03.08.53).

1954: "Bestanden av mus og andre smågnagere økte også raskt sommeren 1954" (Grasaas VJFF).

1954 **EIK:** "Eiken har skuffet i flere år, men i år ble det temmelig mye nøtter av meget god kvalitet i enkelte fylker, særlig i Aust-Agder. Fylkesskogkontoret i Aust-Agder klarte foruten å forsyne våre egne planteskoler også å skaffe ca. 7000 kg til 4–5 danske bestillere bl. a. Statsskovenes Planteavlsstation og Det Danske Hedeselskab" (Austin 1955). "Av eikeneter vart det sankt 6975 kg som for størsteparten gjekk til Danmark" (AAS).

GRAN: "Tilgangen på grankongler ble usedvanlig rik, rikere enn i 1942 i de fleste fylker. Også i år ble det meldt om frøfall så tidlig som i begynnelsen av september, men først ut i oktober falt det så mye frø at det betydde noe" (Austin 1955). "Vi har hatt litt frøfall på Sørlandet, men ellers regner vi med at vi er over den kritiske perioden" (T. Austin til Nationen 23.09.54). "Året 1954 vil gå over i skogbrukssoga som eit av dei rikaste frøår ein har hatt i skogen" (AAS).

BLÅBÆR: "Frå mest alle kanter av Sørlandet blir det meldt om store mengder av blåbær i år" (FV 04.08.54). "Froland i blåbærplukkingens tegn. Det er blåbærtid og blåbær i år, med blått i blått fra stuedøra til langt opp på heia. Alle som kan er på blåbærskauen fra tidlig morgen, og kommer hjem med fulle bøtter både en og flere ganger i løpet av dagen" (AP 07.08.54). "I Gjerstad er det neppe mangel på blåbær, men regnet har ødelagt en stor del, og det har heller ikke vært så mange godværsdager å plukke på. I Vegårshei er forholdet det samme, og i Åmli er uttalelsene nokså forskjellige" (AP 11.08.54). "Hele Gjøvdal plukker blåbær" (AP 25.08.54). "Store mengder blåbær til frukthandlere i Arendal i høst" (AP 11.09.54). Dårligere på Østlandet: "Vi vet nå at det blir lite med blåbær i år" (Morgenposten 28.07.54). "Molter og blåbær slo feil i år, men nå ser det ut til at tyttebærene skal rette kraftig opp inntrykket av et dårlig bærår" (Arbeiderbladet 26.08.54).

1955: "Musene spiste opp isolasjonsledningene! Og Åmli-mannen driver musejakt i garasjen. Bileieren har nå gått inn for musejakt i garasjen, og dagsfangsten varierer fra 5 til 15 mus" (AP 15.10.55). "Nå hører det med til høsten at musene søker til hus, men det er en utbredt mening at de sjelden kommer i slike flokker som i år, og den varme sommeren må sikkert ta skylden for det" (FV 11.11.55). "Det er over all måte som mysnene har søkt inn i hus i år. Musefeller av alle årganger og modeller er i bruk, men det tykkjest bare koma nye forsterkningar til fronten" (FV 21.11.55). "På utsiden av Tromøy har man i den senere tiden opplevd den rene museinvasjon, melder "Vestlandske Tidende". Musene kommer i svære flokker og gjør stor skade på hytter og sommerhus, og i en hytte som tilhører en Arendalsmann har de kastet seg over husgeråd og klær som er blitt helt ødelagt. Også gårdbrukere klager over museplagen" (Nordisk Tidende 22.12.55). "Det ble for en tid siden meldt om museinvasjon i Engene kirke i Fjære" (TA 03.05.56). "At reirene har klart seg så forholdsvis bra i år kan muligens for endel forklares med at vi i år har en usedvanlig rik bestand av smågnagere – mus og rotter" (Grasaas 1955). "I en samtale med Agderpostens landbruksmedarbeider forteller gårdbruker Gunnar Albrig, Skuggevik i Holt, at både frukthagen og skogplantingene hans har lidd store skader på grunn av markmusas herjinger siste vinter" (AP 19.06.56). "I Aust-Agder er flere tusen frukttrær ødelagt av musegnag. En mann i Birkenes, Kåre Senumstad, som i fjor høst plantet 300 epletrær, fant forleden dag hvert eneste tre ødelagt" (Friheten 08.05.56). "Kring Tvedestrand har markmusa herjet mye i hagene i vinter. Heller ikke de viltvoksende plantene gikk klar av angrep. Rønninger av rogn og andre lauvtre bar tydelig merke etter musa" (Bolstad 1956).

1955 EIK: "Også eiken hadde langt dårligere frøsetning i 1955 enn i 1954. Vi hadde bestillinger på flere tonn til Danmark også i år, men det lyktes dessverre å skaffe bare et mindre kvantum" (Austin 1956). "Også på eika var frøsettinga svak. Det vart berre sankt 200 kg eikeneter" (AAS).

GRAN: "Om granens frøsetning er det svært lite å nevne fordi det praktisk talt ikke er noen tilgang" (Austin 1956).

BLÅBÆR: "Rapporter som Landbruksdepartementet har mottatt fra forskjellige kanter av landet, tyder på at det blir et meget godt molteår, forteller byråsjef Eyvind Sjetne til Arbeiderbladet. Blåbær kan vi regne med at det nesten ikke blir noe av" (Arbeiderbladet 03.08.55). "Det ser jo ut til at skogsbærene skal svikte, og en må regne med meget små tilførsler både når det gjelder blåbær og tyttebær" (GA 13.08.55). "Ingenting saft og svært smått med syltetøy også, skogsbærene har sviktet fullstendig. Det er helt elendig, sier kontorsjef Harald Gundersen [Grimstad Konservesfabrikk]" (AP 27.08.55). "Blåbærhøsten var totalt ødelagt av tørken, og mulighetene for tyttebær var også borte" (Grasaas 1963).

1956: "I vår og på forsommeren var bestanden av smågnagere liten" (Grasaas 1956).

1956 EIK: "På eiken ville det blitt et meget bra frøår på Sørlandet, men eikevikleren ødela dessverre, slik at nøttene ikke ble brukbare. I år ble det derfor intet å levere til utlandet" (Austin 1957). "På furu og eik var det sume stader litt frøsetting. Det vart sankt 2,5 tonn furukonglar, men ingen eikeneter" (AAS).

GRAN: "På Østlandet og Sørlandet ble det ganske meget grankongler i høyere liggende strøk, d.v.s. over ca. 400 m.o.h. Modningen ble dessverre mindre bra i de høydelag det var mest kongler" (Austin 1957). "I Aust-Agder ble hverken grankongler eller eikenøtter sanket da tilgangen var dårlig" (SD).

BLÅBÆR: "Det blir ujevnt med skogsbær i år. I enkelte strøk kan det være en del blåbær, men frosten har gjort såpass skade at noe godt blåbærår blir det ikke" (VT 28.07.56). "Bra med tyttebær i Mykland. Blåbær derimot er det så som så med" (AP 06.08.56). "Noen meiner det er turken frå i fjor som sit att i lyngen, og soleis er skuld i dårleg bærår" ("Leo", AP 27.09.56).

1957: "Man merket lite til smågnagere i hele 1956 og til ut på høsten 1957, da syntes de liksom å "sprute" fram igjen" (T. Grasaas, VJFF).

1957 **EIK:** "Oveland forteller videre at skolen i høst skal prøve å få samlet inn ca. 10 tonn eikenøtter som i alt vesentlig grad skal sendes til Danmark. Det er lite med eikenøtter vest for Grimstad, det meste finner en rundt Arendal" (Nationen 08.11.57). "Eikevikleren ødela dessverre meget i Vest-Agder og i den vestlige del av Aust-Agder. Frøsetningen ble derfor ikke som ventet. Sanking av eikenøtter ble satt i gang i sistnevnte fylker i oktober. Den pågikk til slutten av november, men tross iherdig arbeide ble ikke kvantumet større enn ca. 2 tonn. Fra Danmark, England og Skottland var det kommet bestillinger på 12–15 tonn som det dessverre ikke var mulig å dekke på langt nær" (Austin 1958).

GRAN: "Granen blomstret litt i år også, men ganske ubetydelig" (Austin 1958).

BLÅBÆR: "Det går mot et kronår for skogsbær i hele Sør-Norge. Blåbær blir det mye av, det kan enhver se" (Arbeiderbladet 18.07.57). "Etter hva vi får opplyst er det usedvanlig mye blåbær i år, og vi har hørt om familier som har plukket hele bøtter fulle" (GA 25.07.57). "Blåbær har det mange steder ikke vært så mye av på mange år, og det ser ut til å bli nesten like godt med tyttebær" (AP 09.08.57). "Det er fremdeles mye blåbær i skogen og nå er de blitt store som kirsebær. Ja, nesten så store iallfall" (AP 09.08.57). "Mykland er kjent for å ha fine bærterreng, og i år har det vært store mengder blåbær i skogene" (FV 28.08.57). "Det må bli kronår for de fleste sorter skogsbær, ikke minst for blåbær og tyttebær" (Grasaas 1957).

1958: "En annen gledelig ting er at vi nå har fått smågnagerne tilbake. Det gjelder spesielt skogsmus og dette skulle avlaste det matnyttige viltet i forhold til rovdynene som nå får det lettere om maten" (viltkonsulent Erling Dalane til AP 06.05.58). "Folk klager over mus- og rotteinvasjon i uthus og kjellere i høst" (AP 23.10.58). "Det har vært museinvasjon i noen kommuner øst for Kristiansand. Rent ille skal det ha vært i Åmli og Herefoss" (FV 06.12.58). "Rene museinvasjonen i indre bygder" (AP 16.12.58). "Det er sannelig ikke få bygder som har fått stiftet bekjentskap med museinvasjonen i høst. Særlig ille har det vært i de indre deler av fylket" (AP 12.01.59). "Bestanden av smågnagere hadde en markert topp utpå høsten 1958" (T. Grasaas, VJFF). "Nå kan det vera grunn til å minna om den skaden markmusa gjer år om anna i frukt-, bær- og prydhagen" (Sjur Tveito, GA 05.02.59). "Etter hva vi erfarer er det store mengder smågnagere i år og i enkelte plantefelt i vestre Holt har markmusen gjort stor skade. Det fortelles at markmusen har ødelagt et par tusen planter for en enkelt skogeier i Holt" (TP 01.04.59). "De siste årene har markmus gjort stor skade i mange hager og for å verne unge frukttrær mot musegnag setter vi enten finmasket netting eller tjæreapp rundt stammene" (Johs. Saglie, GA 29.10.59).

1958 **EIK:** "Bestyrer Oveland opplyser videre at man også er interessert i eikenøtter for eksport. Fra Danmark er det kommet forespørsel om 1000 kilo, og såpass mye eikenøtter som det er i distriktet omkring Arendal og Grimstad skulle det vel ikke være vanskelig å få plukket tonnet fullt" (GA 21.10.58). "Takket være stor innsats av bl. a. planteskolebestyrer Oveland lykkes det i år å skaffe et stort kvantum eikenøtter – nok til å dekke efterspørselen fra utlandet. Til Danmark ble det sendt ca. 7000 kg" (Austin 1959).

GRAN: "Blomstringen tydet på at det skulle bli ganske bra med kongler om høsten. Tilgangen ble imidlertid av en eller flere grunner langt mindre enn ventet" (Austin 1959).

BLÅBÆR: "Det blir et usedvanlig rikt bærår, og nå bugner skogene av blåbær" (Dagbladet 04.08.58). "Det er blåbærtid, og i år er det godt med blåbær. Det er ikke lenge å plukke noen liter en kveldstund" (AP 05.08.58). "Agderfylkene: Lovende utsikter for blåbær og tyttebær" (Landbrukets Priscentral, Nationen 06.08.58). "For første gang siden krigen er blåbæreksperten fra Aust-Agder til England tatt opp igjen, og den første sendingen er gått med "Braemar" over Kristiansand. Det dreier seg i første omgang om 3000 kilo" (Friheten 18.08.58). "Skogsbær er det rikelig av i høst, både blåbær og tyttebær" (Nationen 02.09.58). "Vi har i sommer hatt en rik tilgang på blåbær og for tyttebær må det etter alt å dømme bli noe av et kronår" (Grasaas 1958).

1959: "Går det bra med kyllingene, tror jeg at man kan regne med gode jaktutsikter, sier Munthe-Kaas Lund. Det er ellers meldt om lemen- og museår mange steder i Sør-Norge og enkelte steder i Nord-Norge, og det henger gjerne sammen med gode rypeår" (Stavanger Aftenblad 10.07.59). "Det ser ut til at den tidlige våren var ideell for smågnagarane i heietraktene. Særleg har skog- og spissmusa tatt seg veldig opp. Desse mysene ser ein ikkje så mykje til i eng og åker på heimetraktene" ("t", FV 03.08.59). [Gjelder Valle.] "Også i Lillesand fastslår man at det er muse-år i år. Vår korrespondent hadde forleden kveld en prat med to naboer. Han fortalte da at han hadde tatt 20 mus i ei felle. "Vi har tatt 10", sa den ene nabo. "Vi har tatt 63", sa den andre" (FV 28.11.59). "Det er masse mus i år, noe som muligens kan skyldes den lange sommeren. I går kom en Oslo-mann til Dypvåg for å se til sitt sommerhus. Han hadde ikke vært der siden i høst og han fikk seg en ordentlig overraskelse i livet da han fikk se at huset var invadert av mus som hadde gjort store skader" (AP 09.01.60). "Adskillig mus" (Grasaas 1963). I Tvedestrand litt stussmus [stumpmus], middels bestand, ifølge landbruksskolelærer Ivar Skjerkholt (viltrapport).

1959 **EIK**: "Også høsten 1959 så det lenge ut til å bli dårlig med eikenøtter. I Aust-Agder ble det imidlertid riktig bra tilgang på ekstra store og fine eikenøtter. Planteskolebestyrer Oveland ordnet også i år med sanking til å dekke behovet. Til Danmark og Skottland ble det eksportert i alt ca. 9000 kg, dvs. mer enn noe år før og nok til å dekke alle bestillinger" (Austin 1960). "Men det var bra med eikenøtter i 1959 og det vart sankt ca. 8,8 tonn" (AAS).

GRAN: "Også i 1959 ble frøsetningen på gran dårligere enn blomstringen tydet på" (Austin 1960).

BLÅBÆR: "Blåbær blir det endel av, men langt fra store mengder" (VG 14.07.59). "Blåbær har det vært torvført noe av, men de virker små og pjuskete. Det er tydelig at tørken har tatt mesteparten" (AP 17.07.59). "Blåbærene er helt tørket bort her i distriktet. Oppover i landet er situasjonen noe bedre, for her har det vært litt mer regn. I Mykland er det forholdsvis bra med blåbær, blir det sagt" (GA 11.08.59). "Om ikke årets skogsbærår er av de helt store, så er det likevel bra fangster folk har fått rundt i distriktet" (AP 10.09.59).

1960: "Er det godt om mus, blir det gjerne mye både rev og rovfugl. Men i år er det ikke muse- eller lemenår" (VG 16.09.60).

1960 **EIK**: "Reiersøl har hver høst skaffet Danmark 8–10 tonn eikenøtter, og bestyrer Oveland regner med at også i år blir det et liknende kvantum" (AP 08.10.1960). "Fra Norge ble det i 1960 eksportert ca. 6000 kg eikenøtter til Danmark" (Moen 1961). "Det er i år sankt ca. 40 tonn furukongler og ca. 6 tonn eikenøtter" (AAS).

GRAN: "Et karakteristisk trekk når det gjelder tilgangen av grankongler i 1960 var at den var betydelig større i høyreliggende enn i lavereliggende strøk. For grankonglene viste det seg senere at det ble store insektskader. I høyreliggende strøk var skadene mindre, men på Østlandet ble modningen dårlig på grunn av den kjølige sommeren" (Moen 1961).

BLÅBÆR: "Det er mye blåbær i distriktet, og bærene er av meget god kvalitet" (GA 21.07.60). "Blåbær var det nok av, store, fine og saftige bær. Det er overflod av dem i skogen, og mye kommer nok til å råtne vekk uten å bli plukket" (AP 23.07.60). "Hvis det ikke blir for dårlig vær framover, skulle det bli bra med skogsbær de fleste steder i landet" (Nationen 27.07.60). "Middels år for tyttebær, kronår for blåbær – slik lyder de oppmuntrende meldinger Landbrukets Prisentral kan sende ut om årets bærhøst" (VG 03.08.60). "Overalt i skogen sitter nå blåbærene tett på riset. Det er nok å ta av for alle i år, og bærene henger bare der og venter" (ST 16.08.60). "Sjelden ser vi så meget skogsbær som i år. Blåbærene er et kapittel for seg, større og søtere enn vi har smakt dem på lenge" (AP 22.08.60).

1961: "Meldingene som strømmer inn fra forskjellige kanter av fylket understreker tydelig nok at vi i år er utsatt for en regulær museinvasjon. Bestyrer av Statens Viltundersøkelser, dr. philos. Yngvar Hagen, gir da også uttrykk for at det er invasjon av mus, over hele Østlandet, fra Østerdalen i nord til Sørlandet i syd. Her er både klatremus og skogmus, og de klatrer uten vanskeligheter oppover ru yttervegger og balanserer over til huset på telefon- og kraftledninger, om nødvendig" (AP 08.11.61). "Hos Arendalsmannen Alf Bakke, forsøksleder i Det Norske Skogforsøksvesen, befinner det seg flere små granbusker, bare 6–7 år gamle – og eldre blir de ikke. Trærne er barked og kvistet fra roten og langt oppover stammen. Forstmenn andre steder kan vise utallige slike eksempler, og det samme kan haveeierne" (AP 10.11.61). "Vi regner med at det særlig er klatremusa som gnager barken rundt stammene på barskogplantingene, men den går også – og kanskje særlig i første rekke på treslag som asp, rogn og selje, sier Bakke" (Nasjonen 11.11.61). "Det er ikke tvil om at det er museår i år. Folk i by og bygd gir seg ende over og kan ikke minnes å ha opplevd noe slikt på lange, lange tider" (AP 21.11.61). "Skogmus og klatremus i hager og hus. Fagfolk uttaler seg om museåret 1961" (NRK-radio 25.11.61). "Men han Anders Vangen og graveren forteller at de hørte på lektor Hafslund i radioen, og han fortalte at det særlig er skogmus som trenger inn i husene nå" (Ruud 1962). "Alle meldinger og rapporter går ut på at rovviltstammene har vært meget store høsten og vinteren 1961–62. Disse dyr må ellers ha hatt et veldekket matbord med mange arter av mus fra tidlig på høsten" (Grasaas 1962).

1961 **EIK**: "Vi skal bl. a. levere 1000–1500 kilo eikenøtter til Danmark, sier Oveland til slutt" (AP 15.08.61). "Fra Norge ble det i 1961 eksportert ca. 1000 kg eikenøtter til Danmark" (Anonym 1962).

GRAN: "For grankongler er det ikke tegnet noen kartoversikt, da både blomstring og konglesetting på gran i 1961 var ubetydelig" (Anonym 1962).

BLÅBÆR: "Om en ukes tid venter disponent Beck [Gartnerhallens Sørlandsavdeling] stikkelsbær og solbær. Etter den oversikt han har, skulle der bli nok av disse bærslagene. Blåbær er der også nok av i skogen, men der er liten interesse for å plukke for salg" (FV 17.07.61). "Det er ujamnt med molter, blåbær og tyttebær på Sørlandet i år. Vi hadde i føremiddag ein telefonrassia til fleire bygder og fekk opplyst at medan det somme stader er rikelig med blåbær, er det lite av dette bærslaget i andre bygder" (FV 15.08.61). "Bra bærår i Mykland. – Det har ikke vært av de rikeste blåbærår i Mykland, men en del er da eksportert til Rogaland også i år" (AP 21.08.61). "Blåbær har det vært en del av, og tyttebær er det heller ikke snaut for" (FV 22.08.61). "Det er meget godt med skogsbær – spesielt blåbær og tyttebær – så og si overalt i landet" (Nasjonen 29.08.61). "Som vanlig kunne det registreres en del variasjon fra landsdel til landsdel, men i store deler av landet tegnet det til å bli ganske rikelig med blåbær og tyttebær" (Landbrukets Prisentral). Østlandet: "I Oslomarka er det blått i blått. I fjor sa folk at mer bær enn det var da, kunne det ikke bli, men det spørs om ikke rekorden blir slått i år" (Arbeiderbladet 19.07.61). "Det er så overhending med skogsbær i år, og de som er aktuelle akkurat nå er blåbærene" (Friheten 31.07.61). "Det er fremdeles ikke så rent lite av store blåbær i skogstraktene, men det er tyttebærene som er det egentlige mål for utfarten i disse tider" (Aftenposten 04.09.61).

1962: "Den store "invasjon" av skogs- og klatremus er forlengst slutt og mange av dei små gnagarane har nok funnet sin overmann i katten og mennesket" (FV 19.02.62). "Viltkonsulenten [E. Dalane] ser optimistisk på høstjakten. Det er observert store skogsfuglkull i sommer og det tegner til å bli et ualminnelig godt smågnagerår" (VT 31.08.62). "Som kjent var det uhorvelege mengder med skogsmus og klatremus som invaderte hus og heim i fjor haust. Litt mindre er det kanskje i år, men likevel, det kryr av mus, og folk tek kampen opp med gift og feller for ikkje å bli reint underkua av dei små gnagarane, ugangskråkene som gneg i sund og riv i sund alt dei overkjem" (FV 08.10.62). "I en uttalelse fra dr. Yngvar Hagen, Statens viltundersøkelser, heter det bl. a.: "Den toppen vi hadde i smågnagerbestanden høsten 1961 ble riktignok etterfulgt av en betraktelig nedgang som konkret kunne fastslåes våren 1962. Men det skjedde likevel ikke noe typisk sammenbrudd. Det viste seg at så vidt mange dyr hadde overlevd vinteren at det var grunnlag til stede for en ny betraktelig forøkelse i sommer. På Østlandet og Sørlandet gjelder situasjonen antagelig også de høyereliggende skogstrakter, like til fjells" (Hadeland 13.10.62). "Mye skogsmus kan ventes på Sørlandet til vinteren. To til fem år gamle planter er spesielt utsatt, opplyser forsøksleder Bakke til Agderposten. I fjor voldte mark- og klatremus stor skade på skog og plantefelt, ikke minst på Sørlandet, og en rapport fra Statens viltundersøkelser i høst synes å tyde på at det er fare for gjentagelse av museinvasjonen" (AP 25.10.62). "Skogforsøksleder Alf Bakke ved det norske Skogforsøksvesen uttaler at man allerede nå har fått melding om angrep. De museartene vi regner med gjør størst skade på skogen er markmus og klatremus" (Nationen 23.10.62). "På spørsmål om hvilke råd man kan gi for å holde de små gnagerne i sjakk, svarer forsøksleder Bakke. – Det kan brukes gift. Akkurat nå og fram mot da snøen kommer er rette tiden å legge ut giften. Det er den vanlige skogmusa [markmusa?] og klatremusa vi har å stri med" (Adresseavisen 27.10.62). "Riktignok var det adskillig mus i 1955 og 1959, men de virkelig store museår i 10-årsperioden hadde vi i 1961 og 1962, og da var det nærmest svartår for både fugl og hare" (Grasaas 1963). I Vegårshei over middels bestand av "skogsmus" ifølge viltmemndsformann Lars Saga (viltrapport).

1962 EIK: "Det var ingen tilgang på eikenøtter i 1962 og derfor heller ingen utførsel av disse til Danmark, slik som leilighetsvis i tidligere år" (Aaheim 1963).

GRAN: "På forsommeren 1962 så det ut til at det kunne bli samlet adskillig granfrø, da det var bra frøår over visse deler av Øst- og Sørlandet. Men den kjølige sommeren førte til at frøet i de høyere trakter ikke hadde noen mulighet for å bli modent" (Aaheim 1963). "Det er fortsatt meget aktuelt med sinking av grankongler opp til 350 meter, sier byråsjef Toralf Austin i Landbruksdepartementet til Nationen. Det tørre været vi fikk i oktober førte til noe frøfall hist og her i slutten av måneden, men frøfallet var ikke så omfattende at det betyr noe" (Nationen 22.11.62). "Det foregår stadig konglesanking i Telemark, og selv om det er kommet litt snø, vil det bli sanket framover til jul. Mest er det vel sankt i de nedre distriktene i Telemark. Her kan det dreie seg om ti tonn til nå, og vi setter vår lit til at det blir sankt en del i hogsten nå framover, sier fylkesskogmester Karsten Hvila til TA" (TA 24.11.62).

BLÅBÆR: "Bra med tyttebær i år, men under middels med blåbær" (FV 25.07.62). "Det ser ut til å bli så som så med skogsbær i de indre bygder og oppover i Setesdalen i år" (AP 30.07.62). "Blåbærsesongen var jo under det normale og selv om tyttebær nok tåler en del mere regn så spiller nok de uvanlige klimatiske forhold i sommer inn også her" (FV 04.09.62).

1963: "I mange landsdeler ble det registrert en meget stor musebestand både i vintrene 1961–62 og 1962–63. Denne masseopptreden var årsak til betydelige skader for skog-, jord- og hagebruk heter det i en felles melding fra Statens viltundersøkelser, Statens plantevern og Det norske skogforsøksvesen. I låglandstraktene over sørøstlandet begynte nedgangen allerede høsten 1961, og denne nedgangen vil fortsette å forplante seg til de øvrige landsdeler. Det ventes derfor ingen større masseopptreden av smågnagere i vinter i de landsdeler hvor vi nå i to år på rad har hatt stor musebestand" (Nationen 12.10.63). "Over store deler av det sørlige Norge har vi hatt et smågnagerår av de sjeldne i år" (Frislid 1963).

1963 EIK: "Det er Reiersøl Planteskole som er avtager av eikenøttene, og bestyrer Gunnar Oveland forteller at behovet for nøtter er større enn noensinne. Om det ikke er kronår på eikenøtter i år, så er det likevel mye nøtter å finne. Det gjelder bare om en er flittige nok" (Tiden 29.10.63). "Bestyrer Oveland sier at innsamlingen må regnes som avsluttet, og resultatet ble ikke det

beste, 950 kilo kom det inn. Men nå var det ikke noe godt år for eikenøtter. Danskene ville ha 5–6 tonn her fra fylket" (AP 13.11.63). "For eksport til Danmark ble det i Aust-Agder i 1963 sanket 750 kg eikenøtter" (Aaheim 1964).

GRAN: "Det ble dessverre ingenting av grankongler" (AP 09.04.63). "På gran var det over store strøk ingen blomstring i 1963, og blomstringen ellers var svak" (Aaheim 1964).

BLÅBÆR: "For en rekke andre bærsorters vedkommende, for eksempel blåbær, tyttebær og multer – er forekomstene heller variable, men bringebærene finnes det like fullt av overalt" (AP 16.08.63). "Fra hjemlige trakter kan det berettes at tyttebærforekomstene slett ikke er så verst i år, i motsetning til blåbærene som var heller fåtallige" (AP 24.08.63). "Håpløs sommer for Grimstad Konserverfabrikk. Når det gjelder skogsbær er jo tyttebærsesongen bare i begynnelsen ennå, så der er det ennå muligheter for å få tilstrekkelig med råmateriale. Blåbær har vi imidlertid fått meget lite av i år" (AP 06.09.63).

1964: "Jægarane fortel at det heller ikkje er skogmus og andre smågnagarar i heia, og då er det som vanleg heller ikkje noko rev" (FV 02.06.64).

1964 **EIK:** "Mange mennesker er svært opptatt med å sanke kongler, og ikke så få klarer en svært god daglønn, sier bestyrer Gunnar Oveland ved Reiersøl planteskole. Eikenøtter går det derimot ikke så bra med. Det er ikke så mye nøtter i år, og det lønner seg mye bedre å sanke kongler" (Tiden 24.10.64). "Også i høst har vi fått bestilling på mange tonn eikenøtter til Danmark, og det ser ut til at vi skal kunne skaffe de ønskede kvanta" (Nasjonen 27.10.64). "Reiersøl Planteskole har fått bestilling fra Danmark på 6–7 tonn eikenøtter – og stadig kommer det inn noen sekker" (AP 10.11.64). "Eika viste god blomstring i Aust-Agder i siste halvdel av mai. For eksport til Danmark ble det i Aust-Agder i 1964 sanket 3000 kg eikenøtter" (Aaheim 1965).

GRAN: "Kongleåret på gran ble ikke fullt så godt som mange hadde ventet, men det ble likevel det beste siden 1954. Den beste kongletilgangen fikk en i Aust- og Vest-Agder" (Aaheim 1965). "Sjelden har værforholdene vært så gunstige for grankonglesankingen som i høst, nærmere bestemt fra oktober til jul. Flere ganger har man riktignok hatt forholdsvis tørt vær med vind noen dager. Omfattende frøfall har da vært nær forestående. Takket være omslag til fuktig vær, er imidlertid konglene fortsatt sankeverdige de fleste steder. Fra lavereliggende strøk i Aust- og Vest-Agder er det samlet såvidt meget at sankingen er innstilt" (Nasjonen 29.12.64).

BLÅBÆR: "Man kan neppe regne med særlig store tilførsler av blåbær i år" (Nasjonen 05.08.64). "Det ser ut til å være et magert blåbærår de fleste steder på Sørlandet i år" (Tiden 06.08.64). "Det blir heller mindre skogsbær oppover bygdene dette året. Blåbær er det sine stader noe av, men langt under middels" (AP 11.08.64).

1965: "Smågnagerne på frammarsj over Øst- og Sørlandet. Dette framgår av opplysninger som Statens viltundersøkelser også i år har innhentet fra forskjellige landsdeler. Musebestanden har tiltatt i forhold til i fjor både på Østlandet og Sørlandet mens situasjonen i resten av landet stort sett ser ut til å være uforandret. Fangster foretatt i skogplantefelt i de sørlige deler av landet viser at det først og fremst er skogmus, men også klatremus, som dominerer i fangstene, mens markmus opptrer sparsomt" (Agder 03.12.65). "Plutselig musevrimmel i gamle og nye hus i Arendal. Helsekontrollør Sam Berner Therkelsen kan på vår henvendelse meddele at problemet gjør seg gjeldende på alle kanter av byen og også i nabokommunene. Det vrimler av mus kort og godt, husmus og hussøkende skogmus" (AP 13.01.66). "Arendal og omliggende distrikt opplever i disse dager en museinvasjon som man ikke har sett maken til på flere år" (FV 13.01.66). "Man har selvfølgelig gjort sine foranstaltninger for å unngå for sterkt barkgnag. Alikevel må skadene sies å være meget store. Under en reise byråsjefen [Toralf Austin] har hatt til Sørlandet kunne han fastslå dette. Selv toppen av mange meter høye ungrær er blitt avnagd. Her er det klatremusen man har med å gjøre" (Nasjonen 11.05.66). "Frukttrenerne fikk en hard medfart og vinterskadene – snebrekk, musegnag og frost – har redusert frukttretallet [i Aust-Agder] fra 1965 med 30 prosent" (GA 17.01.67). I Birkenes over middels bestand av skogmus ifølge gårdbruker Håvar Å. Lien (viltrapport).

1965 **EIK:** "Blir det eksport av eikenøtter til Danmark i år? Ja, så sant det blir eikenøtter av betydning er danskene interesserte" (FV 23.08.65). "Hva eikenøtter angår så er det slett ikke mange eikenøtter i år, tvert imot, sier Oveland, som hvert år pleier å sanke disse" (AP 01.12.65). Ingen eksport av eikenøtter.

GRAN: "Blomstringen våren 1965 var meget svak på gran, i de fleste skogstrøk forekom det ingen blomstring i det hele tatt. Konglehøsten på gran ble derfor ubetydelig" (Aaheim 1966).

BLÅBÆR: "Telefonvakten ved Vegusdal sentral kan melde om en rik blåbærhøst der oppe. Omtrent likelydende opplysninger får vi i Gjøvdal og på Dølemo. Begge steder tegner det til å bli bra med blåbær, men først om 1–2 uker vil det være lønnsomt å begynne plukkingen" (FV 21.07.65). "Bestyrer Arne Vik i Landbrukets Prisentral opplyser at det ser ut til å bli noenlunde bra med blåbær og tyttebær" (Nationen 23.07.65). "Blåbærene begynner å bli riktig fine nå, og dette regnet skader dem sikkert ikke om det ikke blir for meget" (AP 28.07.65). "Og blåbær var det å finne i massevis. Det er flust opp av dem i år, så nå er det bare å sette i gang og plukke" (Tiden 09.08.65). "Det er atskillig blåbær i traktene omkring Tvedestrand, og bærene i år er særdeles store og saftige" (AP 14.08.65).

1966: "Klatremus er nå i sterk oppgang over det meste av landet. Den dominerer i fangster foretatt på Sør- og Østlandet" (Yngvar Hagen, Statens viltundersøkelser, Nationen 04.10.66). "Klatremusa er farlig tallrik i Aust-Agder i år. Statens viltundersøkelse har meddelt at sjansene er store for museangrep på fruktrærne til vinteren, i første rekke av klatremus, mens markmusa er i tilbakegang, opplyser fylkesgartner Kåre Huvestad" (AP 15.10.66). "Det er sjelden vi ser så mye mus som vi har sett i år. Det vrirler av dem overalt" (ST 27.10.66). "Har vi for mye rovdyr i våre trakter? – I år er det nok særlig meget ettersom vi har et ganske formidabelt museår" (Intervju med viltkonsulent E. Dalane, AP 24.11.66). "På unge plantefelt gjorde smågnagere – særlig markmus – en del skade ved barkskrelling på stamme og grener" (AAS). I Froland over middels bestand av markmus ifølge skogsarbeider Åge Tverrmyr (viltrapport).

1966 **EIK:** "Reiersøl planteskole har fått forespørsel fra fem danske firmaer om å skaffe eikenøtter, i alt 6–7 tonn" (AP 12.10.66). "Foreløpig har vi fått inn noen ganske få kilo, men det skyldes at nøttene fremdeles henger på trærne. Men blir det bare litt frost eller vind så vil de falle ned, og da tror jeg innsamlinga skulle gå bra, fordi det er mye eikenøtter i år" (ST 12.10.66). "Det ser ut til at fleire nasjonar er interessert i frø av skogstre frå Sørlandet, seier planteskolebestyrer Gunnar Oveland. Vi har fått bestilling på 6000 kg eikenøtter, men det klarer vi ikkje å skaffa. Kan vi greie å få kjøpt inn ca. 4000 kg og sendt til Danmark, så blir det ikkje meir for i år" (FV 01.11.66). "Innsamlinga av eikenøtter har faktisk gått bedre enn jeg hadde regnet med, da vi nå har fått inn bortimot 4 tonn, opplyser bestyrer Oveland ved Reiersøl Planteskole" (ST 05.11.66).

GRAN: "Våren 1966 var det på det nærmeste ingen blomstring på gran i lavereliggende strøk sønnafjells" (Aaheim 1967).

BLÅBÆR: "En Arendals-dame som har merket seg klagene over at det er så lite blåbær i år, sier at da bør folk kanskje konsentrere seg litt mer om villbringe bærene" (AP 05.08.66). "Noen egentlig bærseong er det riktignok ikke, blåbær er det lite igjen av – det har forresten ikke vært mange i år, og tyttebær er det ennå synd å ta, for de er langt fra modne" (AP 22.08.66). "Folk kjøper. Og det gjør man merkelig nok også der det fallbys blåbær. Disse skogens bær som det dessverre ikke finnes så mye av" (AP 30.08.66). "Det ble lite blåbær i år. Bærene var så små at det simpelthen ikke var verd å plukke dem" (FV 08.09.66).

1967: "Sammenlignet med fjoråret viser bestanden av markmus og klatremus generelt sett en kraftig tilbakegang, og faren for alvorlige skadeangrep på frukthager og skogforyngelser ser derfor ut til være liten. Tilbakegangen er mest merkbar i Sør-Norge, der spesielt innlandsstrøkene nå har en bestand langt under det normale" (Per Wegge, Statens viltundersøkelser, FV 15.11.67). "Skader av smågnagere – ved barkskrelling – på plantebestand, var helt ubetydelige" (AAS).

1967 **EIK:** "Det er i år en del eikenøtter. Danskene er kjøpere av inntil 5000 kg" (G. Oveland, AP 09.10.67). "Selv om danskene har en god del eikeskog er de likevel kjøpere av en god del eikefrø av vintereik, som skal brukes til en ny eikeskog i Danmark, opplyser bestyrer Gunnar Oveland ved Reiersøl Planteskole i Aust-Agder. Reiersøl planteskole er blitt en slags mellommann for dette kjøpet, og det viser seg at det er en del eikenøtter i distriktet i år" (Nasjonen 12.10.67). Eksportert mengde kun 600 kg.

GRAN: "Det tegner til å bli et rikt frøår på gran i år igjen forteller Gunnar Oveland ved Reiersøl planteskole, og det er pussig for vi hadde et godt kongleår så sent som i 1964 og det pleier å gå 10 år mellom hver gang" (AP 12.08.67). "Det var i 1967 god blomstring på gran syd for Dovre. En kan således si at det var et godt frøår. Dette var også tilfelle i visse strøk av Agder-fylkene. Melding om at sankingen av grankongler skulle avsluttes ble gitt 5. februar 1968" (Aaheim 1968). "Konglesettingen på gran i 1967 var meget god i lavereliggende strøk på Østlandet. Også i enkelte høyereliggende strøk og i Agderfylkene var det bra med kongler" (SD).

BLÅBÆR: "Vi kan gå i skogen og plukke blåbær, noen er der, men det er sørgelig lite" (GA 29.07.67). "Etter alle solemerker å dømmes er mengdene av skogsbærene sterkt varierende i år. Blåbærene er små der de er å finne" (ST 09.08.67). "Blåbærplukkingen er startet i Myklands-traktene, men plukkerne sier at det er svært så ujevnt bærår" (AP 25.08.67). "Til tross for den fine sommeren, er ikke bærhøsten så god som man kunne vente. Det gjelder såvel blåbær som tyttebær" (AP 31.08.67). "Det har vært uår når det gjelder blåbær og kirsebær" (AP 09.09.67).

1968: "Storsal av musegift i Bygland. Når sumaren ebbar ut, ser ein til kvar haust store mengder mus søkja i hus, der dei instinktmessig vil byggja seg vinterbol. I år opptre dei i serleg store mengder, og dei små krypa er slett ikkje velsedde i hus og hytter dei tek seg inn i" (FV 15.10.68). "Mens bestanden sist vinter var under middels i de fleste landsdeler og det ble forårsaket liten skade i skog- og hagebruket, ser bestanden nå ut til å ha økt i de sør-østlige deler av landet. Dette gjelder spesielt de lavere deler av Buskerud, Vestfold, Akershus og Østfold, hvor bestanden av klatremus har tiltatt betraktelig siden fjoråret. Lokalt har også bestanden av markmus økt noe i disse trakter, men ikke i samme grad som klatremus. I de sentrale og nordøstlige deler av Sør-Norge, på Sørlandet og i kystområdene nord til Trondheim innbefattet Sør-Trøndelag, er bestanden av begge arter fremdeles under middels" (Per Wegge, Statens viltundersøkelser, FV 19.11.68). "Musa mindre plagsom enn man hadde fryktet. – Heldigvis fikk vi mildvær igjen, etter snøværet og kulda tidlig i november, sier Per Wegge til Arbeiderbladet. Vi har også siden hatt temperatursvingninger, med slaps og frost om hverandre, og det er følgelig godt håp om å unngå de store skadevirkningene" (Arbeiderbladet 14.01.69). "Når det gjelder bestanden av smågnagere, så hadde vi en viss oppblomstring senhøstes 1968 og utover til vel nyttår 1969, men vinteren tok dem. Etter snøsmeltingen i mai så man bare ubetydelige tilfeller av musegnag og heller ikke mus" (Grasaas 1969).

1968 **EIK:** "Det går vanligvis mellom 5 og 7 år mellom hver gang eiketrærne gir stor nøtteavl, og denne høsten ser ut til å bli ganske rekordartet, for sjelden har vi sett så mye eikenøtter som i år" (FV 23.09.68). "Det er eikenøtter over alle grenser. Vi har ikke avertert engang, og likevel strømmer det inn sekkevis om dagene, kan bestyrer Gunnar Oveland fortelle i en samtale med Agderposten. – Hvor mye eikenøtter trenger dere i alt? – omkring 5–6 tonn, og dette kvantum er snart nådd. Det er virkelig et godt frøår for eikenøtter. Det er sjeldent å se slike store nøtter som i år" (AP 09.10.68). "På Sørlandet var det kolossalt med eikenøtter i høst, og det hadde ikke vært noen vanskelighet å plukke 50–60 tonn om det bare hadde vært eksportmarked for så stort kvanta. Men det var ikke utsikter til å få solgt mer enn 11–12 tonn, og derfor måtte vi stoppe all plukking av eikenøtter på et tidlig tidspunkt. Det var i grunnen bedrøvelig for det kan gjerne bli lenge til før vi får så godt år med eikenøtter, og folk ville gjerne plukke og selge til oss, forteller planteskolebestyrer Gunnar Oveland ved Reiersøl planteskole i Froland" (FV 12.11.68). "Det kom inn vel 13 tonn, men nå har de tørket såpass inn at det bare blir 11 å sende" (AP 18.11.68).

GRAN: "Konglesettingen på gran i 1968 var dårlig i Sør-Norge, noe bedre i Trøndelag" (Aaheim 1969).

BLÅBÆR: "Tiden er inne for blåbærturer, og takket være alt regnet i sommer er det blitt et meget bra bærår" (AP 24.07.68). "Modne tyttebær og blåbær skaper røre på Sørlandet. Bringebær fråtser man i, forteller Martin Solem" (Arbeiderbladet 24.07.68). "Fra mange kanter av landet blir det meldt at trosten er forsvunnet fra frukt- og bærhagene. Det er mye blåbær i år, og det er en lekkerbisker for trosten. Den har rett og slett forsvunnet til skogs, sier professor Bjarne Ljones ved Institutt for fruktdyrking ved Norges landbrukskole til NTB" (Arbeiderbladet 02.08.68). "Det tørre været ser ut til å ha tatt hardt på blåbærene. Tørken har bevirket at bærene ikke alle steder er å finne i det forønskede antall" (GA 13.08.68). "Det ser ut til at det blir et meget godt bærår i skogen i år. Blåbærplukkingen er ennå i gang og det ser også ut til at det skal bli godt med tyttebær. Det er bare å håpe at tørken i den siste tiden ikke har gjort altfor store skader" (AP 16.08.68). "Og mens vi snakker om bær, så kan vi fortelle at der fremdeles finnes en del blåbær i nærheten av byen" (GA 27.08.68). Bra også på Østlandet: "Store mengder blåbær og bringebær på Østlandet" (Dagbladet 30.07.68).

1969: "Det viser seg at det i løpet av våren og sommeren i år er blitt ganske store musemengder over de lavere deler av Sør- og Østlandet helt fra Vest-Agder til riksgrensen mot Sverige. I år har en ikke fått undersøkt nærmere hvilke musearter som for tiden gjør seg gjeldende men det er grunn til å tro at det i alle fall omfatter skogmus, markmus og klatremus" (Statens Viltundersøkelser, Nationen 13.10.69). "Utover sommeren og høsten økte smågnagerbestanden sterkt" (Grasaas 1971). "Sørlandsprat og matprat. For tiden er her museinvasjon, takk og pris det ikke er større dyr, de er vanskelige å få has på, lure som de er. Det er likt over hele bygden, musefeller er blitt mangelvare!" ("Pus", Aftenposten 15.11.69). "Frukttrærne på Dømmesmoen har klart seg bra. Hva med smågnagerne? – Vi regner med at de har gjort stor skade, men det er enda for tidlig å uttale seg om hvor mye de har ødelagt" (GA 16.04.70). Smågnagerskader på skog i Aust-Agder vinteren 1969/70 ifølge Christiansen (1975). I Evje og Hornnes over middels bestand av skogmus ifølge Olav T. Henhaug (viltrapport). Fra flere andre fylker ble det rapportert om klatremus: Oppland/Buskerud: "Naturen og dyrelivet i Vassfaret gjenstand for vitenskapelige undersøkelser. – Når det gjelder smågnagere setter vi ut klappfeller. Nå er det et gnagerår, og derfor rik tilgang av disse dyreartene. Det dreier seg vesentlig om arten klatremus" (Roar Selboe til Valdres 16.09.69). Hedmark: "Særlig farlig for frukttrærne er klatremusen, som opptrer i store mengder ved siden av den vanlige markmuse" (Aftenposten 11.11.69). Akershus: "Klatremusa har herjet stygt med granplantene på feltene til Løvenskiold på Fossum i vinter. – Det er utvilsomt klatremusa som har vært på ferde, sier Arne Dahl på plantefeltet og viser fram plantene som mangler topper" (TA 06.05.70).

1969 **EIK:** "Lite eikenøtter har det vært i år, Reiersøl Planteskole skulle ha levert 7 tonn til Danmark, men alt det sankerne strevde og la interesse for dagen så lyktes det likevel ikke å skaffe mer enn 4 tonn" (AP 25.11.69). "I 1969 ble eksportert 3650 kg" (G. Oveland, 04.12.70).

GRAN: "Konglesettingen på gran i 1969 var god i Sør-Norge, bortsett fra Agderfylkene" (Aaheim 1970).

BLÅBÆR: "Tvedestrand-redaksjonen: Folk som ferdes i skog og mark forteller at det er rikelig med blåbær, tyttebær, markjordbær og bringebær" (AP 14.07.69). "Evje. Blåbær er det lite av i år, medan det var godt med molter" (FV 13.08.69). "Der er rikelig med blåbær å finne, og det skulle kunne bli atskillige liter å frakte hjem for den flittige" (FV 16.08.69). "Blåbærene uteblir i kyststrøkene, skal vi tro dem som har trålt skogene for å skaffe seg billig råemne til sylt og saft. Her er praktisk talt helt blåst for dem ute ved kysten, selv på de mest årvisse stedene, men noen mil inne i landet skal det være flust med bær" (FV 20.08.69). "Akkurat nå bugner blåbærene under trær og mellom lyngrabber i milevide skoger over hele den sørlige del av landet" (FV 21.08.69). "Skogsbær av alle sorter er modne og av forbausende god kvalitet selv om det ikke er så mange som ønskelig var" (GA 18.09.69). "Mange distrikter har i år bra med blåbær, men det er lite som kommer på markedet" (Landbrukets Priscentral, Nationen 07.08.69). "Både blåbær, skinntryte og tyttebærproduksjonen var meget god" (Grasaas 1971).

1970: "Gjøvdal innvaderes av store stygge mus. Det har vært både skrevet og sagt at det dreier seg om jordrotter og vånd, og Eivind Mo kan nok til en viss grad være enig i at også disse har vært på ferde i åker og eng, men han mener at det er store mus av en bestemt type som nå igjen kommer inn i bygda. Det viser seg at med års mellomrom kommer de – ingen vet hvorfor" (AP 10.06.70). "Teikn på auke i dyrebestanden i Bygland. Det er rein invasjon av markmus og jordrotter" (FV 20.08.70). "I år er det usedvanlig mye smågnagere – hvorfor vet han ikke – men dermed har reven og rovfuglene nok å livberge seg på uten å gå på fugleungene. Disse smågnagerne er imidlertid så tallrike at de er litt av et problem. De tar grasrota og sist sommer gikk de på skogsplantene så det kan kanskje bare være bra at det også er mye rovvilt i skogen" (Nils Smeland, Åmli, til AP 15.09.70). "Museinvasjon i Bygland. Musene søker nå i hus, og det er rein invasjon mange stader" (FV 15.10.70). "Statens viltundersøkelser rekna med åtak av både markmus og klatremus i år og" (Bergens Tidende 19.11.70). "Av ryper har det vore ein del i liene nå framover våren. Enno ser det ut til å vere mykje markmus som rovviltet kan leve på og late det matnyttige viltet vere i fred" (FV 22.04.71). "Bestanden av smågnagere var enormt stor fra vår til høst" (Grasaas 1971).

1970 **EIK:** "Eikenøtter til Danmark skal Reiersøl Planteskole levere også i år. Det er mye nøtter i år, sier Gunnar Oveland til Agderposten. Det er omlag 5 tonn det er bedt om" (AP 03.10.70). "Det var ingen konglesanking i 1970, men Reiersøl planteskole organiserte sanking av 10,6 tonn eikenøtter for eksport til Danmark" (AAS).

GRAN: "I Trøndelagsfylkene og Nord-Norge var blomstringen på gran utmerket. Over Østlandet var den noe ujevn" (Aaheim 1971).

BLÅBÆR: "Skogsbær blir det svært ujevnt med etter den harde tørken, sier disponent [Arne] Askild [Gartnerhallen Arendal]" (FV 14.07.70). "Sommerens tørke har forårsaket at det blir lite skogsbær i år" (AP 20.07.70). "Det er ennå lite bær i skogen og de som finnes er små og tørre – særlig gjelder dette blåbær" (AP 29.07.70). "Folk i de indre bygder sier ellers at det heller ikke er så mye blåbær" (AP 05.08.70). "Selv om det nok ble hentet noen tonn tyttebær i bøtter og spann, ser det ut til å være heller under middels bærår, melder Agderpostens mann i de indre bygder" (AP 31.08.70).

1971: "I år er det helt minimalt med smågnagere" (Christen Landbø til AP 09.08.71). "På grunnlag av smågnagerfangster i ulike landsdeler, viltmeldinger og andre observasjoner, kan en gå ut fra at det er liten fare for skader av smågnagere i skog og hager til vinteren, melder Det Norske Skogforsøksvesen, avdeling for skader på skog" (FV 03.11.71). "Den store bestand av smågnagere sommeren og høsten 1970 forsvant totalt i løpet av vinteren. Våren og sommeren 1971 var det ytterst sjelden at man støtte på slike smådyr" (Grasaas 1972).

1971 **EIK:** "Det skal sendes intet mindre enn 6 tonn i høst, og det har ikke bydd på problemer å få inn partiet. I år har det dessuten vært godt med eikenøtter for plukkerne" (G. Oveland til AP 08.11.71). Eksportert mengde 5,9 tonn ifølge Aaheim (1976).

GRAN: "Blomstringen på gran var meget svak over hele landet. Det ble ikke sanket grankongler" (Aaheim 1973a).

BLÅBÆR: "Skogsbær blir det lite av på torvet i år" (GA 29.07.71). "77-årige Anna Ramse [Mykland] kunne bare bekrefte at blåbæra var både tørre og små og at det i det hele så mørkt ut for høstens skogsbær" (AP 07.08.71). "Rapporter fra de indre bygder forteller at det er riktig bra med blåbær på de steder som ikke var mest utsatt under tørken tidligere i sommer" (AP 13.08.71). "Blåbær er det svært lite av. De som finnes er små og tørre" (AP 24.08.71). "Det er som vi tidligere har sagt intet stort bærår, men folk finner sin vinterforsyning, later det til" (AP 16.09.71).

1972: "I mange områder er det f.t. museinvasjon, og det går hardt ut over bilene" (AP 27.10.72). "Et museår av de verste er det i de indre bygder" (AP 08.11.72). "Museinvasjon av de sjeldne" (TP 11.11.72). "At det blir fanget 8–10 mus på natta rundt omkring på bygdene er således ganske vanlig" (AP 13.11.72). "Store deler av en 1600 meter lang fjernstyringskabel ble gnagd fullstendig ren for isolasjon. Skorstøl krysningsstasjon ble satt fullstendig ut av drift. Det var små skogmus som brynet tennene på Statens eiendom. De var meget tallrike i Aust-Agder i høst" (Aftenposten 10.01.73). "På ettersommeren – august–september – begynte man å ane at et smågnagerår var i anmarsj. Bestanden har økt enormt – "den grå hær" har formelig sprutet opp og invadert hus, heim, hage, jord og skog" (Grasaas 1973). Fellefangst Birkenes (720 felledøgn): 43 skogmus, 8 klatremus, 1 markmus.

1972 EIK: "Planteskolebestyrer Oveland sier til Agderposten at han ikke nå kan si om det blir mangel på planter til våren. Hva med eikenøtter i år? – Det finnes så og si ikke eikenøtter, og vi har ikke kunnet ta på oss å levere" (AP 20.10.72).

GRAN: "Blomstringen på gran var meget svak over praktisk talt hele landet, unntatt i Vest-Agder" (Aaheim 1973b).

BLÅBÆR: "Blåbær er det en sann velsignelse av i skogen i år" (AP 27.07.72). "Det er flere år siden det har vært så mye blåbær i Agder-fylkene" (FV 28.07.72). "Det er et utmerket blåbærår i år. Det er bra overalt, sies det" (AP 04.08.72). "Vegårshei har i disse dager besøk av mange bærplukkere, det er særlig blåbær som er i skuddet, og det er svært mye av disse gode bær i år" (AP 16.08.72). "Det råtner nok bort massevis av blåbær i de indre bygder nå. Vi har ved selvsyn ved turer i skog og mark kunnet se at der er blått i blått – som nå blir ødelagt" (AP 30.08.72). "Sørlandsskogene var i sommer rikelig duket med skogsbær. Det gjelder spesielt blåbær. Man må mange år tilbake i tiden for å finne en så enestående rik bærproduksjon" (Grasaas 1973). "Det er massevis av blåbær i år" (Anders Selås, Vegårshei, dagbok). "Fylkesträdgårdsmästarna meddelade att 1972 var ett mycket gott år för blåbär över hela sydöstra Norge till och med Aust-Agder på Sørlandet medan det i resten av landet var dåligt" (Myrberget 1982b).

1973: "Det går mot et nytt stort museår på Sørlandet. I fjor var det langhalet skogmus som var på ferde i utallige horder. I år er det trolig mest korthalet markmus og klatremus som dominerer, forteller stipendiat Erik Christiansen ved Norsk Institutt for Skogforskning" (Sørlandet 24.10.73). "Resultatet fra den tidligere omtalte musefangst ved Skorstøl mellom Vegårshei og Gjerstad foreligger nå, og 90 % av de fangede dyr var klatremus. Det var satt ut 96 feller som stod i to dager. På de 192 felledøgn ble det tatt 55 klatremus, fire markmus, tre eksemplarer av arten liten skogmus, som i fjor godgjorde seg med kabelisolasjonen, og en spissmus" (FV 28.11.73). "Det var mye smågnagere i 1973" (Grasaas 1974). Smågnagerskader på plantefelt vinteren 1973/74 ifølge Christiansen (1981). Fellefangst Birkenes (720 felledøgn): 6 skogmus, 64 klatremus, 12 markmus.

1973 EIK: "Danskene vil ha eikenøtter fra A-Agder i år også. Det ønskes flere tonn. – Nei, det er ikke mye, i alle fall ikke i nabolaget her, men jeg tør ikke si generelt. Arbeidsformann Johannessen sier ellers at planteskolen gjerne står til tjeneste overfor helt nye plukkere med opplysninger som kan være til hjelp og til nytte for dem som måtte satse på å tjene seg en ekstraslant nå fremover" (AP 06.10.73). "Noe særlig godt nøtteår er det ikke i år, så arbeidsformann Olaf Johannessen venter ikke de helt store mengder. Bedre enn i fjor blir det nok, for da fantes det nesten ikke eikenøtter. Men opp mot noe rekordår med 10–15 tonn eikenøtter kommer man ikke" (FV 18.10.73). Se også uttalelse for 1974. Eksportert mengde 2,7 tonn ifølge Aaheim (1977).

GRAN: "På gran var det god blomstring og tilsvarende god konglesetting i høyere liggende strøk av Østlandet og Telemark" (Aaheim 1974).

BLÅBÆR: "I Birkenes-området er det forholdsvis bra med blåbær, særlig på skyggefulle og fuktige steder, sier herredsskogmester Salve Rosseland" (FV 01.08.73). "Det er ganske bra

med blåbær i de indre bygder" (AP 08.08.73). "Viltkonsulent Erling Dalane opplyser at de rapportene man har fått inn kan tyde på en viss lysning når det gjelder fuglebestanden. Det eneste som trekker noe ned er at det er lite bær i skogen i år, men stort sett skulle en likevel kunne vente en bedring, sier Dalane" (Tiden 08.08.73). "Der er ikke så lite tyttebær og blåbær å finne dersom en leiter i myrkanter og i nord-skråninger" (AP 04.09.73).

1974: "Det har vært en del smånagere i sommer, men noe stort gnagerår har det ikke vært" (Grasaas 1975). "Etter at smånagerbestanden i lavlandsområdene nådde en topp i fjor har det nå skjedd en sterk tilbakegang. I de fleste områdene er tilbakegangen så sterk at bestanden kan sies å ha brutt sammen, opplyser stipendiat Erik Christiansen ved Norsk Institutt for Skogforskning" (Nationen 30.10.74). Fellefangst Birkenes (720 felledøgn): 4 skogmus, 15 klatremus, 1 markmus.

1974 **EIK**: "For øyeblikket har man liggende 11 tonn eikenøtter til tørking på Reiersøl planteskole, og det er langt over fjorårets fangst. Da var det meget dårlig "eikenøtt-år", i år har man fått inn langt mer enn hva man hadde regnet med" (AP 12.10.74). Eksportert mengde 8,5 tonn ifølge Aaheim (1977).

GRAN: "På gran var det god blomstring og stort sett god konglesetting. Det var meget god konglesetting i Aust-Agder, Øst-Telemark, Vestfold og Buskerud" (Aaheim 1975).

BLÅBÆR: "Sørlandet er på det nærmeste ferdig med jordbærsesongen. Der det ikke har vært vanningsrestriksjoner og forbud mot vanning, har det stort sett vært et middels år for jordbær dyrkerne. Også for skogsbærene ser sesongen ut til å bli litt under middels" (Morgenbladet 20.07.74). "Blåbærråret er ikke så overvettets rikt i de indre bygder i år" (AP 31.07.74). "Ved kysten har blåbærene tørket opp" (AP 12.08.74). "Mens det på bygdene er ganske bra med blåbær, ser det ikke så godt ut for tyttebærhøsten" (AP 14.08.74). "Blåbær har det vært forholdsvis rikelig av i år" (GA 15.08.74). "Tross de sterke tørkeperioder som vi hadde utover sommeren ble det forholdsvis bra med skogsbær. Det gjelder både blåbær, tyttebær, skinntryte og krekling" (Grasaas 1975).

1975: "Bestanden av smånagere er nå meget liten, melder Norsk Institutt for Skogforskning. Det skulle derfor ikke være fare for smånagerskader i skog og hage til vinteren. Derimot meldes det at skogmusbestanden er på vei oppover og lokalt er ganske tallrike. Skogmusene trekker ofte i hus om høsten og kan gjøre skade innendørs" (TP 15.10.75). Fellefangst Birkenes (720 felledøgn): 15 skogmus, 4 klatremus, 0 markmus.

1975 **EIK**: "Danskene er også i år interessert i å få eikenøtter fra A-Agder, de trenger gjerne mange tonn. Men det vil vise seg å bli umulig å skaffe. Det er lite eikenøtter i år, og til nå er det ikke kommet inn til skolen mer enn omlag 100 kg" (G. Oveland til AP 27.10.75). Ingen eksport av eikenøtter.

GRAN: "På gran var det ingen eller bare svak blomstring og konglesetting i størstedelen av skogdistriktene" (Aaheim 1976).

BLÅBÆR: "Herredsskogmester Åsmund Jahr i Vegårshei-Tvedestrand opplyser at det blir minimalt med tyttebær å hente ut av skogen i år. Blåbæra står det bedre til med. Disse vokser på mer skyggefulle steder, og selv om resultatet ligger under et normalår skulle det være rikelig" (Tiden 01.08.75). "Det er uår for skogsbær. Molteblomsten frøs i vår, og blåbær og tyttebær ser ut til å tørke bort, forteller fylkesskogmester Paul Reine" (TP 02.08.75). "Nytt fra indre bygder. Folk sier at skogsbær er det lite av overalt" (AP 15.08.75). "Det ser ut som om tyttebærene skal gå fløyten i år. Det er nesten ikke bær i heiene, og det lille som finnes er inntørket og lite fristende. Situasjonen for blåbær er ikke stort bedre, men molter ser det ut til å bli litt av enkelte steder" (FV 26.08.75).

1976: "På Øst- og Sørlandet er bestanden stort sett meget lav, med unntak av lokale klatremusforekomster" (Christiansen 1981). Fellefangst Birkenes (720 felledøgn): 6 skogmus, 0 klatremus, 0 markmus.

1976 **EIK:** "Danskene liker godt eikenøtter fra Aust-Agder-skogene. Og nøtter har det ikke manglet på i år. – Det har kommet inn om lag 15 tonn, og jeg kunne godt ha klart å skaffe 50 tonn dersom det hadde vært nødvendig" (G. Oveland til AP 06.11.76). Eksportert mengde 12 tonn.

GRAN: "På gran var det meget god blomstring og konglesetting over størstedelen av skogdistriktene. Sist vi hadde et tilsvarende godt frøår var i 1964" (Aaheim 1977).

BLÅBÆR: "Kommer det ikke regn vil bærhøsten bli som i fjor, og den var ikke særlig bra. Vi håper på regn, sier fylkesskogmester Paul Reine til Agderposten" (AP 06.07.76). "Når det gjelder blåbær, ser det ut til at tørken gjør at vi ikke får det store blåbærråret denne gang" (FV 20.07.76). "Blåbær kan det nok finnes en del av på steder der grunnvannet ennå ligger forholdsvis høyt, men ellers er det ikke rare greiene" (AP 07.08.76). "Blåbærene tørket stort sett inn, og de som ikke gjorde det, var så tørre i kjøttet at de var nærmest uspiselige" (AP 06.09.76).

1977: "Museinvasjonen er enorm – gift og feller blir solgt i store mengder, men like fullt vrimler det av små energiske gnagere i husene. Maken til museinvasjon vi har hatt i høst er det heldigvis sjelden vi opplever" (AP 07.11.77). "Museinvasjonen i fylket er vanskelig å forklare. Det finnes massevis av skriftlige beretninger om mus, men likevel kan ikke herredsskogmester Ragnar M. Næss gi en fullgod forklaring på årets museinvasjon" (AP 11.11.77). "Kanskje 1977 vil gå inn i historien som det store museåret? Plagen har i hvert fall vært stor i høst, selv om den verste krisen ser ut til å være over" (GA 20.12.77). "Overalt hvor den lille skogmusa kommer til setter den i gang å gnage. Milliarder av mus oversvømmer nå hvert et krypinn over store deler av Østlandet og Sørlandet, og skadene begynner å bli påtakelige" (Nordisk Tidende 12.01.78). "Når det gjelder smågnagere, må det nevnes at det sommeren 1977 etter hvert bygget seg opp en stor bestand av disse smådyr. Den ble først ordentlig merkelig i september–oktober, da den "grå hær" invaderte både hytter og hus" (Grasaas 1978). "Skader på plantefelt i østre del av Aust-Agder vinteren 1977/78" (Christiansen 1981). Fellefangst Birkenes (720 felledøgn): 13 skogmus, 36 klatremus, 8 markmus.

1977 **EIK:** Ingen eksport av eikenøtter.

GRAN: "På gran var det ingen eller meget dårlig blomstring og konglesetting" (Aaheim 1978).

BLÅBÆR: "God villbær-høst sønnafjells. På mange steder kan også blåbærelskere se bærhøsten lyst i møte. Det er dosent Kåre Valseth ved Landbrukshøgskolen på Ås som opplyser dette til Nationen" (Nationen 18.07.77). "Se her, sier sjarmtrollet, Bente Christensen fra Øyestad, og viser fram de delikate blåbærene som det er en sann vrimmel av i skogene nå. Det var virkelig liv omkring i blåbærliene i Aust-Agder på denne fine søndagen som markerte at nå er juli over for denne gang" (AP 02.08.77). "Mye blåbær er det i år i de indre bygder" (AP 11.08.77). "Oppover i Åmli og Mykland var det parkerte biler langs hele veien. Og tyttebær var der. Slik overflod som av blåbær er det ikke, men det er likevel masse gode kalorier å hente i skogen denne høsten også" (AP 05.09.77). "I haust var det så mykje blåbær i skogane våre at turistar som ferdast der klaga over at dei skjemte ut sokkar og andre klædeplagg av alle disse elendige bærene som setter blåfarger som mest ikkje er til å få vasket av" (FV 18.10.77). "1977 var et meget godt år for skogsbær, både blåbær og tyttebær" (Grasaas 1978). "Det var bra med skogsbær i år" (A. Selås, dagbok).

1978: "Smågnagerår i 3 år fra 1977–79" (T. Grasaas, AP 21.11.80). "Det er generelt liten fare for smågnagerskader til vinteren på Østlandet, Vestlandet, Trøndelag og Helgeland. I de to nordligste fylkene, og på Sørlandet, er faren betydelig større" (E. Christiansen, Arbeiderbladet 05.12.78). Fellefangst Birkenes (720 felledøgn): 3 skogmus, 73 klatremus, 14 markmus.

1978 **EIK:** "Danskane ville så plent ha kjøpt meir eikenøtter, men vi såg oss ikkje tid til å ta imot og behandle meir enn ca. 12.000 kg" (G. Oveland til FV 23.11.78). "Reiersøl planteskole er den eneste i landet som kjøper og sender eikenøtter til Danmark. Det siste lasset er nettopp sendt, og årets leveranse kom opp i 12,3 tonn. Danskene ville gjerne hatt mere, det kunne godt ha vært levert 20 tonn. I Danmark har det nemlig så og si ikke vært eikenøtter i år. Her på våre kanter har det vært ganske mye" (AP 28.11.78). "11 300 kg eikenøtter er sendt til Danmark gjennom Reiersøl planteskole" (Aaheim 1979).

GRAN: "Blomstring og konglesetting på gran var stort sett under middels" (Aaheim 1979).

BLÅBÆR: "Tvedestrand: Det er ellers bra med skogsbær og godt med sopp" (AP 21.07.78). "Blåbær er det massevis av i skogene i år" (AP 25.07.78). "Det er ganske bra med blåbær i skogen, sier folk vi har snakket med, men ennå vet man intet om hvordan tyttebær-sesongen blir" (AP 01.08.78). "Blåbær tykkjest det vere mykje av i år, om ikkje nett så voldsomt som i fjor" (Olav D. Rike til Setesdølen 25.08.78). "Fylkesskogmester Reine har inntrykk av at det jevnt over har vært bra tilslag både av blåbær, der sesongen nå ebber ut, og av tyttebær" (FV 31.08.78). "Det har vært bra med blåbær i sommer" (A. Selås, dagbok).

1979: "Det tegner til å bli museår og det er enkelte huseiere som har tatt 30 mus i fellene" (AP 06.10.79). "En merkelig opplevelse hadde en Grimstadmann da han nylig la ut rottegift for å få bukt med museinvasjonen. Dagen etter var giften godt tildekket med hauger av flis, så her ble han åpenbart møtt av et effektivt mottrekk fra smågnagernes side" (GA 23.10.79). "Til sammen sto 50 standard klappfeller ute i 15 døgn, fordelt på 7 forskjellige fangstperioder/lokaliteter i nedbørfeltet. I løpet av denne tiden ble 60 smågnagere fanget, fordelt på 53 klatremus, 5 markmus og 2 liten skogmus. Toppfangsten rundt 26. mai ble foretatt i tørr blåbær-furuskog" (Røstad 1981). "I 1979 hadde man det 3. smågnagerår på rad, men fellefangst i høst tyder på at smågnageråret er i ferd med å ebbe ut, og man må vel regne med en sparsom bestand i 1980" (Grasaas 1980).

1979 **EIK:** "Reiersøl planteskole fekk tinging på minst 10 000 kg til Danmark og 5000 kg til Sverige. Men på grunn av den sure og kalde sommaren vart eikenøttene så små og dårleg utvikla, at det ikkje kunne nytte å setje i gang med nøttesanking, opplyser planteskolestyrar Gunnar Oveland til Fædrelandsvennen" (FV 26.11.79).

GRAN: "På gran var det ingen eller meget svak blomstring og praktisk talt ingen konglesetting" (Aaheim 1980).

BLÅBÆR: "Når det gjeld skogsbær, får vi helst inntrykk av at det er noko ujamt frå bygd til bygd. Blåbær er det bra med på sine stader og også tyttebær. Andre stader ser det ikkje så bra ut. Når alt kjem til spørs det om ikkje dei ytre bygdene får meir skogsbær enn dei indre bygdene" (FV 10.07.79). "Det er i år masse multer på Sørlandet og folk benytter mye av ferien til å plukke bær. Det er også bra med blåbær, og det ser ut for at det blir mye tyttebær i år" (AP 27.07.79). "Etter det herredsskogmester Svend Lauvrak opplyste til Sørlandssendingen i går vil det bli rikelig med tyttebær og bringebær. Blåbærene kommer litt seinere i år enn normalt, men det blåner kraftig etter hvert nå" (Tiden 31.07.79). "Det er rikelig med skogsbær i år, både blåbær og tyttebær, og kvaliteten er fin" (GA 23.08.79).

1980: "Men då det ikkje er smågnagarar er reven ute etter alt han kan finne av mat" (FV 23.01.80). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 0 skogmus, 22 klatremus, 2 markmus.

1980 **EIK:** "Vi må kanskje tilbake til 1940-åra for å finne så store mengder eikenøtter som i år" (G. Oveland, TP 27.09.80). "Også eksporten av eikenøtter har i år slått alle rekorder. Hele 21 tonn er blitt eksportert, til Sverige, Danmark og Tyskland" (AP 25.11.80). Eksportert mengde 21,225 tonn.

GRAN: "Blomstringen på gran var i 1980 svak over hele landet" (SD).

BLÅBÆR: "Bærplukkere melder om masse fine blåbær i år" (GA 26.07.80). "Det er tid for å dra på bærskau. Der er det mange gleder som venter – blåbær og ville bringebær i store mengder" (AP 29.07.80). "I år lyser det både i gult, rødt og blått i skogen. Blåbær og molter er modne flere steder, og det skal være mer å finne enn normalt" (FV 04.08.80). "Her finnes blåbær, ville bringebær og tytebær i store mengder" (Setesdølen 05.08.80). "Mange foretrakk en skogstur, hvor en kunne fråse i blåbær" (AP 11.08.80). "Overflod av bær i skogen. Helt siden barndommen har Øivind Vigeland Gundersen vært fast sommergjest i Øvre Landvik, de siste 20 år som tilsynsmann på Jonas Øglønds "Øyna". – Og aldri før har jeg sett så mye skogsbær her som i sommer, sier Gundersen. Forleden dag plukket jeg 10 liter bringebær langs en kort veistubb, og en annen dag kunne jeg sitte og håve inn fire liter blåbær uten å flytte på meg" (GA 14.08.80). "Det meldes om rødmende tytebærtuer og massevis av blåbær" (AP 23.08.80).

1981: "Enkelte steder i distriktet hjemses av store mengder mus. Foreløpig rekordfangst som er registrert i vår Tvedestrandredaksjon er 122 eksemplarer" (AP 29.07.81). "For dem som måtte lure på det, hovedvekten av smånagerne som herjer de sørlandske hjem for tiden er av arten skogmus. Dette kan nemlig konservator ved zoologisk avdeling på Kristiansand museum, Peter Valeur, fortelle til Agderposten. Hva kan årsaken være til den store musebestanden i år? Det har flere årsaker, men den viktigste er nok den uvanlig store forekomsten av eikenøtter i fjor" (AP 23.10.81). "I år er det museår! Det er skogmusa som vil inn i hus" (GA 28.11.81). "Musebestanden er på topp over hele landet og ikke bare begrenset til Sørlandet, hvor det ble meldt om den rene invasjon av smånagere. Leder for pattedyravdelingen ved Zoologisk museum, amanuensis Jørgen A. Pedersen, sier til Aftenposten at musene i år gjør seg gjeldende over hele landet" (Aftenposten 29.10.81). "Fra mange kanter av landet meldes det om rene invasjon av mus i kjellere og på loft. Det er vanligvis skogmusa som tar seg inn i bygninger i lavlandet når det går mot vinter. På fjellet er det ofte klatremusa som tar seg inn i hytter e.l." (AP 19.11.81). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 13 skogmus, 61 klatremus, 2 markmus.

1981 **EIK:** Ingen eksport av eikenøtter.

GRAN: "Blomstringen på gran var svak på Østlandet og Sørlandet. Konglesettingen på Østlandet, Sørlandet og Vestlandet var dårlig" (SD).

BLÅBÆR: "Vi har snakket med en rekke folk som til daglig ferdes i skog og mark, og de kan fortelle at vi går imot en dårlig bærhøst. Dette gjelder i første rekke blåbær, men tytebær er det også svært lite av. – Fylkesskogsjef Paul Reine steller ikke bare med skog og granbarkbiller, men skal også ha et lite øye med hva en kan vente seg av skogsbær. De rapportene han har fått inn fra forskjellige deler av fylket er ganske enslydende. Det er lite bær" (AP 26.08.81). "Konklusjonen på bæråret i de indre bygder er at så dårlig har det ikke vært på lang tid" (AP 22.09.81).

1982: "Nå var det først og fremst i fjor at det var et sånt skikkelig museår, men det betyr jo ikke at dyret ikke finnes i år" (FV 12.07.82). "Denne musvåkfamilien som holder til ved Kvisli på Vegårshei har vært kontrollert i vår og sommer. Det ble klekt ut 3 unger, men ettersom det er knapt på smånagere i år, endte det med at den største i kullet spiste opp sine to mindre søsken" (TP 17.07.82). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 0 skogmus, 9 klatremus, 1 markmus.

1982 **EIK:** "Danskene vil også i år gjerne ha mange tonn eikenøtter fra vårt fylke. Men i år er det lite nøtter, sier formann Olaf Johannessen på Reiersøl, til nå er det bare kommet inn omlag ett tonn" (AP 14.10.82). "Det var i år et dårlig frøår på eik. Det var sikkert kjøpere til 20–25 tonn" (GO, 15.11.82). Eksportert mengde 2,98 tonn.

GRAN: "Blomstringen på gran var meget svak over hele landet" (SD).

BLÅBÆR: "Blåbærene er nå modne de fleste steder, og observasjoner fra folk vi har snakket med går ut på at skogen i år bugner av store fine bær. Herredsskogmester Svend Lauvrak i Froland sier at skogsbærene er en ressurs som blir svært dårlig utnyttet – I år ser det også ut til

å blir svært bra med nær sagt alle slags bær" (AP 24.07.82). "Til tross for store lokale leveranser, kan Fuhr ta i mot adskillig mer frukt og bær enn de får nå. Særlig kirsebær og blåbær er mangelvare" (AP 04.08.82). "Vi går en meget elendig og mager bærhøst i møte, framgår det av en telefonrunde over det ganske land. Det ser helsvart ut fra nord til sør, og folk skal få store problemer med å fylle syltetøyglassene sine med blåbær, tyttebær eller molter. Bærforekomstene er langt under det normale, kan fagfolk fra alle landsdeler fortelle" (Dagbladet 14.08.82). "Blåbærene er nå på sitt fineste, men det er tydelig at den tørre sommeren har gjort sitt. Mange steder er bærene små og tørre, men finner man de rette stedene er det bare blått i blått" (AP 16.08.82). "Sommeren 1982 ga som kjent et bedrøvelig resultat for blåbærplukkerne" (GA 05.07.83).

1983: "Fangstresultat på null smånagere i mai gjorde at man måtte regne med et stort eggtap også i år" (Spidsø & Stuen 1983). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 2 skogmus, 1 klatremus, 0 markmus.

1983 **EIK**: "Det ble nesten ingen eikenøtter fra Aust-Agder til Danmark i fjor, 50 kg var resultatet" (GO, 14.04.84).

GRAN: "Hos gran var blomstringen svært god i hele Sør-Norge til og med Trøndelag. Den rike konglehøsten 1983 har gitt mer enn 10.000 kg nytt frø" (SD). "Det største problemet vi har hatt å stri med er at konglene begynte å kaste frø mye tidligere enn ventet" (fylkesskogmester Ragnar M. Næss, AP 22.11.83).

BLÅBÆR: "Gårdbruker Torjus Vierli på Vegårshei ser heller mørkt på blåbær- og tyttebærsesongen i år" (AP 30.07.83). "Det blir jevnt over dårlig med blåbær og tyttebær ute ved kysten i år" (FV 02.08.83). "Gert Mogensen ved "Åmli Blomster" mottar både blåbær og tyttebær. Hun forteller at folk ikke er så villige til å plukke blåbær i år, de er nemlig ikke så lette å finne" (AP 20.08.83). "Noko stort blåbærår er det ikkje. I solbakkane, der det har vore særst tørt, er det mest ikkje bær, medan det på skuggesida er bra" (AP 22.08.83).

1984: "Folk på bygdene seier det er museår. I Åmli seier folk det er "eit museår borti alle veggjar". Og i Gjøvdal er det ein mann som ikkje berre har det travelt med å drive musejakt, han tel fangsten og. På 14 dagar fann mannen ut at han hadde teke livet av 142 mus" (AP 08.11.84). "Høstarbeidet i hagen burde vært unnagjort før den første frosten, sier bygartner Ove Bach i Grimstad – Folk må være spesielt oppmerksomme på at vi er inne i et gagerår. Mus har en frapperende evne til å gå løs på barken særlig til unge frukttrær under snøen" (AP 13.11.84). "Mye mus, men ikke rekord" (AP 17.11.84). "En mann i Aust-Agder har fått gulrotavlingen sin betraktelig redusert på grunn av mus" (FV 26.11.84). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 3 skogmus, 24 klatremus, 2 markmus.

1984 **EIK**: "Enorme mengder med eikenøtter. Jeg trodde ikke jeg skulle ha satt i stand et slikt maskineri... Det er tidligere bestyrer ved Reiersøl Planteskole, Gunnar Oveland, som uttaler seg. Han sikter til den enorme respons årets eikenøttsanking har gitt" (GA 16.10.84). "Det var kolossale masser av eikenøtter" (GO, 25.03.85). "1984 var et uvanlig rikt frøår på eik" (AAS). Eksportert mengde 42 tonn.

GRAN: "Til tross for svært god frøsetting på gran i Sør-Norge året før, var det også en del blomstring i 1984, fortrinnsvis i høgereliggende strøk på Østlandet. I de øvrige landsdeler var det svak eller ingen blomstring" (SD).

BLÅBÆR: "Av skogsbær er det begynt å komme blåbær som det skal være mye av i år" (AP 23.07.84). "Det er massevis av bær i skogen i år. Særlig blåbærene vil slå til for fullt" (FV 24.07.84). "Det er en sann overflod av bær i år. Gert Mogensen (Åmli) tok i løpet av en dag imot ett tonn blåbær" (AP 04.08.84). "Til sammen har forretningen mottatt 13 tonn av de blåe bær, og det er mye" (AP 30.08.84). "Erfarne skogsfolk og bærplukkere mener at det er flere år siden at skogsarealene i Gjerstad, Vegårshei og Risør-distriktet har kunnet oppvise så store mengder av delikate blåbær, som nå i år" (AP 28.08.84). "Det er bra med blåbær i år" (A. Selås, dagbok).

1985: "Det generelle inntrykket er at det er godt med småvilt i hele fylket i år, sier viltkonsulent Helge Lyngstad. Det var godt med smågnagere i fjor og enda mer i år, og det virker gunstig inn på mulighetene for det matnyttige viltet" (TP 24.08.85). "Ellers er det jo høgsesong for mysnane – jeg har både rotte- og musefeller i godt utvalg, forsikrer Skaali" (AP 14.12.85). "Invasjon av mus er årsaken til at tannklinikken ved Øyestad ungdomsskole på Asdal nå stenger sine dører" (GA 09.01.86). "Sjefmusefangerne, rektor Tor Duvold og vaktmester Rudolf Fjellhaug mener at giften, som ble lagt ut første gang tredje juledag, julefred skulle det være også for smågnagere, nå har tatt knekken på musebestanden. Men den påfølgende stank ble så ille at distriktstannlegen så seg nødt til å stenge kontoret" (FV 16.01.86). "Sentralsykehuset i Aust-Agder hadde i fjor høst flere pasienter til observasjon etter at de var smittet av mus" (AP 06.10.86). "Smågnagerskadene har gått ut over alle fylker unntatt Akershus, Oslo og Oppland" (Anonym 1985). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 2 skogmus, 62 klatremus, 5 markmus.

1985 EIK: "I disse dager er folk fra Jomfruland i øst til Søgne i vest i gang med å plukke eikenøtter for Gunnar Oveland. – Det er i grunnen ganske mye arbeid med nøttene. Man må røre i dem hver dag for at de ikke skal begynne å spire. Det er et arbeid jeg stort sett klarer på egenhånd, men i fjor var det så mye at jeg måtte ha hjelp til selve røreprosessen. I år blir det nok lettere, det ser ikke ut til at vi får så mye nøtter" (FV 05.10.85). "Gunnar Oveland sier til Agderposten at det er betydelig mindre eikenøtter i år sammenlignet med for eksempel i fjor, men en god del kommer nok likevel til å bli sanket og solgt" (AP 07.10.85). Statsskovenes Planteavlsstation og Det Danske Hedeselskab kjøpte 2,2 tonn, men opplysninger for de øvrige oppkjøperne mangler.

GRAN: "Når det gjelder gran, var det et gjennomgående trekk for hele landet at det bare var sporadisk blomstring i 1985" (SD).

BLÅBÆR: "Utsiktene så langt viser at både blåbær, tyttebær og molter ligger bra an i løypa. Fylkesskogsjefen [Paul Reine] sier at alt tyder på at det nå vil bli et jevnt godt år" (AP 03.07.85). "Mye blåbær ser det ut til å bli i skog og mark. Tørken tidligere i sommer har likevel ført til at bærene vil bli noe små" (AAB 23.07.85). "Moltene svikter. For andre skogsbær kan det bli et brukbart år" (TP 27.07.85). "Kjenner du blåbærplassene kan du raskt plukke 10 liter på en time i år" (GA 01.08.85). "Og blåbær er det jevnt bra med. Skjønt noe kronår er det ingen som vil snakke om i traktene rundt Oslo" (Aftenposten 08.08.85). "Det er virkelig soppår i år. Ellers meldes det om godt med skogsbær. Flere bærplukkere og erfarne skogsfolk som Agderposten har vært i kontakt med hevder at det i år er mye både av blåbær og tyttebær" (AP 30.08.85). "Det er bra med bær i skogen" (AP 06.09.85).

1986: "I de fleste landsdeler har det vært et såkalt svartår hva smågnagere angår" (Aftenposten 07.03.87). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 5 skogmus, 12 klatremus, 1 markmus.

1986 EIK: "Tidligere i høst kunne småflokker med nøtteskriker stadig observeres i rak flukt over Jæren lavland. Med jevne mellomrom, 4–6 år, slår produksjonen av eikenøtter feil i dens naturlige utbredelsesområde, og dermed er en masseforflytning eneste utvei for å overleve" (Stig Frode Olsen, Stavanger Aftenblad 10.12.86). Ingen eksport av eikenøtter.

GRAN: "Når det gjelder gran, var det nesten ingen blomstring sønnafjells i 1986" (SD).

BLÅBÆR: "Bærplukkerne er i full gang med å sanke blåbær i skog og hei på Sørlandet. Det store blåbæråret får vi neppe, men mengdene ser lovende ut, ifølge Terje Smestad, daglig leder i Kristiansand og Opplands Turistforening. Men det spørs om ikke blåbærene noen steder kan ha tørket inn på grunn av den lange tørkeperioden vi hadde tidligere i sommer, sier Smestad. Tradisjonelt er Ivelandstraktene og Oggevann det mest populære blåbærstrøket" (FV 18.07.86). "Tørken på forsommeren har redusert utsiktene til en bra blåbærsesong. Blåbærene burde vært her nå, men vi har ikke sett noe til dem og har heller ikke importert noen hittil i år, sier Arild Kallevig på Gartnerhallens importkontor (Aftenposten 20.08.86).

1987: "Det går etter sigende mot et livlig museår igjen. En fortvilet mann som har fått ledningene i bilen sin avnagd av mus etterlyser et eller annet middel han har hørt om men ikke vet hva er" (AP 10.11.87). "Jeg har hatt samme problemet selv inntil jeg fant på å strø møllkuler rundt bilen. Dette sier en morgenfrisk Skare-mann på direkten" (AP 11.11.87). "Etter hvert som det blir kaldere vil en liten skapning med store ører, lang hale og kvasse tenner søke seg mot hus og hytte. Med sine sylskarpe tenner knasker skogmusa seg lett gjennom plast og tre. Selv ikke en betongvegg ser ut til å stoppe den krabaten" (AP 18.11.87). "Møllkuler mot mus er bare tull, påstår en oppgitt Hisøy-mann på vår direkte-telefon 21 122. Mus nummer 11 er fanget i garasjen – til tross for at han har lagt ut all verdens med møllkuler" (AP 26.11.87). "Det flunkende nye orgelet i Eide kirke er i løpet av sommeren og høsten blitt angrepet av mus" (GA 10.12.87). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 12 skogmus, 9 klatremus, 1 markmus.

1987 **EIK:** "Tilgangen er meget liten og nøttene er veldig små. Nå er kulden begynt og jeg tviler på om nøttene blir modne denne høst" (GO, 21.09.87). Ingen eksport av eikenøtter.

GRAN: "Når det gjelder granen, var blomstringen god på Øst- og Sørlandet" (SD). "Selv om det langt fra dreier seg om de samme mengder man hadde i rekordårene 1954 og 1964, er det et relativt bra kongleår i den sønnenfjelske del av landet i år" (Nationen 07.10.87). "Omkring 18 tonn kongler regner man med blir det endelige resultatet etter kongleinnsamlingen som nå pågår i Statens frøplantasje i Austad, tilknyttet Lyngdal planteskole. Det er ny rekord, idet forrige kongleår som var 1983, innbrakte 12,5 tonn" (FV 04.11.87).

BLÅBÆR: "Ujevn moltehest. Tyttebær og blåbær behøver man derimot ikke lete lenge etter. Over hele landet blåner og rødmer det tuevis innover skog og åpent terreng" (Nationen 31.07.87). "Har du vært på bærtur i år? Paul Henrik Martin Zienér Gundersen, Myra: Så klart har jeg vært på bærtur i år, og det opptil flere ganger. Familien har også vært i skogen i år, og da plukket vi blåbær som det er veldig bra med i år" (AP 19.08.87). "Erfarne bærplukkere i Gjerstad, Risør og Vegårshei, som Agderposten har vært i kontakt med, hevder at det er rikelig med blåbær og bringebær til alle som vil skaffe seg vinterforsyning av skogens matkammer. Forekomsten av disse to bærsorter er veldig variert, men enkelte steder i østfylket er der store mengder å hente" (AP 25.08.87). "O-SM på Herefossheia. Det er mye skogsbær i løypeterrenget, så det går an å kombinere både å følge med orienteringsløpet og å plukke bær" (AP 04.09.87). "Folk som har plukket bær ved Modum og i Grenlandsdistriktet, forteller til Nationen at de sjelden har sett så mye blåbær" (Nationen 03.09.87).

1988: "Viltkonsulent Helge Lyngstad mener det er lovende utsikter foran årets småviltjakt. Dette skyldes store kull, samtidig som det er ekstra mange smågnagere, forteller han" (AP 10.09.88). "Hver høst går mus til angrep på NATO-anlegget på Hørte. Men i år har mus i hundretall møtt sin overmann. Åsmund Haugebo har nemlig utviklet NATO's nye hemmelige våpen, og over 200 gnagere har gått i vaktmesterens solide felle" (GA 01.09.88). "Så mye prat mann og mann imellom om store musefangster rundt om på bygdene som i den siste tiden har man knapt hørt maken til. Så spørres det da om det er Tor Haugeas i øvre deler av Froland som har rekorden. Han har nemlig fanget 340 mus fra "invasjonen" begynte og frem til i dag" (AP 11.11.88). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 17 skogmus, 80 klatremus, 4 markmus. Fellefangst Gjerstad (660 felledøgn): 1 skogmus, 74 klatremus, 0 markmus.

1988 **EIK:** "I år er det noen eikenøtter. Behovet er stort og vi kan i høst ta imot ubegrensa mengder" (G. Oveland, GA 15.09.88). "I lang tid har det vært eksportert eikenøtter fra Aust-Agder til Danmark. Gunnar Oveland har drevet med dette arbeidet i 40 år, nå er også sønnen Torgeir kommet inn i bildet. Og i år kan danskene ta imot alt som kan leveres" (AP 21.10.88). "Forholdene i år ser bra ut når det gjelder temperatur og godt vær under blomstring. Men noen særlig god tilgang er det ikke og veldig vekslende fra sted til sted" (GO, 09.08.88). "Kvaliteten er noe av det beste som er blitt levert Danmark gjennom de mange år jeg har ledet dette. Alle har vært godt fornøyd og kunne gjerne ha tatt imot mere" (GO, 29.11.88). Se også uttalelse for 1989. Eksportert mengde 22,16 tonn.

GRAN: Ikke frøår, se uttalelse for 1989.

BLÅBÆR: "Apropos dyr, så meldes det fra såkalte velinformerte kilder at det skal være mye bær i naturen nå. Både blåbær og multer slår til for fullt" (AP 23.07.88). "I år er det bærår! Det bugner av blåbær og villbringe bær i skogen" (GA 23.07.88). "Skogsprøyting i hele Setesdal. Bærplukkere skulle likevel ikke ha grunn til å klage, mener skogeiere i Setesdalen Fædrelandsvennen har vært i kontakt med. Med de uvanlig store forekomstene av tyttebær og blåbær det er i år, skulle det være nok til alle" (FV 18.08.88). "Moltesesongen er over, men utsiktene for bærhøsten ellers er uvanlig gode over hele Telemark" (FV 19.08.88).

1989: "Tidligere i sommer ble det meldt om en masse smågnagere som indikerer at rovviltet får mattilgang nok uten å gå på det matnyttige viltet. Det tegnet derfor til å bli en god jakt sesong, men midt i juli ble det kjemisk rent for smågnagere i mange områder" (Willy Sjøvaag til TP 07.09.89). "I 1988 og 1989 var store deler av S-Norge til tider preget av gode smågnagerforekomster, både i fjell, indre skogtrakter og kyststrøk. I Aust-Agder varierte nok smågnagerbestanden en del med henblikk på tid og sted; mest stabilt gode forhold var det trolig i fylkets midtre deler" (Bengtson 1990). Fellefangst Vegårshei (400 felledøgn): 0 skogmus, 12 klatremus, 0 markmus.

1989 **EIK:** "Nå har jeg ikke plass til flere nøtter. Derfor er jeg nødt til å be folk om å ikke plukke flere for leveranse til oss. Vi greier rett og slett ikke å ta imot dem. Dessuten frykter vi at det kan bli vanskelig å få avsetning på alle disse nøttene, sier Torgeir Oveland mildt fortvilet over kjemperesponsen. I fjor var det vanskelig å få tak i nøtter, mens det i år har vært en voldsom overflod" (AP 29.09.89). Eksportert mengde 24,81 tonn.

GRAN: "Det går mot et nytt frøår på gran. Dette er ganske unormalt all den stund det bare er to år siden vi hadde et godt kongleår og gjennomførte et betydelig sankeprogram. Bestyreren ved Statens Skogfrøverk på Hamar, Ingvar Fystro, har ingen formening om hvor mye kongler som vil bli sanket inn, men tror det vil dreie seg om maksimalt 80 tonn" (Nationen 01.08.89). "Statens skogfrøverk på Hamar startet året [1990] med 30,2 tonn frø, derav 26,2 tonn granfrø, på lager. Dårligst dekning har man når det gjelder gran og furu over henholdsvis 700 og 650 meter. Sen blomstring, dårlig frømodning og kraftige insektangrep i året som gikk må ta skylden for dette" (Agder 05.01.90).

BLÅBÆR: "Han henger seg opp i bagateller i saksbehandlingen i stedet for å gå på det rent skogfaglige, sier Vegårsheis herredsskogmester Jens Arild Kroken. Han mener ellers at det er spesielt gunstig å sprøyte med glyfosat i år, fordi det nesten ikke er skogsbær" (TP 08.08.89). "Det blir ikke toppår for bær i Østlandsområdet. Blåbærene er i ferd med å bli modne, men er små på grunn av tørken" (Aftenposten 10.07.89). "Utsiktene for skogsbær er ikke de beste i år, særlig har blåbær og molter blitt skadelidende av tørken" (Nationen 10.08.89).

1990: "Jeg har hørt at det er et ekte museår i år, og den påstanden kan jeg godt være enig i, skriver Magnus Pedersen på Brokeland til Go'morn: Jeg har fanget 60 mus og lurer på om det er noen som har fanget flere" (AP 03.11.90). "Tusenvis av mus er henrettet i kjellere og loft og mye annet har hendt i uken som gikk" (AP 10.11.90). "Karameller for mus. Da blir åten akkurat passe stor, sier musefangeren, som ellers har gått helt surr med tallet over høstens store musefangst" (AP 21.11.90). "Musetipsene har strømmet inn til oss – fra folk over hele fylket!" (AP 22.11.90). Fellefangst Gjerstad (1355 felledøgn): 8 skogmus, 78 klatremus, 0 markmus.

1990 **EIK:** "I omlag 30 år har det vært plukket og samlet eikenøtter fra Aust-Agder. Gunnar Oveland har vært som en slags "hovedforhandler". Nå er en ny sesong avsluttet, og 25 tonn skal sendes til våre venner i syd. Det kunne sikkert vært sanket mye mer, men vi har valgt å stoppe med dette for i år. Nøtter er det en god del av" (AP 09.10.90). Eksportert mengde 29,6 tonn.

GRAN: Ikke frøår, se uttalelser for 1992.

BLÅBÆR: "Vekstforholdene i skogen har vært gode i år. Bær og sopp i store mengder venter bare på å bli plukket av ivrige hender" (AP 11.08.90). "Skogtraktene i Telemark bugner over av c-vitaminrik blåbær, men i fjelltraktene meldes det om et dårlig multear" (TA 27.07.90). "Mens bringebærsesongen er over, er det fremdeles bra med blåbær i distriktet vårt, ikke minst litt høyt i terrenget" (Vestmar 13.08.90). "Det er veldig bra med blåbær i år og brukbart med tyttebær. Molter er det derimot lite av" (Varden 16.08.90).

1991: "Jeg vil nevne 1991 og til dels 1992 og 1994 som år da smågnagere var vanlig å finne på reirkanten [hos kattugle]" (Eikeland 1995). "Det ser ut til å bli et brukbart rypeår helt sør i landet. De gode utsiktene sørpå skyldes nok først og fremst at det bygger seg opp til smågnagerår over store deler av Sør-Norge" (AP 06.09.91). Fellefangst Gjerstad (1330 felledøgn): 1 skogmus, 112 klatremus, 1 markmus.

1991 **EIK:** "Også i år er det interesse for norske eikenøtter fra Aust-Agder. Tilgangen på nøtter ser ut til å være ganske god" (G. Oveland, GA 17.09.91). "Er det mye eikenøtter i år, Gunnar Oveland? Ja, det viser seg at det er mer enn det man skulle tro. Til sammen skal vi sende 20–30 tonn til Danmark, og det første lasset har alt gått" (AP 17.10.91). "Sankinga er nå avslutta og resultatet er godt" (GO, 01.11.91). Se også uttalelse for 1992. Eksportert mengde 31,6 tonn.

GRAN: Ikke frøår, se uttalelser for 1992.

BLÅBÆR: "Anne Jortveit (24) fra Landvik, tidligere leder for Senterungdommen og med praksis som gruppesekretær for Senterpartiets stortingsgruppe har tatt det store spranget. Fra politikk på Løvebakken til halvdags journaliststilling i Grimstad Adressetidende. – Jo, det er aldeles deilig å være på Sørlandet. Vet du at jeg mandag var ute og plukket seks liter med blåbær? Det er ekstremt mye bær i år. Det var bare å stå på samme plassen og nærmest håve inn" (FV 26.07.91). "Det ser ut til å bli et godt bærår i år. En liten tur i skogen rundt Arendal i helgen resulterte i flere bøtter med bringebær og blåbær" (AP 13.08.91). "Frøydis Kile i Mykland er godt kjent i de indre bygder. Og etter det hun kan opplyse ser det ut til å bli et noenlunde normalt bærår" (AP 27.08.91). "Noe blåbær er det omtrent overalt så sant det er blåbærbusker, men mange steder er de små, og det kan være et stykke mellom hvert sted der de er riktig mange og fine, sies det" (Varden 19.08.91).

1992: Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 16 klatremus, 0 markmus.

1992 **EIK:** "I år skal det leveres mellom 10 og 15 tonn. Gunnar Oveland sier at generelt sett ser det ut til å være noe mindre eikenøtter i år sammenlignet med i fjor, men på enkelte steder kan det likevel være ganske mye" (AP 28.09.92). "Det blir ikke den store eikenøttsamling som vi trodde. Vi får ikke inn de kvantum som danskene vil kjøpe" (GO, 06.10.92). Se også uttalelse for 1993. Eksportert mengde 5 tonn.

GRAN: "200 hektoliter grankongler bør samles i Vest-Agder i år, sier fylkesskogmester Mjåland. Det er bare om å gjøre å få nok i år, for det har ikke vært et så godt frøår på fem-seks år" (FV 20.08.92). "Vi ser meget optimistisk på utsiktene til å få et topp frøår på gran i høyereliggende strøk, sier bestyrer av Statens Skogfrøverk på Hamar, Gunnar Haug. Haug opplyser at forholdene ikke er like lovende for gran i lavere strøk. Her er det blant annet en del insektskader" (Nasjonen 14.09.92). "Det ble ikke sanket grankongler i Aust-Agder på grunn av sterke insektangrep og lavt frøutbytte" (AAS).

BLÅBÆR: "Tørken og varmen har ødelagt for bærhøsten. – Det ser veldig dårlig ut, man kan gå lange strekninger i skogen uten å se et eneste bær, sier skogbruksleder Anders Frydendal. Det er nesten ingen blåbær, men fortsatt er det en liten mulighet for at det blir litt tyttebær" (TP 06.08.92). "I Setesdal er det molter som i et normalår. Bare blåbærplantene ser ut til å ha fått problemer på grunn av den regnfattige sommeren" (AP 11.08.92). "Men på skyggefulle steder og i myrdrag er det blåbær å finne, dog noe mindre enn vanlig" (Varden 08.08.92).

1993: "Jeg vil si at ufortærte smånagere på reirkanten [til kattugle] var et sjeldent syn i 1993" (Eikeland 1995). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 4 skogmus, 12 klatremus, 0 markmus.

1993 **EIK:** "Gunnar og Torgeir Oveland skal i år prøve å få levert omlag 10 tonn eikenøtter til Danmark. Er det mye eikenøtter i år? – Nei, i grunnen ikke. De er dessuten små på grunn av at det var kaldt i juli og august" (AP 06.10.93). "Vi har denne høst bestilling på noe over 20 tonn til Danmark. På grunn av den forholdsvis kjølige sommer er nøttene noe små, men ser gode ut. Vi regner med å klare dette kvantum i år. I fjor var det for lite nøtter" (GO, 09.09.93). "Jeg ser alt nå at tilgangen på nøtter ikke blir så stor som ventet. Blomstringen så lovende ut, men sommeren ble for kald og nøttene ble ikke så store som de skulle" (GO, 18.10.93). Eksportert mengde 6,535 tonn.

GRAN: "For andre år på rad har det vært mye kongler på grana i Sør-Norge. Dette året var konglemengden størst i den sørøstligste landsdelen" (Solberg 1993). "Det ble sanket 493 kg grankongler i 1993" (AAS).

BLÅBÆR: "En vennslamann har greid å plukke 13 liter blåbær i løpet av en time. Det foregikk i Birkenes, og det var tjukt av bær der han plukket. Jeg har aldri sett så mye bær som i skogen i år, sier han" (FV 03.08.93). "Fortsatt finnes det en del skogsbær som bærer sin farge med verdighet, men om ikke lenge forsvinner også de" (AP 25.09.93). "Det har vært bra med tyttebær og blåbær i sommer" (A. Selås, dagbok). "Familiefiskedag ved Fagervann søndag 29/8. Mye bær og sopp" (TA 27.08.93).

1994: "Disponent Paul Songe-Møller har problemer med å skaffe nok feller til austegdenes intense musejakt. Nettene har blitt lange og kulda har satt inn. Inn har også utallige små skogsmus kommet, så nå spennes fellene i de tusen hjem. Jeg hørte om en kar på Vegårshei som tok 60 mus på en helg, humrer Paul Songe-Møller. Økolog Johan Christian Frøstrup kan bekrefte at vi er inne i et smånagerår" (AP 09.11.94). "I Sør-Norge har det vært smånagerår" (AP 01.09.94). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 3 skogmus, 158 klatremus, 0 markmus.

1994 **EIK:** "Dessverre er ikke tilgangen på nøtter særlig god i år" (G. Oveland, GA 20.09.94). "Gunnar Oveland har i mer enn 40 år vært mellommann og mottaker for eikenøtter fra vår landsdel. Nå starter en ny sesong, men etter det han har sett er det ikke de store mengdene i år" (AP 27.09.94). "Blomstringen på eika var god. Enten har bestøvinga vært dårlig, eller tørkesommeren har gjort sitt, for det blir ikke mye nøtter" (GO, 30.08.94). "Ved mine mange årlige turer i begge Agder-fylkene kunne jeg tidlig si at det ikke ville bli noe stort nøtteår på Sørlandet. Litt bedre enn i 1993" (GO, 04.01.95). Eksportert mengde 13 tonn.

GRAN: "Statens skogfrøverk sank lite frø og konglar i 1994. Årsaka til dette var dårleg frøsetjing hos bar- og lauvtree (Landbruksdepartementet, St. prp. nr. 1, 1995–96).

BLÅBÆR: "Stor bærvariasjon. Tørkesommer mange steder til tross, det er fullt mulig å sikre seg skogsbær til fryseren. – Bruker man hodet og leter i terrenget etter fuktige steder, finner man blåbær også på Østlandet, sier informasjonskonsulent Morten Brusell i Aust-Agder Skogselskap. Kontrasten til mengden med blåbær og molter i Tingvoll i Møre og Romsdal er imidlertid slående, sier Brusell etter et besøk nordpå denne uka" (Nationen 15.08.94). "Blåbær og tyttebær tørker inn i Skien" (Varden 26.07.94). "Blåbærene har tørket inn over store deler av Østlandet, og hvis det ikke snart kommer skikkelig med regn, går det samme veien med tyttebærene i Telemark, Buskerud og Hedmark" (Nationen 26.07.94).

1995: "Det er ikke museår i år" (Finn Backer Midbøe, Agder 13.12.95). "I Solhomfjell ser det ut til at smånagerne har opprettholdt overraskende høye bestander etter det høye nivået høsten 1994. Dette er særlig tydelig for bestandsnivået om våren, mens bestandene ikke ser ut til å ha økt særlig mye i løpet av sommeren" (Framstad 1996). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 77 klatremus, 0 markmus.

1995 **EIK:** "I om lag 40 år har Gunnar Oveland fra Froland sørget for innsamling av eikenøtter til Danmark. Han sier at det ser ut til å være ganske mye nøtter i år" (AP 13.10.95). "I forrige "Hjørnet" skrev vi at Gunnar Oveland i Froland var i gang med ny sesong med innsamling av eikenøtter. Det VAR han, men han ble nærmest oversvømmet med nøtter, slik at det måtte sies stopp. Sesongen i år ble derfor meget kort, og han sier til oss at han fikk inn mer enn de 20 tonn som var målet for årets sesong" (AP 17.10.95). "Det var nok av nøtter på Agder-kysten" (GO, 04.12.95). "Produksjonen av eikenøtter var god" (SF). Eksportert mengde 40 tonn. [Fra og med dette året har det vært mulig å skille ut eksportert mengde fra kommunene Grimstad, Arendal og Froland, som var 18 tonn. Fordi Oveland Planteskole fra og med 2002 hovedsakelig kjøpte nøtter herfra, oppgis for sammenlignings skyld kun eksporten fra disse tre kommunene for alle videre år.]

GRAN: "Gran hadde rik blomstring og frøsetting i høyereliggende og nordlige områder. Det varme været kom imidlertid seint, så modningen ble dårlig i utsatte områder. Det var lite skader av sopp og insekter når en ser bort fra lavereliggende områder på Østlandet og Sørlandet hvor det var relativt lite kongler" (SF).

BLÅBÆR: "Om det er lite blåbær på buskene i skogen så ser det i hvert fall lovende ut for hageblåbærene på Moseid i Vennesla" (FV 01.08.95). "På Sørlandet har det vært veldig tørt, men det ser ut til å bli godt med blåbær og tyttebær" (Aftenposten 22.08.95). "Kanskje det er på tide å gå i kjelleren og finne fram bærplukkerne. Selv om det er lite bær i skogen etter den tørre sommeren, kan det være deilig med en tur" (GA 21.09.95). "Stort sett er det veldig bra med blåbær over hele fylket. Fylkesskogmester Jakob Vaskinn sier at det tegner bra for skogsbærene i høst" (TA 02.08.95).

1996: "Jeg har ikke tro på noen stor invasjon nå, men av erfaring vet vi at skogmusa er aktiv på denne årstiden, sier John Magne Nygård i Anticimex" (AP 27.12.96). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 4 klatremus, 0 markmus.

1996 **EIK:** "Frøsettingen på lauvtrærne var under middels" (SF). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 1 tonn.

GRAN: "Gran blomstret svakt i lavlandet i Agder, i sørlige deler av Østlandet og deler av Vestlandet" (SF).

BLÅBÆR: "Helga 5.–7. juli reiste vi fra Sirdal til Kvinnen, videre til Gaukhei [Bygland] og så til Ljosland i Åseral. Vi kan garantere at så mye blåbær som det blir i fjellområdene våre i år, har det ikke vært på lenge" (FV 12.07.96). "Det tegner til å bli masser av blåbær og tyttebær" (Paul Mjaaland, AP 27.07.96). "Kari Olsen fra Fevik har vært mye ute i skogen for å plukke blåbær, men årets beholdning er heller dårlig. Nå har jeg lett både i Øyestad og i Åmli, men resultatet er nedslående" (AP 09.08.96). "Ifølge amanuensis Sigurd Assev ved HIAs avdeling på Dømmesmoen er det ingenting som tyder på at høstens fangst av blåbær eller tyttebær skulle gå over i historieboken på noe som helst vis. Verken hva gjelder overflod eller det motsatte" (AP 31.08.96). "Det ser ut til å bli et dårlig bærår i skogen" (A. Selås, dagbok). "Blåbær er det til dels mykje av" (Varden 22.07.96). "Et godt år er ventet for blåbær og villbringebær i Telemark, melder fylkesagronom Marita Oxum derfra" (Aftenposten 27.07.96). "Det opplyses at det er noe blåbær over alt, men ikke de store mengdene, for tyttebær er det altfor tidlig" (Varden 26.08.96). "Det er fine bærtrakter i Siljanmarka. En skulle ikke langt ut fra løypetraseen før blåbær og tyttebær sto klar for plukking i solide mengder" (Varden 03.09.96).

1997: "I mange områder er det snakk om den rene museinvasjon og når det blir knapt om mat tyr smågnagerne til bilens ledningsnett og gummislanger" (AP 27.10.97). "På mange steder er det for tiden stor museinvasjon og det går hardt utover bilene" (AP 28.10.97). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 5 skogmus, 84 klatremus, 1 markmus.

1997 **EIK**: "Totalt kjøper danskene 50 tonn eikenøtter fra den norske sørlandskysten i år" (Varden 04.11.97). "Eikenøtter har det vært mye av i høst. Men nytt av året er at ca 3 tonn av de nøtter Ovelands planteskole sendte til Danmark gikk videre til Irland" (AP 03.01.98). "Forekomsten av eikenøtter var god" (SF). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 37,85 tonn.

GRAN: "En svak blomstring på gran ga ikke grunnlag for konglesanking" (SF).

BLÅBÆR: "Rune Sævre ved miljøvernavdelingen i fylkeskommunen ser fram til mange bærturer i skog og mark. God blomstring, flott sommervær og fravær av tørke har lagt grunnlag for mye bær i skogen. Blåbæra er fullt modne og tyttebæra er på vei" (AP 25.07.97). "Rapporter Aust-Agder Blad har fått, tyder på at det går mot en ettersommer og høst med massevis av skogsbær. Det ser altså ut til at både blåbær og tyttebær har greid seg utmerket gjennom rekord-sommeren, kanskje først og fremst takket være alt regnet som falt i slutten av juni" (AAB 29.07.97). "Kronår for bær. En skogens mann fra de indre bygder rapporterer at det er uvanlig mye skogsbær i år. Blåbæra er nå på det aller fineste" (AP 02.09.97). "Årets bærhøst er den rikeste på mange år. Blåbær og tyttebær står innbydende og venter på å bli høstet. Det er bær overalt" (P. Mjaaland, AP 13.09.97). "Det er veldig mye tyttebær i år, men ujevnt med blåbær, noen steder er det ganske bra" (A. Selås, dagbok). "I år er det svært mye skogsbær, det vil si blåbær, tyttebær og villbringe bær" (Varden 12.08.97). "I år er det masse blåbær og tyttebær, men for de siste er det ennå litt tidlig" (Varden 30.08.97).

1998: "Bestanden av liten skogmus er rekordstor langs Sørlandskysten" (AP 06.07.98). "Skogmusa yngler som aldri før, og nå har den invadert distriktets jordbæråkre der den volder stor skade. – Jeg har aldri sett eller hørt om noe lignende! Det sier fylkesagronom Hans Birger Nilsen om museinvasjonen i jordbæråkrene til Lars Sveen på Hjembu" (AAB 17.07.98). "Det tyter tydeligvis fram mus i store antall nesten overalt. Til og med øyene i skjærgården blir besøkt i et av de verste museår i manns minne på Sørlandet. – Mus eter opp skogen også. Skogbrukssjef Per Olav Granheim har tatt skadene i nærmere øyesyn og sier at tusenvis av nye furuplanter har blitt musemat" (AAB 21.07.98). "Den høye musebestanden i år har ført til langt flere tilfeller av den smertefulle virussykdommen musepest. Smittekilden ligger hos klatremusa" (AP 16.09.98). "Vi har hørt mye om museinvasjonen på Sørlandet i år. Det er ikke bare i privathus at musa herjer. Nylig registrerte vi at den også hadde inntatt Holt kirke" (AP 19.09.98). "Våren og sommeren 1998 oppviste lokalt svært gode bestander av smågnagere i Aust-Agder. Det kunne se ut som om bestanden var tettest øst i fylket. Lokalt var nok sommeren 1998 i så henseende enda bedre enn den legendariske 1979-sesongen" (Pfaff & Harveland 1998). "Førstekonservator Roar Solheim på Agder Naturmuseum er mer enn sedvanlig interessert i mus. – Så sent som i begynnelsen av desember satte jeg ut 300 feller på forskjellige steder i Vest-Agder. I løpet av et døgn fanget jeg 64 mus, delt 50/50 mellom liten skogmus og klatremus" (AP 30.01.99). Fellefangst Flaten, Åmli, juli (354 felledøgn): 88 skogmus, 94 klatremus, 5 markmus. Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 33 skogmus, 80 klatremus, 0 markmus.

1998 **EIK**: "På sommereik var det en del nøtter i enkelte områder, mens vintereik hadde lite nøtter og til dels dårlig frømodning" (SF). Se også uttalelse for 1999. Ingen eksport av eikenøtter.

GRAN: "Nå oppfordres skogeierne i fylket om straks å sanke grankongler. Det er gode penger å tjene, sier skogbrukssjef Morten Hedegart i Birkenes. Det er "kongleår" i granskogen, et godt frøår, sier skogbrukssjefen" (AP 12.10.98). "Været på sensommeren og høsten har vært dårlig, og alle prosesser i naturen har gått sakte. Det gjelder også modningen av grankonglene, og derfor kommer kongleplukkingen i gang først nå i oktober" (Drammens Tidende og Buskeruds Blad 21.10.98). "Alt i alt kan blomstring og frøsetting på gran karakteriseres som moderat til middels god. Etter en kald sommer ble frømodningen dårlig i høyereliggende områder. De sydligste delene av landet har hatt lavt frøutbytte enkelte steder" (SF).

BLÅBÆR: "Dei som prøver seg etter molter har lite utbytte, då mykje av blomen fraus bort i vår. Blåbær er det meir av, men små og sure i smaken, då dei ingen solmogning har fått" (Torkel K. Rostøl, FV 01.08.98). "Det er ikke multer i strøka her i år, heller ikke blåbær" (A. Selås, dagbok). "Mange tror at det ikke finnes bær i skogen i Skiensområdet, men det er feil. I områdene Nisterud og mot Valebø er det masse blåbær og bringebær, det blir mye tyttebær, og i tillegg er det mye sopp. Så kom dere ut i skogen, oppfordrer en dame fra Skien" (TA 20.08.98). "I høst sies det at det ikke er skogsbær å oppdrive i Nedre Telemark. Hverken blåbær eller tyttebær" (TA 27.08.98).

1999: "Hvor er alle musene? 1998 er gått over i historien som det store museåret på Sørlandet. 100, 200, opp til 500 mus gikk i fellene i ett og samme hus. Nå er musene borte. Eller kommer de igjen til våren?" (AP 30.01.99). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 2 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 2 skogmus, 1 klatremus, 0 markmus.

1999 **EIK:** "Gunnar Oveland begynte med innsamling av eikenøtter i 1953. Han bekrefter at det ikke er noe godt år. – Under middels. I fjor var det ingenting, men neste år blir det bra. Den fine sommeren i år har lagt et godt grunnlag for det, sier han. Med så lite nøtter som det er i år, vil han ta imot alt han får inn" (AP 22.11.99). "Sommer- og vintereik hadde middels bra med nøtter i Vestfold og Agderfylkene" (SF). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 12,9 tonn.

GRAN: "Etter en rik granblomstring i 1998 var det i år ingen eller ubetydelig blomstring" (SF).

BLÅBÆR: "Skogen bugner av saftige blåbær, og det er nok av bær. En fuktig juni måned og varme soldager siste halvdel av juli og begynnelsen av august har gitt resultater" (P. Mjaaland, AP 14.08.99). "I år er det store mengder blåbær i skogen" (AP 10.09.99). "Det er meget bra med bær i Siljanskogene. Blåbær og tyttebær finnes i rikt monn som vanlig rundt i skogen" (TA 31.07.99). "Slik ser det ut for bærhøsten i Norge, med grunnlag i en ringerunde VG har gjort til landbrukskontorene i flere fylker. Telemark: Normale forekomster av blåbær og brukbare utsikter for tyttebær senere i høst" (VG 31.07.99).

2000: Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 17 skogmus, 13 klatremus, 1 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 15 skogmus, 1 klatremus, 0 markmus.

2000 **EIK:** "Selv om det ikke er toppår er det likevel kommet inn mer enn 30 tonn eikenøtter til Oveland Planteskole i Froland" (AP 24.10.00). "Tilgangen på eikenøtter varierte en del. I Akershus, Telemark og Aust-Agder var det bare moderate forekomster, men den var god i resten av utbredelsesområdet" (SF). Se også uttalelse for 2001. Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 15,15 tonn.

GRAN: "Grana hadde noe blomstring og frøsetting i enkelte høyereliggende områder i Oppland, Telemark, Buskerud og indre strøk av Hordaland, men frømodningen var jevnt over dårlig" (SF).

BLÅBÆR: "Kurver er mer enn én gang fylt med gyldne kantareller og bøtter med blåbær og tyttebær er på plass i fryseren" (P. Mjaaland, AP 14.10.00). "Blåbær blir det nesten ikke noe av" (TA 15.07.00). "Nissedal: Årets bærhøst ser ut til å bli dårlig. Selv om det er litt tidlig å si noe om tyttebærsesongen, ser det ut til å bli lite blåbær" (TA 18.08.00).

2001: Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 2 skogmus, 34 klatremus, 1 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 19 skogmus, 23 klatremus, 0 markmus.

2001 **EIK:** "Oveland Planteskole har kjøpt nøtter for 600 000 kroner. – Så sant danskene vil kjøpe nøtter blir det plukking. I fjor hadde vi ikke mer enn vi måtte, mens i år kunne vi sikkert fått inn det dobbelte" (GA 06.10.01). "Torgeir Oveland kan fortelle at i år har det vært svært mye eikenøtter, partiet på 40–50 tonn som skal til Danmark er fullbooket" (AP 08.10.01). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 23,775 tonn.

GRAN: "Skogoppsynets registreringer viste ingen eller bare svak blomstring og frøsetting på gran i 2001" (SF).

BLÅBÆR: "Helen Hansen forteller at bærsalget i høst har vært bedre enn på lenge, og at det jevnt over har vært flotte bær. Bærhøsten har vært bedre enn på lenge, og det har nok lokket mange til skogs. Nå er det stort sett bare tyttebær som er igjen for plukking. De fleste steder har blåbærene begynt å drysse" (P. Mjaaland, AP 20.09.01). "Om hvem som blir statsminister? Om det blir sol eller gråvær? For meg er det bare en ting som frister, for hele skauen bugner av multe og blåbær" (Karl Fredin, TA 08.08.01). [Se forøvrig intervju med Fredin i 2003 og 2006.]

2002: *Fellefangst Gjerstad (329 felledøgn): 0 skogmus, 8 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 4 skogmus, 22 klatremus, 0 markmus.*

2002 **EIK:** "Det er med eikenøtter som med mye annet, årene og "avlingene" er ikke like gode. Torgeir Oveland sier at i år har det vært et elendig år, det er bare kommet inn om lag 700 kg" (AP 04.11.02). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 0,77 tonn.

GRAN: "I kyststrøk i Sør-Norge og i vestlandsfylkene var det svak konglesetting" (SF). "Det varslede kongleår på gran ble ødelagt av sopp og insekter" (AAS).

BLÅBÆR: "Bærhøsten i lavlandet ligger an til å bli middels god. Det kan bærplukker gjennom 60 år, Kåre Øynes, fortelle. På Planteforsk Apelsvoll forskningscenter på Landvik i Grimstad, sier Randi Seljåsen at det blir en relativt normal bærhøst i lavlandet" (AP 07.07.02). "Det ser ikke ut til at det blir noen stor blåbærhøst i år" (GA 31.08.02). "Blåbær alt nå. Det var tidlig, det er minst to uker før det som er normalt. Det sier lederen for Naturvernforbundet i Telemark, Jon Ingebretsen. Ingebretsen tror heller ikke at det blir et kjempeår med bær. – Av det jeg har sett så ser det ut til å bli et normalår, sier han" (TA 10.07.02).

2003: *"Hundrevis av mus har invadert det nye drømmehuset til Jan [avbildet med en skogmus], Grethe og lille Kim André Kråkedal. Familiens årelange drøm om "det gode liv" på Vegårshei er knust" (AP 19.11.03). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 5 skogmus, 13 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 47 skogmus, 40 klatremus, 0 markmus.*

2003 **EIK:** "Oveland Planteskole, her representert ved Torgeir Oveland, har levert 20 tonn eikenøtter til Danmark. I år har mengden av eikenøtter variert fra sted til sted" (AP 11.11.03). "Alm, ask, bøk og eik hadde stort sett god frøsetting i utbredelsesområdet" (SF). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 17,465 tonn.

GRAN: "Skogoppsynet rapporterte fra ingen til svak konglesetting i både lavere og høyere strøk på gran i 2003" (SF).

BLÅBÆR: "Finn frem bøtter og spann og ta en tur i skogen for å plukke bær. I skogene på Vegårshei står blåbærene store og fine og er klar til plukking" (TP 26.07.03). "I skogen bugner det av gratis blåbær. Høyskolelektor og biolog ved Dømmesmoen, Ingunn Espedal, synes det er trist med den sterke nedgangen av folk som ikke plukker selv. Ifølge biologen er det en god blanding av regn og varme som har gitt oss et godt bærår" (AP 07.08.03). "I høst har jeg plukket 360 liter blåbær, 120 liter tyttebær, 40 liter molter og noe tranebær, forteller den ivrige turmannen [Karl Fredin]" (TA 29.11.03).

2004: "I år er det lite smånagere" (FV 19.06.04). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 1 skogmus, 49 klatremus, 1 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 2 skogmus, 34 klatremus, 0 markmus.

2004 **EIK**: "Tilgangen på eikenøtter er svak i Østfold, mens den fra Vestfold til Rogaland er god til meget god" (SF). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 10,25 tonn. Mye nøtter i Vegårshei, ca. 15 liter på referansetreet. Store nøtter.

GRAN: "Skogoppsynets registreringer viste en varierende konglemengde på gran i hele landet og en må betegne tilgangen som svak til god. Enkelte kommuner i Nordland, Troms og Agderfylkene hadde de beste forekomstene" (SF).

BLÅBÆR: "Meldinger fra bærslogen hittil tyder på at det blir bra med tyttebær, men at blåbær og molter er mer variert på grunn av frostnetter i blomstringstiden" (AP 26.07.04). "Det har vært litt for tørt for blåbærene i år, men villbringe bærene er litt mer robuste, sier Ingunn Espedal, biolog ved Dømmesmoen" (AP 05.08.04). "Visst finnes det blåbær. Vi var fire personer som i helgen fant 30 liter i Gjøvdal og 30 liter i Skjeggdal-traktene, forteller Kari Olsen. Men det må letes innover i skogen for forekomstene er lokale" (AP 13.08.04). "Jeg ble proteksjonistisk forbannet forleden dag. På en av våre flotte, kanskje den beste kolonialhandelen i Grenland. Der de solgte belgiske blåbær og hollandske bringebær. På tross av at jeg hadde sett frodige bringebærhager og blått-i-blått så langt øyet kunne se her i Telemark i flere uker nå. Derfor har jeg, i bare denne uken, benket meg tre ganger i naturens egen gourmetrestaurant. Hovedretten, som det er så mye av i år – de er så store, søte og strålende at jeg med glede skal fortelle om turen og området om du lurer..." (Ove Mellingen, TA 24.07.04). [Se forøvrig uttalelser av Mellingen for 2009 og 2015–2018.] "For tiden bugner det av sopp og bær i Fyresdalstraktene" (TA 09.08.04).

2005: "Roar Solheim sier det i år er museår langs hele Sørlandskysten. Det er først og fremst liten skogmus og klatremus som det er så mye av i år" (Lindesnes 11.10.05). "I år er det museår, og skadedyrfirmaet Pelias har dagene fulle med å fjerne mus og rotter fra bolighus og bedrifter. – Det er utrolig mye mus overalt. Antallet er firedoblet fra i fjor, sier Tor Ole Dalen, distriktssjef i Agderfylkene" (AP 10.11.05). "85 år gamle Børge Kylland i Birkenes har i høst fanget godt over 1000 mus og betegner årets museinvasjon som den verste" (FV 11.11.05). "Fylkesgartner Sjur Tveito sier at det ennå er uråd å si noe sikkert om frostskaedene på frukttrærne, men så vidt han kan se, så blir de ikke store. Derimot har markmusene ikke gjort så rent lite skade mange steder. De har operert nede på stammen så vel som helt oppe i greinene" (AP 18.04.06). Telemark: "Fire personer er smittet med musepest i Telemark. Det er spesielt klatremus som er smittebærere, opplyser Arne Brandtsæter ved Folkehelseinstituttet til NRK" (Tidens Krav 26.10.05). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 14 skogmus, 72 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 109 skogmus, 110 klatremus, 2 markmus.

2005 **EIK**: "Tilgangen på eikenøtter varierte fra svak til god i utbredelsesområdet" (SF). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 0,44 tonn. Lite nøtter i Vegårshei, ingenting på referansetreet.

GRAN: "Skogoppsynet rapporterte om ingen til svak konglesetting på gran i de fleste kommuner" (SF).

BLÅBÆR: "Multene er nå gule på myrene, men det er lite å finne i år. Blåbær ser det også dårlig ut med" (A. Selås, dagbok). "Paul Eriksen hos Forsøksringen i Telemark bekrefter at frost i blomstringsperioden har ført til problemer for epledyrkerne. Forklaringen på trostens umåtelig appetitt på moreller denne sommeren skyldes ifølge Eriksen at det blir en elendig blåbærsesong" (Varden 19.07.05).

2006: Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 5 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 4 skogmus, 8 klatremus, 0 markmus.

2006 **EIK:** "Det er tonnevis med eikenøtter i de sørlandske skoger, og de fleste av dem ligger nå på bakken. Til nå har Oveland kjøpt 12–15 tonn. Men han har bestillinger på over 30 tonn, men klarer ikke å få inn så mye" (GA 14.10.06). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 16,135 tonn. Mye nøtter i Vegårshei, ca. 20 liter på referansetreet.

GRAN: "Skogfrøverket ble tidlig klar over at 2006 kunne utvikle seg til et godt frøår. Skogoppsynet rapporterte om meget god konglesetting på gran opp til høydelag 6 på Østlandet, mens den var god til meget god i høydelag 7–9" (SF).

BLÅBÆR: "Fylkesskogmester Oddbjørn Årdalen [Vest-Agder] sier det er et uvanlig godt bærår, og han bekrefter det mange eldre folk har sagt til oss: De kan ikke huske maken. Dessuten kom det noen regnskyll, slik at ikke tyttebærene tørket ut. Blåbærene gjorde delvis det. Men på fuktige plasser har det også vært uvanlig godt med dem" (FV 07.09.06). "Kåre Ellingsen i Grimstad forteller om et uvanlig godt blåbærår i år. Han har selv vært ute i skogen og bokstavelig talt plukket i bøtter og spann" (GA 21.09.06). "Det er bærår i år, og nå er de for sent ute, de som ikke har fått bærene i fryseren. Men selv om vi skriver oktober, er det ennå form og god smak på de fleste blåbærene" (P. Mjaaland, AP 02.10.06). "I år er det et enormt godt blåbærår på Sørlandet" (Agder 04.10.06). "I lågare skog- og heitrukker, der resultatet av den rike bløminga synest å vera best, tar det nå etter kvart til å bli mogne bær. Blåbæra, som mognast omtrent parallelt med molta i dei ulike høgdelag og lokalitetar, blir det stadvis mykje av, men det tørre veret vil nok redusere storleiken og kvaliteten elles" (Jon Ingebretsen, Norsk Naturskule, Varden 24.07.06). "Jeg er oppe i 150 liter blåbær foreløpig, men har tenkt det skal bli 200 før jeg gir meg i høst, smiler han [Karl Fredin]" (TA 06.09.06).

2007: "Hele 200 mus på 24 timer. Det er den foreløpige rekorden fra *Anticimex* på antall fangede mus på Agder" (AP 03.11.07). "For de små skogmusene handler veldig mye om vinteroverlevelse. Vanligvis bukker mange av dem under i løpet av vinteren – men det skjedde ikke i fjor. Nei, i vinter var det mye mat tilgjengelig. Det var mye eikenøtter på bakken, det var gode frø på grantrærne og det var mye skogsbær. Det gjorde at mange flere overlevde og kunne formere seg på våren, sier direktør Ovin Udø ved Agder naturmuseum og botanisk hage. – Vi snakker like mye om mus som om været for tida. Og det startet jo så tidlig. Allerede i sommer, sier Nils Børre Kylland ved Fossane Sag og Bygg i Herefoss" (AP 03.11.07). Telemark: "Deler av Telemark har museår med ekstra store bestander av mus i år. Nær kysten er det mest skogmus, mens innlandet er mest plaget av klatremus" (Varden 28.11.07). Fellefangst Gjerstad (1491 felledøgn): 93 skogmus, 59 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 151 skogmus, 66 klatremus, 0 markmus.

2007 **EIK:** Ingen eksport av eikenøtter fra Grimstad, Arendal og Froland. Lite nøtter i Vegårshei, ingenting på referansetreet.

GRAN: "Skogoppsynet rapporterte stort sett om svak konglesetting på gran opp til 350 m o.h. i hele landet. I høyere strøk varierte den fra ingen til god" (SF).

BLÅBÆR: "For mange sørlendinger er det nok på torvet skogsbærene må hentes i høst" (FV 06.08.07). "I år som det er lite bær i skogen, og dermed så som så med niste på sydenturen for denne fuglen" [gråtrost] (P. Mjaaland, AP 11.10.07). "Har dessverre ikke fått plukket blåbær i år. Det har vært litt bær på denne kanten, men ikke i store mengder" ("Sigrid, Sørlandet", nettsiden Hagegal, Skravleforum for hagegale, 29.08.07). "Det er dårlig med blåbær i år, små og tørre er de som finnes" (A. Selås, dagbok). "Kan det for øvrig være en sammenheng mellom dårlig blåbærhøst og glupske mus og smågnagere, tro?" (TA 04.09.07).

2008: "Det er nå svært mange sultne løskatter i boligfeltene, etter at et herlig museår for lengst er forbi" (AP 13.11.08). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 0 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 11 skogmus, 9 klatremus, 0 markmus.

2008 **EIK:** "Det bugner av eikenøtter i Sørlandsskogene. Nesten rekordår, ifølge Torgeir Oveland ved Oveland Planteskole" (AP 11.09.08). "Tilgangen på eikenøtter må betegnes som svak til god. Det ble imidlertid meldt om til dels meget gode forekomster i enkelte områder på Agderkysten" (SF). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 13,25 tonn. Mye nøtter i Vegårshei, vel 10 liter på referansetreet.

GRAN: "Skogansvarlige i kommunene rapporterer hvert år om skogtrærnes frøsetting til Skogfrøverket. Med bakgrunn i disse registreringene må konglesettingen på gran betegnes som ingen til svak i alle høydeler og i alle områder" (SF).

BLÅBÆR: "Det går mot en rik bærhøst. Det er lenge siden vi har opplevd maken til blomstring av blåbær, tyttebær og molter som i år" (P. Mjaaland, AP 28.06.08). "I år så det veldig lovende ut for blåbæra. De blomstra veldig bra, men tørken i mai har nok redusert mengden av blåbær betraktelig" (Helge Andreassen, Arendals Tidende 26.07.08). "Tynt med blåbær. Aud Andersen, og Knut og Åse Aanonsen kjørte til Skiftenes for å finne blåbær. De fikk noen liter, men det var skrale greier. Neste gang vil de dra lenger på landet" (GA 19.08.08). "Høsten har ennå ikke meldt seg, så denne spalte anbefaler en tur til skogs for å sjekke blåbærtuene. Det er visst ikke noe stort bærår, men den som leter, den finner" (GA 23.08.08). "Blåbærsesongen synger på siste verset nå, men ennå er det bær i høyden" (P. Mjaaland, AP 11.09.08). "Bringebær er det mye av. Blåbæra derimot ser det ikke lyst ut for, i hvert fall ikke i Siljan" (Varden 04.08.08). "Mens det var heller skralt med blåbær i de nedre delene av distriktet i sommer, så er tyttebærforekomstene atskillig bedre" (Vestmar 09.09.08).

2009: "Det kryr av mus. De siste dagers jakt i garasjen har gitt skremmende resultat" (P. Mjaaland, AP 09.09.09). "Skadedyr-firmaet Anticimex i Aust-Agder merker ekstrem pågang av folk som trenger hjelp til å bli kvitt mus. Og Felleskjøpet selger gift og feller som aldri før. – Nå er det enormt mange mus langs kysten. Vanligvis kommer de ikke før nærmere november, sier John Magne Nygård i Anticimex Agder" (AP 19.09.09). "Det kryr av dem. En av Tvedestrandspostens lesere fanget 13 mus i garasjen i går" (TP 09.11.09). "Etter 2009-sommerens masseforekomst av liten skogmus ble det kollaps i bestanden senhøstes" (Kjøstvedt 2010). Fellefangst Gjerstad (1285 felledøgn): 10 skogmus, 11 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 128 skogmus, 69 klatremus, 0 markmus.

2009 **EIK:** Se uttalelse for 2010. Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 0,48 tonn. Lite nøtter i Vegårshei, ingenting på referansetreet.

GRAN: "Registreringene viste at gran stort sett hadde svak konglesetting i hele landet" (SF).

BLÅBÆR: "Adressa har imidlertid fått tips om at blåbærene trives som bare det denne sommeren. Det bugner visst over i skog og mark" (GA 18.07.09). "Blåbær er det tross den langvarige tørken i sommer ikke så dårlig med her på våre kanter" (AAB 18.07.09). "Skogen bugner av blåbær. I år er skogen full av næringsrike blåbær nær sagt fra hav til hei" (Arendals Tidende 11.08.09). "Regnet i store deler av juli og august la en demper på badelivet, men i bærskogen var det bare fryd og gammen. Blåbær og tyttebær vokste seg store og smakfulle, og henger fristende over alt. Riktignok er det litt variert hvor en drar for å plukke blåbær, men finner en de rette plassene er det fort gjort å fylle spannet" (P. Mjaaland, AP 02.09.09). "Regnværet i juli og på ettersommeren ser ikke ut til å ha skadet blåbærene, som bærer godt, til og med nå da det bærer mot høst" (GA 05.09.09). "Fortsatt er det også store mengder med blåbær og tyttebær å finne i høyere strøk" (Odd Helge Liestøl, nettstedet Visit Sørlandet Blogg, 07.09.09). "Ingen steder i verden smaker blåbærene som her i Norge. Og aldri har jeg noensinne sett så mye som i år" (TA 28.07.09). "Det ser ut til å bli en god bærhøst i skog og mark. Blåbær er det mye av og når det gjelder tyttebær begynner det å lyse rødt i tuene"

(Vestmar 20.08.09). "Meget rik blåbærhøst. Hele Vestmar-distriktet opplever en usedvanlig rik bærhøst" (Vestmar 27.08.09).

2010: "Etter mange magre år med skogsfugl ser det ut til å gå mot bedre tider. I høst er det registrert en markert oppgang i bestanden i Aust-Agder. En fin vår i klekkesiden og ikke minst et rikt smågnagerår har gjort underverker" (AP 27.10.10). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 4 skogmus, 81 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 9 skogmus, 101 klatremus, 0 markmus.

2010 **EIK:** "I år er det så mye eikenøtter i sørlandsskogene at daglig leder Torgeir Oveland ved Oveland planteskole i Froland må si nei til plukkere som vil selge nøtter. – Også i år har vi fått forespørsel fra Danmark om å levere eikenøtter, og vi vil sanke dette i Arendal- og Grimstad-området. Det er enormt mye eikenøtter i år, sier Oveland. I fjor, derimot, var det ifølge gartneren omtrent ingenting" (AP 24.09.10). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 15,975 tonn. Mye nøtter i Vegårshei, ca. 15 liter på referansetreet.

GRAN: "Videre er tendensen god blomstring i indre deler av Aust-Agder og svak blomstring i Vest-Agder og langs sørlandskysten. Frømodningen ble slik at kongleplukking i det omfang som var planlagt ikke ble aktuelt. Det har ikke vært grunnlag for å utføre plukking i noen av frøplantasjeanleggene" (SF).

BLÅBÆR: "I skogen er det lite blåbær, men tyttebærene fikk kanskje så pass mye regn at det er sjanser for å få litt ekstra til kjøttkakemiddagen" (P. Mjaaland, AP 11.08.10). "Lite blåbær, bra med tyttebær. Liker du blåbær, må du nok belage deg på å kjøpe. Skogen er nesten tom for blåbær" (AP 01.09.10). "Til tross for en varierende bærsesong, har nordmenn handlet mer enn dobbelt så mange saftkokere hos Jernia som i fjor. Bærplukkere er det også gått tusenvis av." Bilde av blåbær: "I år var det større rift om disse" (TS-avisen, 22.09.10). "Jeg var en tur til blåbærmarka mellom vannene her, men der var nesten ikke bær i år" (A. Selås, dagbok). "En kjapp telefon til Bama Telemark bekrefter folks påstander om bærmangel i Grenland. – Vår oppfatning er at det ikke er noen særlig tilgang på blåbær i Grenland om dagen" (Porsgrunns Dagblad 21.08.10).

2011: "Det var ikke museår i fjor [2011], og det var lite mus i vinter" (GA 31.03.12). Fellefangst Gjerstad (1477 felledøgn): 0 skogmus, 9 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 13 skogmus, 34 klatremus, 0 markmus.

2011 **EIK:** "Stort sett god blomstring på eik i Vestfold, svak lenger sør" (SF). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 10,9 tonn. Litt nøtter i Vegårshei, ca. 1 liter på referansetreet. Små nøtter.

GRAN: "Samme tendens med rapporter fra svak til god blomstring gjelder også for lavlandet i Aust-Agder" (SF).

BLÅBÆR: "Det lå an til å bli en virkelig god bærhøst. Det blomstret enormt både på blåbærtuene og multemyrene. Men frost og regn har satt sine spor, det blir ikke som forventet. Er en tålmodig kan en nok finne litt å putte i fryseren. Men det bugner ikke slik vi helst hadde ønsket det" (P. Mjaaland, AP 03.08.11). "Bæråret har vært litt varierende med lite blåbær, brukbart med tyttebær og molter, noe varierende rundt på Agder" (Helge Andreassen, Arendals Tidende 30.12.11). "Hei, du som kom med den sterke appellen om å plukke blåbær: Kunne du tenke deg å si hvor vi finner dem også? Vi har vært på flere blåbærturer uten å finne mer enn ei halv bøtte!" (Varden 30.07.11).

2012: "Ryktene går om at det er museår i år. Hus i Landvik skal være "invadert" av de små krypene" (GA 24.11.12). "Det er mye mus i år, og selv om musene kan være søte, kan de også føre til store skader i huset. Skadedyrfirmaet Anticimex i Arendal opplever stor pågang av boligeiere som trenger hjelp med å bli kvitt mus. Ja, vi opplever veldig mange henvendelser. Og akkurat for øyeblikket er det veldig mye mus, sier John Magne Nygård" (NRK Sørlandet 02.12.12). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 5 skogmus, 12 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 38 skogmus, 56 klatremus, 0 markmus. På Tromøya, Arendal, ble det ved bruk av 96 feller for levendefangst av småpattedyr i løpet av 12 fangstnetter mellom 1. mai og 25. august fanget 25 skogmus og 20 klatremus (Korslund 2018).

2012 **EIK:** Se uttalelse for 2013. Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 0,52 tonn. Lite nøtter i Vegårshei, ingenting på referansetreet.

GRAN: "Det var stort sett meldt om dårlig blomstring på gran i hele landet. Konglesettingen var i følge rapportene i all hovedsak dårlig på Østlandet og dårlig til god på Sør- og Vestlandet" (SF).

BLÅBÆR: "Det blir nok dårlig med skogsbær i år, melder rådgiver ved Landbruksrådgivning Setesdal, Jacob Saghus" (AP 26.07.12). "Blåbærtur – nesten uten blåbær. Fulle av pågangsmot og iver over at vi endelig kom oss avgårde på blåbærjakt, ble skuffelsen stor da bærene glimret med sitt fravær. Som de fleste arendalitter er dette i Åmli-distriktet. Det rare er at det nesten ikke er kart heller, hadde vi bare vært for tidlig ute så hadde jeg skjønnet det. Sommer pluss mye regn minus sol er som regel lik lite bær eller sene bær. Men ingen bær?!" (Heidi T. Vigerstøl, Arendals Tidende 27.07.12). "Nå er det veldig bra ved kysten, men man må nok vente litt lengre inne i landet. Bærene er uansett litt mindre utviklet i år, så jeg vil si det er et middels bærår, karakteriserer Dag Fagermyr i Aust-Agder Turistforening" (VG 08.08.12). "Det så lenge ut til å bli en bra bærhøst. Men det ble ikke fullt så bra som forventet. Riktignok er det mer blåbær enn på flere år, men det bugner ikke. Enkelte steder kan en fylle bøtte og spann, mens en andre steder må ha tålmodighet for å oppnå det samme resultatet" (P. Mjaaland, AP 29.08.12). "Det er ikke et godt år for blåbær og molte, men tyttebærsesongen blir bra i hele fylket. – Blåbæra modner ikke i fjellet før om et par uker, opplyser naturveileder Jon Ingebretsen, som kjenner turterreng rundt i fylket godt. – Og det er langt under middels med blåbær i år" (TA 11.08.12).

2013: "I vår har vi hørt lite til uglene, og jeg har også fått inn noen kattugler som har sultet. Det kan tyde på at musebestanden har fått seg en knekk, sier [Roar] Solheim" (FV 18.04.13). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 29 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 3 skogmus, 23 klatremus, 0 markmus. På Tromøya ble det med samme metodikk som i 2012 fanget 2 skogmus og 2 klatremus (Korslund 2018).

2013 **EIK:** "Danskene trenger 12 tonn med eikenøtter fra Sørlandet. I år bugner det med eikenøtter på trærne, så de er forholdsvis lette å finne. I fjor var det mye verre. Vi klarte rett og slett ikke å levere en like stor bestilling da, sier Oveland" (NRK Sørlandet 01.10.13). "De som samler inn og bruker eikenøtter, som Oveland i Froland, har hatt en flott høst. Det har sjelden vært så mye eikenøtter som i år" (GA 26.10.13). "Torgeir Oveland har i mange år samlet og tatt i mot eikenøtter for å selge dem videre. Denne sesongen er det blitt over 12 tonn" (Frolendingen 17.10.13). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 13,127 tonn. Mye nøtter i Vegårshei, ca. 20 liter på referansetreet.

GRAN: "Den kalde sommeren i 2012 gav et dårlig grunnlag for blomstring og konglesetting. Det samme kan sies om sommeren i 2013, slik at det ikke forventes blomstring og konglesetting av betydning i 2014 heller" (SF).

BLÅBÆR: "Bærsesongen i gang. Det bugner av blåbær og bringebær, til tross for den tørreste sommeren på over hundre år. Johansson tok med NRK.no i retning Evje, som er et kjent blåbærterreng på Sørlandet" (NRK-Sørlandet 02.08.13). "Etter mange magre år i

blåbærskogen er det endelig blått i blått på tuene. Det bugner av bær både i skogen og på fjellet. Blåbærene er større og saftigere enn på mange år, og fremfor alt: Det er mye av dem" (P. Mjaaland, AP 14.08.13). "I mai varslet vi på denne siden i TA at det så ut til å bli et fabelaktig blåbærår. Det står vi fortsatt ved" (TA 16.07.13). "Av positive høstinger kan nevnes god eplehøst, mye sopp og mye bær, spesielt blåbær og tyttebær" (Vestmar 02.11.13).

2014: "Denne lille musa [klatremus] ble forleden dag oppdaget utenfor garasjen, der den forsynte seg av solsikkefrø. Det ble straks satt opp felle, og den lot seg lure. Eller var det kanskje en nær slektning til frøtyven? For den var tydeligvis ikke alene. Det er nemlig museår, eller smågnagerår i år" (P. Mjaaland, AP 27.08.14). "Ørnulf Hille, skadedyrtekniker i ABC Skadedyr i Kristiansand, forteller at det er en ekstrem oppblomstring av mus i år, og at skadedyrkontrollørene har hatt en veldig tidlig start på musesesongen. Allerede i slutten av august begynte det å ramle inn bestillinger fra fortvilte huseiere på Sørlandet som ønsket å få bukt med gnagerne. Husmus er dyktige klatrere [bildet viser skogmus], og derfor bør åpninger som er høyt oppe på huset også sikres" (FV 26.09.14). "Dette er helt klart et muse- og rotteår, sier Bjørn Bjellerås, avdelingsleder i Reno-Norden, som tømmer husholdningsavfall i Arendal, Grimstad og Froland" (AP 15.10.14). "En mild vinter og lang vår og sommer har ført til flere muse- og rottekull, mener skadedyrteknikere. Fra i fjor til nå er det mer aktivitet, og spesielt henvendelser om mus, sier Greger Gran" (GA 11.11.14). "Museår gir rekordmange rev" (TP 20.12.14). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 1 skogmus, 35 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 50 skogmus, 93 klatremus, 0 markmus. På Tromøya ble det med samme metodikk som i 2012 fanget 173 skogmus og 50 klatremus (Korslund 2018).

2014 EIK: Ingen eksport av eikenøtter. Lite nøtter i Vegårshei, ingenting på referansetreet.

GRAN: Ikke frøår, se uttalelser for 2013 og 2015.

BLÅBÆR: "I fjor bugnet det av skogsbær, i år ser det ut til å bli annerledes. Bærhøsten er i ferd med å tørke bort. Verst ser det ut til å gå med blåbærene, mens tyttebærene ennå har en sjansje til å klare seg" (AP 02.07.14). "For alle oss som gledet seg over en rik bærhøst i fjor, vil nok det motsatte oppleves i høst. Spesielt har tørken herjet med blåbærriset. Det er noen bær å se, men de er veldig små og egner seg hverken til sylt, saft eller å nytes rett fra hånd til munn" (P. Mjaaland, AP 16.07.14). "Det er generelt sett få og små blåbær. Det er nok kombinasjonen av tørke og vekselbæring, at bærbuskene ikke kan bære veldig godt alle år" (AP 05.08.14). "I år har det vært bra med multer, men lite tyttebær og blåbær" (TA 05.11.14).

2015: "Musefritt i Sør-Norge i år" (Forskning.no 26.08.15). "I fjor var det mer mus i hytter og hus enn noen kan minnes, men i år ser det langt bedre ut, melder NRK Sørlandet. Musebestanden i skogen fra Dovre og sørover har i vår og sommer antakelig bare vært 1/100 av hva den var i fjor på samme tid" (TP 27.08.15). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 9 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 4 skogmus, 11 klatremus, 0 markmus.

2015 EIK: Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 1,11 tonn. Lite nøtter i Vegårshei, ingenting på referansetreet.

GRAN: "Det er rundt ti år mellom hver gang grana henger tung av kongler. Nå i høst ser det ut som et ekstra godt år. Siste gode frøår var i 2006. 1998 var et middels frøår" (GA 27.11.15). "Utsikter for frøår på gran i år! Ni år med svak konglesetting og dårlig frømodning har ikke gitt grunnlag for konglesanking i noen særlig grad, og nå er det et stort behov for å fornye lagrene med frø" (Skogfrøverket, nyhetsbrev). "Frøutbyttet kunne vært høyere hadde det ikke vært for mye nedbør i den kritiske perioden for bestøvning" (SF).

BLÅBÆR: "I Åmli, på vei opp til Birtedalen, plukket ablikks reporter en femlitersbøtte med blåbær på tju minutter" (Heidi T. Vigerstøl, ablikk, nettbasert nyhetsavis for Arendal og omland, 10.08.15). "Det er utrolig frodig i hele naturen i år. Passe med fuktighet og ikke for varmt. Og i fjor var det et hvileår for bærhøsten, det betyr kronår i år, uttaler Per Arvid Åsen ved Agder Naturmuseum. – Tips til gode plasser? Når det gjelder blåbær så vil jeg si Iveland.

Men det er jo blåbær over alt i år så det er ikke nødvendig å reise noe sted, sier Per Arvid Åsen" (Kristiansand Avis 13.08.15). "Skogen er full av blåbær, i alle fall om vi skal tro på bildet som Terje Nes har delt med oss på Instagram" (TP 27.08.15). "Ja, dette ser ut som et svært brukbart blåbærår, bekrefter 1.amanuensis i botanikk, Per Harald Salvesen, ved Arboretet og Botanisk hage i Bergen, som er en forskningsavdeling under Universitetet i Bergen. – Både her i Bergen er det bra, og på Sørlandet ser det ut som vi har uvanlig mye blåbær" (VG 30.09.15). "I år har det vært ordentlig godt med alt, som for eksempel blåbær, tyttebær og molter" (GA 27.11.15). "Det er et stort blåbærår som har startet" (Ove Mellingen, TA 22.07.15). "Det har vært et godt bærår også. Vi har flere ganger tatt båten og reist ut på øyene for å plukke både blåbær og tyttebær. Olaf Mathiassen, Hullværing" (Vestmar 17.09.15).

2016: "Frolendinger som så mange andre opplever at det er mange mus i år" (Frolendingen 09.11.16). "Også i vårt distrikt er det høysesong for rotte- og museplager nå. – Vi har nokså mange henvendelser om mus nå om dagen, men vi har også hatt en del henvendelser om rotter, sier boliginspektør John Magne Nygård i Anticimex Arendal til Agderposten. Nygård forteller at det har vært flere henvendelser om mus langs Sørlandskysten enn vanlig denne høsten" (AP 17.11.16). "Det er merkbart mer mus enn tidligere år. Vi har aldri opplevd så mye musetraffikk som nå! I Telemark har vi tatt livet av 600 000 mus siden august, sier fagsjef i Pelias Norsk Skadedyrkontroll, Knut Vidar Christiansen" (AP 23.11.16). "Meling [pressekontakt Telenor] opplyser at på grunn av museår har fibersaken tatt mye tid. For mus har spist opp masse kabler" (GA 24.11.16). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 11 skogmus, 64 klatremus, 1 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 96 skogmus, 95 klatremus, 1 markmus.

2016 EIK: Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 5,12 tonn. Litt nøtter i Vegårshei, ca. 1 liter på referansetreteet.

GRAN: "Det ble sanket små mengder med kongler i 2016, men kongler som var sanket 2015 ble klenget vinteren 2016" (SF).

BLÅBÆR: "Mot nye blåbærrekorder. I år ser det ut til å bli et spesielt godt blåbærår over det meste av landet" (forskning.no 09.07.16). "De som ferierer ved Ufsvatn kommer hit for å oppleve naturen og stillheten. – Man finner sinnsroen her, sier [Torgeir] Selås. I området er det dessuten flust med sopp, blåbær og tyttebær" (TP 23.07.16). "Vi hører rykter om at det skal være et stort blåbærår i år. Folk kommer hjem med bøttevis av blått" (AP 30.07.16). "Skikkelig bærår i år" (AP 03.08.16). "Det bugner av blåbær i skauen" (AP 08.08.16). "Nå begynner det å bli blått i blått mange steder. Og eksperter er ikke i tvil – det blir et kjempeår for blåbær" (TA 02.08.16). "Ute på øyene er det rikelig med blåbær i år, det tar ikke lange tida å fylle ei bøtte med bær. Olaf Mathiassen, Hullværing" (Vestmar 06.08.16). "Jeg plukket ikke blåbær i fjor [2016], jeg hentet blåbær" (Ove Mellingen, TA 10.07.17).

2017: "Det er mye mus dette året, noe Fellekjøpet også merker" (Lyngdals Avis 21.12.17). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 68 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 14 skogmus, 161 klatremus, 4 markmus. [Ved snøsmelting våren 2018 var det uvanlig mye løpeganger og barkgnag å se etter markmus på myrer og jorder i Vegårshei. Det var imidlertid neppe vinterreproduksjon av noe stort omfang, fem dyr fanget i løpet av vinteren var alle voksne, og bestanden brøt sammen da våren kom.]

2017 EIK: Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 6,891 tonn. Litt nøtter i Vegårshei, ca. 1 liter på referansetreteet. Små nøtter.

GRAN: "Blomstring og frømodning på gran var svak i 2017, og det ble ikke igangsatt sanking" (SF).

BLÅBÆR: "Ujevn blåbærsommer. På jakt etter blåbær? Sesongen er godt i gang, men enkelte steder må du se godt etter for å få øye på dem. – Det er bare å løpe avgårde og komme seg på tur, sier Hanne Katinka Hofgaard i Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening. Hun tror den ujevne mengden bær skyldes ustabil vær. – Bærene er små og veldig få, sier Magne Dølemo.

Han er ihuga bærplukker, men i år ble utvalget i Kristiansand for labert. Han så seg nødt til å dra lenger unna for å sikre seg årets blåbærfangst. Tidligere i uken plukket han og kamerat Tore Svennevig 55 liter blåbær i Vrådal. I superåret 2016 plukket han 550 liter blåbær. Selv om blåbærsesongen på Sørlandet har vært noe laber hittil, er det håp om bedring: – I høyden er modningstiden senere. Du kan alltid finne moden blåbær i september, sier Hofgaard" (FV 08.08.17). "Blåbærene har ikke vært så tallrike og fine i kystområdene i år, men i innlandet har årets sesong vært på det jevne. Ennå kan det plukkes en del bær i innlandet" (Nils P. Vigerstøl, ablikk, nettbasert nyhetsavis for Arendal og omland, 27.08.17). "I år blir det atskillig mindre blåbær i skogen enn det var i fjor og det har mange årsaker" (NRK-Telemark 06.07.17). "Det er slett ikke tomt for blåbær, men det kreves en del ekstra innsats i år" (Ove Mellingen, TA 10.07.17). "Alt tyder på eit middels molteår, men med små og mismogne bær, om ein ikkje snart får betydelige nedbørmengder. Det same gjeld blåbæra på tørkeutsatte stader, og hvis tørken held fram, vil dette også gå ut over tyttebærhausten" (Varden 22.07.17). "Sommeren ved kysten i sør ga mye sol og mye vind, men lite varme og lite regn. Blåbær fantes omtrent ikke, bortsett fra i de mest myrlendte områdene, der var det litt" (Simen Tveitereid [Kragerø], A-magasinet 15.09.17).

2018: Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 0 skogmus, 0 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 3 skogmus, 6 klatremus, 0 markmus.

2018 **EIK**: Ingen rapporter for Aust-Agder, men det ble meldt om mye eikenøtter i Vest-Agder og flere andre fylker: "Til slutt kan vi nevne at det meldes om ekstra mange eikenøtter på bakken denne høsten" (Øyene [Vestfold] 20.09.18). "Veterinærinstituttet melder om flere hendelser av eikenøttforgiftning hos drøvtyggere og hest denne høsten" (Bondebladet 17.10.18). "Cecilie Ersdal, førsteamanuensis ved Veterinærhøgskulen si avdeling i Sandnes, stadfestar at det i år er langt fleire tilfelle av eikenøttforgiftning enn det plar vere. – I år har me hatt tilfelle frå Lyngdal i Vest-Agder, Ulvik i Hardanger, samt fleire forskjellige stader i Rogaland" (Bondevennen 18.10.18). Eksportert mengde fra Grimstad, Arendal og Froland 7,29 tonn. Mye nøtter i Vegårshei, ca. 15 liter på referansetreet.

GRAN: Blomstring og frømodning på gran var svak i 2018, og det ble ikke igangsatt sanking (SF).

BLÅBÆR: Bilde av blåbærfat: "Det kan ikke være mange som har funnet såpass med blåbær denne tørkesommeren. Bærene ble funnet på den såkalte vestbredden langs Ribbervannet. Det skriver kunstner Tor Egil Hansen" (AP 04.08.18). "Det nyetablerte selskapet Norwegian Berries har nå produksjonshall på Hegna, og de har høye ambisjoner om å ta Åmlis blåbærarv til nye høyder internasjonalt. – Det var litt av et bærår dere valgte for oppstart? – Ja, det kan du si altså! Det er den verste bærhøsten på 70 år, men den gir oss et godt utgangspunkt for å teste" (Åmliavisa 09.08.18). "Hjemme hos May Zwilmeyer på Hantho i Tvedestrand er det både plommer, epler, stikkelsbær, solbær og blåbær i hagen. Når skogen ikke leverer, tyr May Zwilmeyer til nærmiljøet" (TP 28.08.18). "Bare på dei ikkje fullt så tørre stadene er det litt blåbær å finne" (TA 07.08.18). "I år tror jeg blåbærene ble modne før de var ferdig vekst og uansett strevde både lyng og bær gjennom den knusktørre hetesommeren, så utbyttet ble utrolig lite" (Ove Mellingen, TA 27.08.18).

2019: "Mye som tyder på at det blir museår [bilde av fire fangede skogmus]. Vanligvis trekker mus inn i hus og hytter når det begynner å bli kaldt. I år startet innelivet tidlig" (Agder 04.09.19). "Jeg har hatt mus i veggene, i bilen, overalt, unntatt i senga, sier naturoppsynsmann Jim Güttrup og ler. Flere kjente av ham rapporterer også om ekstra mye mus i år. På Vegårshei har mus også begynt å gjøre sitt inntog i diverse hus, vedlager og uthus" (TP 12.11.19). "Skogmusene har sneket seg inn i hus, garasjer og biler, og Felleskjøpet i Tvedestrand har hatt et veldig godt salg av feller i høst" (TP 12.12.19). Fellefangst Gjerstad (1500 felledøgn): 10 skogmus, 12 klatremus, 0 markmus. Fellefangst Vegårshei (1000 felledøgn): 41 skogmus, 24 klatremus, 0 markmus.

